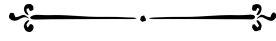

VI
ANEKSY

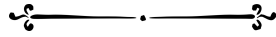

598 Aneks I

626 Aneks II

658 Aneks III

692 Aneks IV

ANEKS I

Książęta Bourbonnais
Hrabiowie Montpensier

ROBERT Z CLERMONT (← rozdział II, biogr. Ludwika IX Świętego)

Potomstwo (1–6):

- 1 LUDWIK DE CLERMONT, LUDWIK DE BOURBON (1310); zwany był KULAWYM (historycy nie są pewni, czy była to wada wrodzona, czy też efekt rany odniesionej w bitwie), WIELKIM oraz LOUIS MONSIEUR. Urodził się w 1279 w Clermont-en-Beauvaisis. Po śmierci matki w 1310 został panem Bourbon. W zamian za wierną służbę wojskową w 1312 otrzymał od Filipa IV Pięknego dziedziczny urząd wielkiego komorzego Francji i włości Montferrand, Herment, Saint-Pierre-Le-Moutier oraz Issoudun-en-Berry. W lutym 1317 odziedziczył po ojcu hrabstwo Clermont. Dnia 27 grudnia 1327 został kreowany księciem Bourbonnais (Burbonii; w opracowaniach określany imieniem LUDWIKA I), hrabią La Marche (Marchii) oraz parem Francji, przekazując w zamian Koronie rodowe hrabstwo Clermont. W 1331 Filip VI przyznał mu je na powrót; od tej chwili godność parowska była powiązana również i z tym tytułem. Zdradzał objawy psychicznej niestabilności, którą w różnym stopniu odziedziczyło wielu pośród jego potomków, niemniej był cenionym żołnierzem oraz dyplomatą, wielokrotnie posłował na zagraniczne dwory. Zmarł albo 22 (29?) stycznia 1342, albo 10 (27?) lutego tego roku i został pochowany w paryskim kościele jakobinów (dominikanów z ulicy św. Jakuba), będącym nekropolią pierwszych generacji Burbonów.

Żoną Ludwika I de Bourbon, księcia Bourbonnais, była poślubiona we wrześniu 1310 w Pontoise:

MARIA Z AVESNES, córka Jana II z Avesnes, hrabiego Holandii, Zelandii i Hainaut, oraz jego żony Filipiny, córki Henryka V

Wielkiego, hrabiego Luksemburga. Urodzona ok. 1280, zmarła 28 sierpnia 1354 lub we wrześniu tego roku w zamku Murat-en-Bourbonnais i została pochowana u kordelierów (franciszkanów) w Champaigue-en-Bourbonnais koło Souvigny.

Potomstwo Ludwika I de Bourbon, księcia Bourbonnais:

BURBONOWIE (DE BOURBON)

Dzieci małżeńskie (A–H):

A PIOTR I. Urodził się w 1311 i po śmierci ojca z początkiem 1342 został księciem Bourbonnais (Burbonii), hrabią Clermont i La Marche oraz wielkim komorzym Francji. Jak ojciec, poświęcił życie karierze wojskowej i dyplomatycznej. Poległ wraz z kwiatem francuskiego rycerstwa 19 września 1356 pod Poitiers, własnym ciałem broniąc króla Jana II. Pomimo bohaterskiej śmierci jego ciało pozostało nieoprzebane w kościele w Poitiers, jako że był w chwili śmierci obłożony klątwą papieską. Dopiero ofiarowanie przez jego najstarszego syna wszystkich posiadłości pod opiekę Kościołowi umożliwiło cofnięcie ekskomuniki i pochówek księcia obok jego przodków w kościele klasztorным paryskich jakobinów (dominikanów).

Żoną Piotra I de Bourbon, księcia Bourbonnais, została 25 stycznia albo 5 października 1337 w zamku Vincennes pod Paryżem:

IZABELA DE VALOIS, córka Karola Francuskiego, hrabiego Valois (← rozdział II, biogr. Filipa III Śmiałego).

Dzieci Piotra I de Bourbon, księcia Bourbonnais (I–VIII):

I LUDWIK II zwany DOBRYM. Urodził się 4 sierpnia 1337. W 1356 król Jan II mianował go generalnym porucznikiem Langwedocji, Owernii, Périgord i Poitou. 19 września 1356 walczył u boku króla oraz ojca pod Poitiers, gdzie dostał się do angielskiej niewoli – jednocześnie odziedziczył po poległym Piotrze tytuły księcia Bourbonnais (Burbonii), hrabiego Clermont i La Marche oraz urząd wielkiego komorzego Francji; do chwili uwolnienia w 1366 rządy w jego włościach sprawowała

matka. W 1357 zrzekł się La Marche na rzecz stryja, Jakuba I. 15 maja 1372 został *de iure uxoris* hrabią Forez, zaś 23 czerwca 1400 objął w posiadanie suwerenne księstwo Dombes i baronię Beaujeu. Przewodniczył Radzie Królewskiej za panowania Karola VI. W zamian za obietnicę sukcesji syna w księstwie Owernii zgodził się na powrót Burbonii do francuskiej Korony po wygaśnięciu linii męskiej swoich zstępnych (wcześniej domena ta była dziedziczona także po kądzieli). Zmarł 10 lub 19 sierpnia 1410 w zamku Montluçon i spoczął w kościele klasztorным pw. św. Piotra i Pawła w Souvigny.

Żoną Ludwika II de Bourbon, księcia Bourbonnais, była poślubiona *per procura* 4 lipca 1368 i osobiście w styczniu 1370 w Ardes lub 19 sierpnia 1371:

ANNA D'AUVERGNE, córka Berauda II zwanego Wielkim Delfinem, hrabiego Clermont-en-Auvergne oraz delfina Owernii, i jego pierwszej żony Joanny, córki Gwidona VII, hrabiego Forez. Urodziła się w 1358. Po bezdzietnej śmierci wuja 15 maja 1372 została hrabiną Forez, a w 1400 została ponadto delfiną Clermont-en-Auvergne. Zmarła 22 września 1417 w zamku Cleppé-en-Forez i spoczęła u boku małżonka.

Dzieci małżeńskie Ludwika II de Bourbon, księcia Bourbonnais (a–d):

- a KATARZYNA. Na świat przyszła ok. 1378 i umarła w dzieciństwie.
- b JAN I. Urodził się w marcu 1381 i od tej chwili (lub też od lipca 1399) był tytułowany hrabią Clermont. W 1404 został mianowany kapitanem generalnym Langwedocji, a po śmierci ojca w 1410 został księciem Bourbonnais (Burbonii), a także hrabią Clermont i Forez, baronem Beaujeu, suwerennym księciem Dombes oraz wielkim komorzym Francji. 26 kwietnia 1418 wspólnie z żoną wszedł w posiadanie księstwa Owernii, hrabstwa Montpensier oraz seniorii

Mercœur (co potwierdził edykt królewski z 4.06. 1425), niemniej od klęski pod Azincourt (25.10.1415) był więziony w Anglii. Zmarł 5 lutego 1434 w londyńskiej Tower, skąd jego ciało odwieziono do Francji i złożono w kościele klasztornym pw. św. Piotra i Pawła w Souvigny.

Żoną Jana I de Bourbon, księcia Bourbonnais, została 21 czerwca 1401 w Paryżu:

MARIA DE BERRY, córka Jana Francuskiego, księcia Berry, wdowa po LUDWIKU II DE CHÂTILLON, hrabim Dunois, i po FILIPIE D'ARTOIS, hrabim Eu (← rozdział III, biogr. Jana II Dobrego).

Potomstwo Jana I de Bourbon, księcia Bourbonnais:

Dzieci małżeńskie (i–iii):

- i KAROL I. Urodził się on w 1401. Od 22 lipca 1427 do 25 września 1429 administrował ojcowizną w imieniu więzionego w Anglii Jana I, zaś po jego śmierci w 1434 został księciem Bourbonnais (Burbonii) i Owernii, hrabią Clermont i Forez oraz wielkim komorzym Francji. Był także gubernatorem Langwedocji oraz Ile-de-France. Zmarł dnia 4 grudnia 1456 na zamku w Moulins-lès-Tours i spoczął w kościele klasztornym pw. św. Piotra i Pawła w Souvigny.

Żoną Karola I de Bourbon, księcia Bourbonnais, została 17 września 1425 w Autun:

AGNIESZKA BURGUNDZKA, córka Jana bez Trwogi, księcia Burgundii z bocznej linii Walezjuszy (← rozdział III, biogr. Jana II Dobrego).

Dzieci małżeńskie Karola I de Bourbon, księcia Bourbonnais ((1)–(11)):

- (1) JAN II. Urodził się on 30 sierpnia 1426 na zamku w Moulins-lès-Tours i po śmierci ojca 4 grudnia 1456 został księciem Bourbonnais (Burbonii) i Owernii, hrabią Cler-

mont i Forez, wielkim komorzym Francji. Pełnił ponadto urzędy gubernatora Langwedocji i Gujenny, a 23 października 1483 został nominowany konetablem Francji. Zmarł 1 kwietnia 1488 w miejscu swoich narodzin i spoczął w kościele klasztornym pw. św. Piotra i Pawła w Souvigny.

Jan II de Bourbon, książę Bourbonnais, żenił się trzykrotnie:

Pierwszą jego żoną została u schyłku 1452 na zamku w Montils-lès-Tours JOANNA FRANCUSKA (← rozdział III, biogr. Karola VII Zwycięskiego).

28 sierpnia 1484 w podparyskim Saint-Cloud ożenił się z KATARZYŃĄ D'ARMAGNAC (zm. zamek Moulins-lès-Tours 2.03.1487, spoczywa w kościele Notre-Dame w Moulins), córką Jakuba d'Armagnac, księcia Nemours, oraz Ludwika Andegaweńskiej (← rozdział III, biogr. Jana II Dobrego).

W 1487 (po 2.03) pojął za żonę swoją kuzynkę JOANNĘ DE BOURBON (→ aneks II).

Dzieci małżeńskie Jana II de Bourbon, księcia Bourbonnais (Burbonii) ((A)–(B)):

Syn z drugiego małżeństwa:

(A) JAN. Urodził się i zmarł w marcu 1487 na zamku w Moulins-lès-Tours; był on tytułowany hrabią Clermont.

Syn z trzeciego małżeństwa:

(B) LUDWIK. Tytułowany hrabią Clermont, przyszedł on na świat w 1488 i umarł w tym samym roku.

Nieślubne dzieci Jana II de Bourbon, księcia Bourbonnais ((A)–(F)):

z MAŁGORZATĄ DE BRUNANT:

(A) MATEUSZ, BASTARD DE BOURBON zwany WIELKIM BASTARDEM DE BOURBON. Pan na Bouthéon i Roche-en-Régnier (1486), gubernator Pikardii, admirał Gujenny, porucznik generalny i gubernator Gujenny. Zmarł 19 marca 1504 w zamku Chambéon (Chambrou)-en-Forez i spoczął w kolegiacie Notre-Dame w Montbrison.

z nieznanymi kobietami:

(B) HEKTOR, BASTARD DE BOURBON. Od 1482 był kanonikiem w kolegiacie Notre-Dame w Montbrison. Później mianowany protonotariuszem apostolskim, w dniu 18 lutego 1491 został wybrany arcybiskupem Tuluzy. Zmarł w końcu 1502.

(C) PIOTR, BASTARD DE BOURBON. Od 1490 był kanonikiem w kolegiacie Notre-Dame w Montbrison. Zmarł młodo.

(D) MARIA, BASTARDA DE BOURBON. 27 czerwca 1470 w Beseneins-en-Dombes poślubiła JAKUBA DE SAINTE-COLOMBE, pana Thil i Ambérieu. Zmarła przed 27 lipca 1482 lub w lutym tego roku.

(E) MAŁGORZATA, BASTARDA DE BOURBON. Urodzona w 1445, została ona legitymizowana 4 grudnia 1462 i ponownie w styczniu 1463. 24 października 1462 poślubiła JANA DE FERRIÈRES, pana Champlenis i Presles (zm. przed 4.05.1499), syna Wilhelma de Ferrières, pana Champlenis, i jego żony Anny d'Aigueville. Zmarła w lutym 1482.

z JOANNĄ LUDWIKĄ D'ALBRET (zm. 8.09.1494), córką Jana d'Albret, wicehrabiego Tartas, od 1480 małżonką JAKUBA D'ESTOUTEVILLE, pana Estouteville i Vallemont:

(F) KAROL, BASTARD DE BOURBON. Baron Chaudes-Aigues (2.03.1490), pan Malause (3.05.1491) oraz *de iure uxoris* wicehrabia Lavedan-en-Bigorre. Zmarł 8 września 1502.

Jego żoną została w lutym 1498 LUDWIKA DU LION, wicehrabina Lavedan (zm. po 6.06.1527), córka Gastona du Lion, pana Besaudun oraz wicehrabiego l'Isle i Cagnet, oraz jego żony Joanny, wicehrabiny Lavedan.

Od Karola, Bastarda de Bourbon, wywiodły się linie: BOURBON-LAVEDAN i BOURBON-BARBAZAN (wygasły w I połowie XVII w.) oraz BOURBON-MALAUSE (wygasła w II połowie XVIII w.).

- (2) FILIP. Urodził się 11 lutego 1428. Był panem Beaujeu. Zaręczony z MARIĄ DE LUSIGNAN, córką Janusa I, króla Cypru (zm. 1437), zmarł po 1445.
- (3) MARIA. Urodziła się w 1428, zaś w 1444 w Châlons-sur-Marne wyszła za mąż za JANA ANDEGAWĘŃSKIEGO, księcia Lotaryngii (← rozdział III, biogr. Jana II Dobrego). Zmarła w połogu dnia 7 lipca 1448 na zamku w Nancy i spoczęła w kościele klasztorным kordelierów w Nancy.
- (4) IZABELA. Urodziła się w 1436 lub 1437, a 30 października 1454 w Lille została żoną KAROLA ZUCHWAŁEGO, księcia Burgundii (← rozdział III, biogr. Jana II Dobrego); urodziła mu córkę, jedyne dziecko księcia. Zmarła na gruźlicę 26 września 1465 w Antwerpii i została pochowana w tamtejszym opactwie św. Michała.
- (5) KAROL II. Urodził się on w 1434 na zamku w Moulins-lès-Tours. W 1443 został kanonikiem lyońskim, zaś w dniu 7 kwietnia 1444 uzyskał nominację na arcybiskupstwo Lyonu (konsekrowany 21.09.1466). 5 lipca 1472 mianowany został legatem papieskim. W 1476 Ludwik XI nadał mu urząd

gubernatora Paryża i Ile-de-France. Od 10 marca 1476 był administratorem biskupstwa Clermont, podczas konsystorza dnia 18 grudnia 1476 został kreowany kardynałem, zaś 15 stycznia 1477 uzyskał kapelusze kardynalski wraz z tytułem kardynała św. Sylwestra i Marcina. Był także opatem komendatoryjnym w La Charité-sur-Loire, Arras i Fleury. Po śmierci starszego brata 1 kwietnia 1488 został księciem Bourbonnais (Burbonii) i Owernii, hrabią Clermont i Forez, wielkim komorzym Francji, lecz już 15 kwietnia tego roku przekazał świeckie tytuły młodszemu bratu, zachowując jedynie baronię Beaujolais. Zmarł 13 września 1488 w Lyonie, gdzie także spoczął w katedrze pw. św. Jana.

Pozamałżeńska córka Karola II de Bourbon, księcia Bourbonnais:

z GABRIELĄ BASTINE:

- (A) IZABELA, BASTARDA DE BOURBON. W 1484 poślubiła ona GILBERTA DE CHANTELOT, pana la Chaise, écuyera, ochmistrza dworu kardynała de Bourbon i księżnej Bourbonnais (zm. 16.11.1516), syna Piotra Duc zwanego de Chantelot i jego żony Joanny de Chalus. Została legitymizowana w lipcu 1494, zmarła zaś bezpotomnie przed 4 września 1497 w Paryżu.
- (6) LUDWIK. Urodził się on w 1437. 21 listopada 1455 został biskupem Liège (księciem Rzeszy Niemieckiej), księciem Bouillon i hrabią Looz. Zginął zamordowany 30 sierpnia 1482 w Werz koło Liège i spoczął w kościele św. Lamberta w Liège. Jego synowie nieślubni (informacja, jakoby urodziła je kochanka biskupa, KATA-

RZYNA VAN EGMONT, regentka Geldrii (zm. 1496), pochodzi z XVII-wiecznych źródeł, zaś wzmianki o ich sekretnym mariażu w 1464 mają jeszcze nowszy, XVIII-wieczny, rodowód) (A–C):

- (A) PIOTR DE BOURBON, BASTARD DE LIÈGE. Urodził się w Niderlandach w listopadzie 1464. Był panem l'Isle oraz de iure uxoris baronem Busset i Puisagut. Zmarł przed 4 marca 1529.

1 stycznia 1498 pojął za żonę MAŁGORZATĘ DE TOURZEL (D'ALÈGRE), baronową Busset i Puisagut (zm. 1531), córkę Bertranda de Tourzel, barona Busset, i jego żony Joanny de Lévis.

Linia jego zstępných, RÓD DE BOURBON-BUSSET, istnieje do czasów obecnych.

- (B) LUDWIK DE BOURBON, BASTARD DE LIÈGE. Urodził się w 1465, a zmarł po 26 czerwca 1500.

- (C) JAKUB DE BOURBON, BASTARD DE LIÈGE. Urodził się w 1466. Był wielkim przeorem jezuitów francuskich. Zmarł 27 września 1537 i spoczął w kościele św. Marii Magdaleny w Paryżu.

- (7) PIOTR II. Urodził się 1 grudnia 1438 na zamku w Moulins-lès-Tours. Był panem Beaujeu oraz gubernatorem Langwedocji (nominowany w 1466 i ponownie 29.04. 1488) i Gujeny (od 1472). 3 kwietnia 1476 starszy brat przekazał mu tytuły hrabiego Clermont i barona Beaujolais, a 17 października suwerenną seniorię Dombes. Po śmierci teścia, króla Ludwika XI, wraz z żoną sprawował regencję w imieniu nieletniego Karola VIII (w latach 1483–88). Po rezygnacji starszego brata, 15 kwietnia

1488 został księciem Bourbonnais (Burbonii) i Owernii, hrabią Forez i wielkim komorzym Francji. 29 kwietnia 1488 król uczynił go gubernatorem i generalnym porucznikiem Langwedocji, a 9 sierpnia 1494 mianował generalnym porucznikiem Francji. Zmarł 10 października 1503 na zamku w Moulins i znalazł spoczynek w kościele klasztorным śś. Piotra i Pawła w Souvigny.

Jego żoną została w 1474 w Tours:

ANNA FRANCUSKA, MADAME GRANDE, córka króla Ludwika XI (← rozdział III).

Dzieci Piotra II de Bourbon, księcia Bourbonnais ((A)–(B)):

- (A) KAROL. Urodził się w kwietniu 1476 i był odtąd tytułowany hrabią Clermont. Zmarł w 1498.
- (B) ZUZANNA. Urodziła się 10 maja 1491 i po śmierci ojca została księżną Bourbonnais (Burbonii) i Owernii, hrabiną Clermont i Forez. 10 maja 1505 na zamku w Parc-les-Moulins poślubiła KAROLA DE BOURBON, hrabiego Montpensier oraz *de iure uxoris* księcia Bourbonnais pod imieniem KAROLA III, sławnego konetabla de Bourbon (↓). Zmarła ona 28 kwietnia 1521 w zamku Châtellerauld i spoczęła w nekropoli rodzinnej w kościele klasztorным pw. śś. Piotra i Pawła w Souvigny.
- (8) KATARZYNA. 18 grudnia 1463 w Brugii została żoną ADOLFA VAN EGMOND (EGMONT), księcia Geldrii i hrabiego Zütphen (ur. 1438, poległ pod Tournai 27.06.1477), syna

Arnolda van Egmond (Egmont), księcia Geldrii i hrabiego Zütphen, oraz poślubionej mu Katarzyny, córki Adolfa I, księcia Kliwii; mieli potomstwo. Zmarła w 1469 w Doornick.

- (9) JOANNA. 12 października 1467 w Brukseli poślubiła JANA DE CHALON, hrabiego Tonnerre, pana Arguel i Montfaucon, od 1475 księcia Oranii pod imieniem JANA IV (zm. 25.04.1502), syna Wilhelma VIII de Chalons, księcia Oranii, i jego żony Katarzyny, pani na l'Epine-Gandin, Ferté-Milon, Nogent-d'Artaud i Gandelu, córki Ryszarda Bretońskiego, hrabiego Etampes i Mantes. Zmarła w 1493.
- (10) MAŁGORZATA. Urodziła się zapewne 5 lutego 1438, a 6 kwietnia 1472 w Moulins-lès-Tours jej mężem został FILIP BEZ ZIEMI (FILIP Z BRESSE), od 1496 jako FILIP II książę Sabaudii i Piemontu oraz hrabia Genewy (ur. Chambéry 5.02.1438, zm. Turyn 7.11.1497), syn Ludwika, księcia Sabaudii i Piemontu (którego matką była Maria Burgundzka ← rozdział III, biogr. Jana II Dobrego), i jego żony Anny de Lusignan, córki Janusa I, króla Cypru; mieli liczne dzieci, m.in. Ludwikę Sabaudzką, matkę króla Franciszka I (← rozdział III). Zmarła 24 kwietnia 1483 na zamku w Pont d'Ain i spoczęła w kościele Notre-Dame w Brou.
- (11) JAKUB. Urodził się w 1444, a zmarł 22 lub 23 maja 1468 w Brugii i został pochowany w kościele św. Donata tamże.

Nieślubne potomstwo Karola I de Bourbon, księcia Bourbonnais ((1)–(7)):

z JOANNĄ DE BOURNAN:

- (1) LUDWIK, BASTARD DE BOURBON. Baron Roussillon (od sierpnia 1461), pan na Châtelard-en-Bresse (od 24 marca 1462), Vallognes, Usson, Montpensier-en-Lodunois, Cremieu, Moras, Vizille, Beaurepaire oraz Cornillon. Legitymizowany w listopadzie 1462, dwa lata później otrzymał tytuł hrabiego Roussillon; dzierżył także tytuł hrabiego Ligny. W 1460 został senezalem i marszałkiem Bourbonnais (Burbonii), a w 1466 uzyskał godność admirała Francji (zwany był od tej chwili ADMIRAŁEM DE BOURBON). Zmarł w styczniu 1487 w Vallognes, gdzie spoczął w kościele św. Franciszka. W lutym 1466 poślubił on JOANNĘ DE VALOIS, BASTARDE FRANCJI (← rozdział III, biogr. Ludwika XI). Dochowali się trzech córek oraz syna KAROLA, hrabiego Roussillon i Ligny etc., który zmarł bezpotomnie w 1510.

z nieznaną kobietą:

- (2) RAJNOLD (RENAUD), BASTARD DE BOURBON. Przeznaczony do kariery kościelnej, w 1467 został przeorem klasztorów w Montverdun i Savignieu-en-Forez, a nieco później kanonikiem kolegiaty Notre-Dame w Montbrison. W lipcu 1468 został biskupem Laon, parem Francji, a 16 grudnia 1472 arcybiskupem Narbonne. Zmarł on 6 czerwca 1483 w klasztorze w Montverdun, gdzie także spoczął.
- (3) PIOTR, BASTARD DE BOURBON. Kasztelan Châteauneuf-en-Forez od 12 kwietnia 1469, 18 października 1471 otrzymał on kasztelanię Billy. 9 października 1476 jego przyrodni brat, książę Jan II, nadał mu dobra Bois d'Yoin, a 18 października 1478 kasztelanię Saint-Bonnet. W późniejszym czasie Piotr porzucił jednak świeckie życie i został księdzem; pełnił m.in. godność protonotariusza papieskiego. Zmarł przed 1492.

z JOANNĄ DE SOULDET:

- (4) JOANNA, BASTARDA DE BOURBON. Legitymizowana w październiku 1492, była żoną JANA DU FAU, pana Fau i Bray-en-Touraine.

z nieznanymi kobietami:

- (5) SYDONIA, BASTARDA DE BOURBON. Pani Tison. Dnia 15 marca 1461 zawarła kontrakt ślubny z RENE (RENATEM) DU BUS, panem na Bus, Tizon i Cantiers-en-Vexin.
- (6) SZARLOTTA, BASTARDA DE BOURBON. Przed 12 grudnia 1488 poślubiła ona ODILONA DE SERNAY (SENAY), syna Marcina de Sernay (Senay).
- (7) KATARZYNA, BASTARDA DE BOURBON. Legitymizowana w lipcu 1452, pełniła ona urząd opatki w Aigueperse. Zmarła po 28 maja 1491.
- ii LUDWIK. Urodził się zapewne w 1402. Tytułowany hrabią Forez, zmarł w 1412 w Louvres-en-Parisis spoczął u kordelierów w Senlis.
- iii LUDWIK I DOBRY. Urodził się zapewne w 1403. W 1426 ojciec desygnował go hrabią Montpensier oraz panem Mercœur i Combraille, natomiast *de iure uxoris* (zarówno pierwszej, jak i drugiej – będącej jej sukcesorką) był delfinem Owernii, hrabią Clermont i Sancerre. Zmarł w maju 1486 i został pochowany w kaplicy pw. św. Ludwika w Aigueperse.

Żony Ludwika I de Bourbon, hrabiego Montpensier:

1. Poślubiona 8 grudnia 1426:

JOANNA D'AUVERGNE, delfina Owernii i hrabina Clermont-(en-Auvergne) i Sancerre, córka Berauda III d'Auvergne, hrabiego Clermont i Sancerre, oraz poślubionej mu Joanny de La Tour. Na świat przyszła w 1411, zmarła zaś 26 maja 1436 w Ardres.

2. Poślubiona 16 lutego 1443:

GABRIELA DE LA TOUR D'AUVERGNE, kuzynka i dziedziczka jego pierwszej małżonki, córka Bertranda V de La Tour, hrabiego Owernii i Boulogne, i jego żony Jakobiny du Peschin. Zmarła w 1486.

Dzieci Ludwika I de Bourbon, hrabiego Montpensier:

HRABIOWIE MONTPENSIER (DE BOURBON, DE BOURBON-MONT-PENSIER)

Dzieci z drugiego małżeństwa ((1)–(4)):

- (1) GILBERT. Urodził się w 1447 lub 1448. Poświęcił się karierze wojskowej. Z nominacji Ludwika XI był generalnym porucznikiem armii francuskiej, zaś Karol VIII powierzył mu urzędy generalnego porucznika Poitou oraz wicekróla i gubernatora Roussillon i Cerdagne (Cerdanya). Po śmierci ojca (1486) został delfinem Owernii, hrabią Montpensier oraz panem Mercœur i Combraille. 19 marca 1489 jego kuzyn Piotr II, książę Bourbonnais, wyznaczył go dziedzicem na wypadek swojej bezpotomnej śmierci., a 9 grudnia 1493 Karol VIII uczynił go porucznikiem generalnym i gubernatorem Paryża oraz Ile-de-France. Brał udział w italskiej wyprawie króla i po zajęciu przez Francuzów Neapolu 4 maja 1495 został desygnowany arcyksięciem Sessy oraz wicekrólem Neapolu. Zmarł 5 października 1496 w Pozzuolo i spoczął u boku ojca w kaplicy pw. św. Ludwika w Aigueperse.

Żoną Gilberta de Bourbon, hrabiego Montpensier, została 24 lutego 1482 w Mantui:

KLARA MANTUAŃSKA (GONZAGA), córka Fryderyka I, margrabiego Mantui z dynastii Gonzagów, i jego żony Izabeli, córki Albre-

chta III zwanego Pobożnym, księcia górnobawarskiego na Monachium. Urodzona 1 lipca 1464 na zamku w Mantui, zmarła 2 czerwca 1503 i spoczęła u boku męża.

Dzieci Gilberta de Bourbon, hrabiego Montpensier ((A)–(F)):

- (A) LUDWIKA. Urodziła się ok. 1482, zaś 17 lipca 1499 w Saint-Pierre-le-Moutier (Moustier) poślubiła ANDRZEJA IV DE CHAUVIGNY, wicehrabiego Brosse, barona Châteauroux i Rais oraz księcia Déols (zm. 4.01.1502), syna Franciszka de Chauvigny, wicehrabiego Brosse, i jego żony Joanny de Laval, pani Retz i La Suze. Po jego rychłej śmierci, 21 marca 1504 w Moulins-lès-Tours wyszła za LUDWIKA I DE BOURBON, księcia La Roche-sur-Yon (→ aneks II). 17 maja 1530 została księżną Châtellerauld, hrabiną Montpensier i Forez, baronową Beaujolais i suwerenną panią Dombes, a w lutym 1538 przyjęła tytuły delfiny Owernii, baronowej La Tour i La Busnière. Zmarła 5 lipca 1561 i znalazła spoczynek u boku drugiego małżonka w Sainte-Chapelle w Champigny.
- (B) LUDWIK II. Urodził się ok. 1483 i po śmierci ojca w 1496 został delfinem Owernii, hrabią Montpensier, panem Mercœur i Combraille. Poległ 14 sierpnia 1501 podczas oblężenia Neapolu przez wojska francuskie. Ciało sprowadzono do ojczyzny i złożono w kaplicy św. Ludwika w Aigueperse.
- (C) KAROL III, KONETABL DE BOURBON. Urodził się on 17 lutego 1490 i po śmierci

starszego brata 14 sierpnia 1501 odziedziczył tytuły delfina Owernii, hrabiego Montpensier oraz pana Mercœur i Combraille. Wiosną 1505 został księciem Bourbonnais (Burbonii) i Owernii, hrabią Clermont i Forez, La Marche, Gien i Clermont(-en-Auvergne), wicehrabią Carlat i Murat, baronem Beaujolais oraz suwerennym panem Dombes. Od 27 czerwca 1512 był gubernatorem Langwedocji, 26 października 1513 został generalnym porucznikiem Burgundii, a w dniu 12 stycznia 1515 uzyskał nominację na urząd konektabla Francji. Po wygranej Francuzów pod Marignano w 1515 został przez króla Franciszka I mianowany porucznikiem (królewskim namiestnikiem) Mediolanu. Testament małżonki Karola z 1519 potwierdzał cesję wszystkich jej tytułów na rzecz męża, lecz w 1522 został on pozbawiony dziedzictwa przez Franciszka I. W efekcie przeszedł na stronę cesarza Karola V, który w 1524 wyznaczył go dowódcą swych wojsk w Italii. Po wygaśnięciu linii na Alençon (← rozdział II, biogr. Filipa III Śmiałego), w 1524 został pierwszym księciem krwi. Poległ podczas oblężenia Rzymu 6 maja 1527 i spoczął w kaplicy zamkowej w Gaetcie.

Jego żoną została 10 maja 1505 na zamku w Moulins-lès-Tours:

ZUZANNA DE BOURBON, księżna Bourbonnais i Owernii (†), z którą dochował się on trojga dzieci:

- (I) FRANCISZEK. Urodził się w on lipcu 1517 na zamku w Moulins-lès-Tours i jako spadkobierca księstwa Bourbonnais był odtąd tytułowany hrabią Clermont. Zmarł już w 1518 w zamku Châtellerault i został zapewne pochowany w kościele klasztorным w Souvigny.
- (II) BLIŹNIAKI. Urodziły się i zmarły w 1518 i spoczęły w kościele klasztorным w Souvigny.

Nieślubne dzieci Karola III de Bourbon, księcia Bourbonnais ((I)–(II)):

z nieznaną kobietą:

- (I) KATARZYNA, BASTARDA DE BOURBON, małżonka BERTRANDA SALMART, pana Rassis.

z mogolską księżniczką (ALAIQUE, ALAIGNE?), spokrewnioną z Akbarem I Wielkim, chanem Delhi:

- (II) JAN FILIP DE BOURBON. Urodził się on w 1525 i wychował na dworze swego kuzyna, chana Delhi, którego siostrę pojął za żonę. Zmarł w nieznanym czasie po 1560 w Indiach.

Założona przezeń indyjska linia Bourbonów, RÓD BOURBON-BHOPAL, wygasła po mieczu w XIX w.

- (D) FRANCISZEK zwany FRANÇOIS MONSIEUR. Urodzony przypuszczalnie między 1490 a 1494, w lutym 1514 został księciem Châtellerault, parem Francji (zarejestrowany dnia 4 kwietnia). Poległ pod Marignano 13 września 1515 i spoczął w kościele klasztorным śś. Piotra i Pawła w Souvigny.

- (E) RENATA (RENÉE). Urodziła się zapewne w 1494, a 26 czerwca 1515 na zamku w Amboise poślubiła ANTONIEGO II DOBREGO, księcia Lotaryngii i Baru od 1508 (ur. Bar-le-Duc 4.06.1489, zm. tamże 14.06.1544), syna René (Renata) II, księcia Lotaryngii i Baru z dynastii Vaudémont, oraz jego drugiej żony Filippy (Filipiny) van Egmond (Egmont), córki Adolfa księcia Geldrii oraz hrabiego Zütphen; owocem mariażu było kilkoro dzieci. Zmarła 26 maja 1539 na zamku w Nancy i została pochowana w klasztorze kordelierów tamże.
- (F) ANNA. Urodziła się ok. 1495. W 1505 towarzyszyła swojej kuzynce, Germanie de Foix, w drodze na jej ślub z królem Ferdynandem II Aragońskim (Katolickim). Zmarła w 1510 w Hiszpanii.
- (2) SZARLOTTA. Urodzona ok. 1449, 17 czerwca 1468 wyszła za mąż za WOLFARTA VAN BORSELEN, hrabiego Grandpré, pana na Vere, Vlissingen, Domburgu i West-Kapelle en Brouwershaven, earla Buchan (tytuł szkocki) (ur. 1430, zm. Gandawa 29.04.1487), syna Henryka II van Borsselen, hrabiego Grandpré i pana Zandenburga, oraz jego żony Joanny van Halewijn. Zmarła 18 marca 1487 i spoczęła w Zandenburgu.
- (3) JAN. Urodzony ok. 1450, zmarł on w nieznanym czasie po 9 lipca 1485. Nic bliższego o nim nie wiadomo.
- (4) GABRIELA. 9 lipca 1485 w Montferrand poślubiła ona LUDWIKA II DE LA TRÉMOILLE, księcia Talmont (Talmont), wicehrabiego Thouars i hrabiego Guines, gubernatora

Burgundii (ur. 20.09.1460, poległ pod Pawią 24.02.1525), syna Ludwika I de La Trémoille, księcia Talmont, hrabiego Guines i wicehrabiego Thouars, i jego żony Małgorzaty d'Amboise. Zmarła 30 listopada 1516.

Nieślubne dzieci Jana I de Bourbon, księcia Bourbonnais (i–v):

z nieznanymi kobietami:

- i JAN, BASTARD DE BOURBON. Poświęcił się karierze kościelnej. Wybrany arcybiskupem Lyonu, godności tej zrzekł się 6 kwietnia 1444, jako że 2 grudnia 1443 otrzymał biskupstwo Puy wraz z hrabstwem Velay. W latach 1449–70 administrował jednak arcybiskupstwem lyońskim w imieniu swojego bratanka Karola II de Bourbon. W 1456 wybrano go opatem w Cluny, od 1468 pełnił również urząd przeora w klasztorze św. Ramberta w Forez, a w 1482 objął przeorat w klasztorze w Montverdun. 6 grudnia 1484 został porucznikiem generalnym Burbonii. 8 września 1485 złożył urząd opata kluniackiego, a zmarł 2 grudnia tegoż roku w klasztorze św. Ramberta w Forez i spoczął w kryptach opatów w Cluny.
- ii ALEKSANDER, BASTARD DE BOURBON. Także on został przeznaczony Kościołowi, był kanonikiem kolegiaty Notre-Dame w Beaujeu. Aresztowany za udział w buncie możnych przeciw królowi, tzw. pragerii, został utopiony z rozkazu Karola VII 15 grudnia 1440 w Bar-sur-Aube.
- iii GWIDON, BASTARD DE BOURBON. Kasztelan Roannais od 24 sierpnia 1440, zmarł w 1442, przed 18 czerwca.
- iv MAŁGORZATA, BASTARDA DE BOURBON. 25 maja 1433 i 2 sierpnia 1436 zawarto w jej imieniu kontrakt ślubny z RODRYGIEM DE VILLANDRADO, panem na Ussel, hrabią Ribadeo (tytuł kastylijski) od 1431, doradcą i szambelanem Karola VII, synem Piotra de Villandrado, oraz jego żony Agnieszki (Ines) de Corraí. Zmarła przed 1445.
- v EDMEE, BASTARDA DE BOURBON.

- c IZABELA. Urodziła się ok. 1384. W 1400 zaręczono ją z ERYKIEM POMORSKIM, królem Skandynawii (ur. 1382, zm. 1459), lecz do zawarcia mariażu nie doszło. Zmarła w bliżej nieznanym czasie po 1451.
- d LUDWIK. Pan na Beaujolais, urodził się on ok. 1388, a zmarł bezżennie 12 września 1408 w pałacu hôtel de Bourbon w Paryżu i został pochowany w paryskim kościele jakobinów.

Nieślubne potomstwo Ludwika II de Bourbon, księcia Bourbonnais (a–e):

z nieznanymi kobietami:

- a PERCEWAL, BASTARD DE BOURBON. Urodził się ok. 1402, zmarł zaś (po) 6 września 1415.
- b PIOTR, BASTARD DE BOURBON. Rycerz.
- c JAKUB, BASTARD DE BOURBON. W 1422 został celestynem. Jego dalsze losy nie są znane.
- d JAN, BASTARD DE BOURBON. Pan Tanry od ok. 1419.

- II JOANNA, żona KAROLA V MĄDREGO (← rozdział III).
- III BLANKA. Urodziła się ona z końcem 1339. 9 lipca 1352 w opactwie w Preuilly zawarła ślub *per procura*, a 3 czerwca 1353 w Valladolid poślubiła osobiście PIOTRA I OKRUTNEGO, króla Kastylii i Leónu od 1350 (ur. Burgos 30.08.1334, zamordowany w Montiel 22.03.1369), syna Alfonsa XI, króla Kastylii i Leónu, potomka dynastii burgundzkiej (nie należy mylić jej z burgundzkimi odnogami Kapetyngów i Walezjuszy), i jego drugiej żony Marii, córki Alfonsa IV Dzielnego, króla Portugalii i Algarve. Mariaż ten był najpewniej bigamią, jako że Piotr I w 1352 poślubił potajemnie własną nałożnicę Marię de Padilla; w 1354 odsunął od siebie Blankę i osadził ją w areszcie domowym. Mimo nalegań papieża, który nakazał królowi powrót do Blanki, ten nadal więził żonę, a w 1361 nakazał ją zgładzić – została zamordowana (otruta lub uduszona) między 14 maja a 31 lipca 1361. Jej ciało złożono w klasztorze św. Franciszka w Jerez de la Frontera.

- IV BONA; w Sabaudii, gdzie przez wiele lat włądała jako regentka, zyskała sobie przydomek MADAME LA GRANDE. Urodziła się w latach 1340–42, a we wrześniu 1355 na zamku w Chambéry wyszła za AMADEUSZA VI zwanego ZIELONYM HRABIĄ, hrabiego Sabaudii od 1343, w latach 1365–67 cesarskiego wikariusza Italii (ur. zamek Chambéry 4.01.1334, zm. na dzumę Santo Stefano koło Castropignano 1.03.1383), syna Aimone Spokojnego, hrabiego Sabaudii, i jego żony Jolanty (Wiolanty) z Montferratu, pani Casella Ciria i Lanzo, córki Teodora I, margrabiego Montferratu. Mieli dwoje lub troje dzieci; syn Amadeusz VIII, Czerwony Hrabia, pojął za żonę Bonę de Berry (← rozdział III, biogr. Jana II Dobrego). Bona de Bourbon kilkakrotnie sprawowała rządy regencyjne w Sabaudii: w latach 60. XIV w. w imieniu nieobecnego męża, a także po jego śmierci oraz po przedwczesnej śmierci syna w 1391. Popadła przez to w konflikt z synową, także roszczącą sobie prawo do regencji, który zakończyła ugoda zawarta w maju 1393. Po tym czasie Bona wycofała się do swojej oprawy wdowiej. Zmarła 19 stycznia 1402 na zamku w Mâcon.
- V KATARZYNA. Urodziła się ona zapewne w połowie lat 40. XIV w., a 14 października 1359 w paryskim Luwrze została żoną JANA VI, hrabiego Harcourt i Aumale od 1355 (ur. 1.12.1342, zm. 28.02.1388), syna Jana V, hrabiego Harcourt i *de iure uxoris* hrabiego Aumale, oraz jego żony Blanki de Ponthieu, hrabiny Aumale, córki Jana II de Ponthieu, hrabiego Aumale. Dochowali się licznych dzieci; syn Jan VII, hrabia Harcourt i Aumale, poślubił Marię d'Alençon (← rozdział II, biogr. Filipa III Śmiałego). Katarzyna zmarła 7 czerwca 1427 w Paryżu i spoczęła w tamtejszym kościele Notre-Dame-du-Parc.
- VI MAŁGORZATA. Urodziła się przypuszczalnie w połowie lat 40. XIV w., a 4 maja 1368 (data zawarcia kontraktu

- ślubnego) wyszła za mąż za ARNOLDA AMANEUSZA (ARNAUD AMANIEU) VIII, pana Albret od 1358, wicehrabiego Tartas, hrabiego Dreux oraz konetabla Francji od 1382 (zm. 1401), syna Bernarda Aiza V, pana Albret, i jego drugiej żony Mathy, córki Bernarda VI, hrabiego Armagnac; mieli troje dzieci. Zmarła po dniu 4 stycznia 1416.
- VII (?) IZABELA. Urodzona zapewne ok. 1345, zmarła w dzieciństwie lub we wczesnej młodości.
- VIII MARIA. Urodziła się ok. 1347. W 1364 została mniszką, w 1380 wybraną ją opatką klasztoru w Poissy. Zmarła tam 29 grudnia 1401 i tam również spoczęła.
- B JOANNA. Urodziła się po sierpniu 1311, zapewne między 1311 a 1312. 3 sierpnia 1322 w Bessay poślubiła GWIDONA VII, hrabiego Forez od 1334 (ur. 19.04.1299, zm. klasztor kordelierów (franciszkanów), Sainte-Colombe koło Vienne 23.06.1358), syna Jana I, hrabiego Forez, oraz jego pierwszej żony Alicji, córki Humberta de la Tour du Pin, delfina Viennois; dochowali się kilku dzieci. Zmarła 20 lub 30 grudnia 1402 i spoczęła u boku małżonka w należącym do zakonu kordelierów kościele Notre-Dame w Montbrison.
- C MAŁGORZATA. Urodziła się zapewne ok. 1313, a 6 lipca 1320 lub krótko po tej dacie wyszła za mąż za JANA II, pana Sully od 1334 (zm. 1343), syna Henryka IV, pana Sully oraz barona Chalus, potomka bocznej linii dynastii Blois, i jego żony Joanny, córki Jana V, hrabiego Vendôme; dochowali się trojga dzieci. Owdowiawszy, w 1346 wyszła za HUTINA, pana Vermeilles, od 1361 szambelana królewskiego. Zmarła w 1362 i została pochowana w kościele św. Piotra w Arronville opodal Pontoise.
- D MARIA. Urodziła się zapewne ok. 1315–18. Jej mężem został GWIDON DE LUSIGNAN, księcia Galilei i Tyberiady, konstabla Cypru od 1338 (ur. zapewne ok. 1320, zm. przed 24.09.1343), syn Hugona IV, króla Cypru z dynastii Lusignan (była to właściwie odnoga akwitańskiej dynastii z Poitiers, która przyjęła nazwisko wymarłych Lusignanów), i najpewniej je-

go drugiej żony Alicji, córki Gwidona de Ibelin; ich ślub *per procura* miał miejsce 20 października 1328 lub 24 kwietnia 1329, a 21 stycznia 1330 w Nikozji odbył się ślub osobisty. Dochowali się syna. Owdowiawszy, 9 września 1347 w kościele św. Jana (San Giovanni Maggiore), Maria poślubiła ROBERTA ANDEGAWĘŃSKIEGO, księcia Tarentu, księcia Achai oraz tytularnego despotę Romanii od 1332, hrabiego palatyna Kefalonii (Kefalonia) i Zante (Zakintos) od 1336, tytularnego cesarza łacińskiego pod imieniem ROBERTA II od 1346 (ur. zimą 1326, zm. Neapol 10.10.1364), syna Filipa I Andegawęńskiego, księcia Tarentu i tytularnego cesarza łacińskiego, wywodzącego się z andegawęńskiej linii Kapetyngów (wywodzącej się od króla Ludwika VIII Lwa – rozdział II), i jego drugiej żony Katarzyny II de Valois, tytularnej cesarzowej łacińskiej (– rozdział II, biogr. Filipa III Śmiałego). Do 1364 w posiadaniu Marii znalazło się kilkanaście fortec w księstwie Achai. Po śmierci Roberta w tymże roku udzieliła poparcia synowi z pierwszego małżeństwa, podważając sukcesyjne prawa do księstwa achajskiego swojego szwagra Filipa. Niemniej na mocy zawartego z nim w 1370 porozumienia odsprzedała mu wszystkie zamki poza Kalamatą. Zmarła w 1387 w Neapolu i spoczęła w kościele św. Klary.

- E FILIPPA. Urodziła się ok. 1316 lub w grudniu 1325, a zmarła po 1327 i spoczęła w kościele kordelierów (franciszkanów) w Champaigie-en-Bourbonnais koło Souvigny.
- F JAKUB. Urodził się ok. 1318, zmarł zaś 9 września (9.12?) 1318 i został pochowany u kordelierów (franciszkanów) w Champaigie-en-Bourbonnais opodal Souvigny.
- G JAKUB I zwany KWIATEM RYCERSTWA (LA FLEUR DES CHEVALIERS). Urodził się po 1315, zapewne w 1319. W 1351 otrzymał od Filipa VI zdobyte na Anglikach hrabstwo Ponthieu, a *de iure uxoris* był panem Condé, Leuze, Carency oraz Duisant. Walczył pod Crécy (1346), zaś 8 stycznia 1354 otrzymał od Jana II urząd konetabla, który jednak złożył 9 maja 1356. Brał również udział w bitwie pod Poitiers 19 września 1356, gdzie dostał się do angielskiej niewoli. W 1357 został hrabią

La Marche, które przekazał mu jego bratanek Ludwik II de Bourbon (†). Odzyskał wolność w maju 1360 na mocy postanowień traktatu z Brétigny, musiał jednak zwrócić królowi Anglii hrabstwo Ponthieu. Zmarł 6 kwietnia 1362 w Lyonie na skutek ran odniesionych w bitwie z Anglikami, stoczonej tego samego dnia w pobliskim Brignais (wedle innych danych bitwa i śmierć hrabiego miały miejsce w 1361). Spoczął on u jakobinów w Lyonie.

Żoną Jakuba I de Bourbon, hrabiego La Marche, była poślubiona w 1335:

JOANNA DE CHÂTILLON, córka Hugona de Châtillon, pana na Condé, Leuze, Carency, Buquoy, Duisant i Aubigny, oraz jego żony Joanny, pani Dargies i Catheux, córki i dziedziczki Rajnolda (Renauda) II. Urodziła się zapewne ok. 1320. Po ojcu odziedziczyła dobra Condé, Leuze, Carency oraz Duisant. Zmarła 15 sierpnia 1371.

Potomstwo Jakuba I de Bourbon, hrabiego La Marche:

BURBONOWIE, LINIA Z LA MARCHE I VENDÔME (→ aneks II).

- H BEATRYCZE. Urodziła się zapewne w 1320 (wedle innych danych w 1314), zaś w grudniu 1344 w zamku Vincennes pod Paryżem została wydana za JANA LUKSEMBURSKIEGO zwanego ŚLEPYM, króla Czech (i tytularnego króla Polski) od 1310, hrabiego Luksemburga, margrabiego Arlon oraz hrabiego La Roche i Durbuy od 1313 (ur. Luksemburg 10.08.1296, poległ pod Crécy 26.08.1346), syna Henryka VII, cesarza rzymsko-niemieckiego z dynastii Luksemburgów (limburskiej), oraz jego żony Małgorzaty, córki Jana I Zwycięskiego, księcia Brabancji, Lothier i Limburgii. W posagu otrzymała dobra Creil. Jej starszy o 24 lata małżonek był wdowcem po Elżbiecie, córce Wacława II, króla Czech i Polski, z którą miał liczne potomstwo, zaś z Beatrycze dochował się syna. Jej koronacja na królową czeską (i polską) miała miejsce 18 kwietnia 1337 w bazylice (od 1344 katedrze) św. Wita przy zamku praskim. Po śmierci Luksemburczyka powróciła do Francji i ok. 1347 w Grandvillers wyszła za ODONA II, pana na Grancey (zm. 1389). Zmarła 25 grudnia 1383 w Danvillers

i została pochowana w kościele klasztorным jakobinów (dominikanów) w Paryżu.

Nieślubna progenitura Ludwika I de Bourbon, księcia Bourbonnais (A–C):

z JOANNĄ DE ROCHEFORT:

A JAN, BASTARD DE BOURBON. W 1356 u boku przyrodniego brata, Piotra I, księcia Bourbon, walczył pod Poitiers i dostał się do angielskiej niewoli. 4 lipca 1369 jego bratanek, książę Bourbonnais Ludwik II de Bourbon, desygnował go panem Rochefort-en-Bourbonnais. Zmarł w 1375 i spoczął w kościele klasztorным śś. Piotra i Pawła w Souvigny.

Był trzykrotnie żonaty: pierwsza małżonka nie jest znana; w 1351 ożenił się z LAURĄ DE SOMBERNON, córką Wilhelma II, pana Somberton, i jego żony Simony de Chastellus, wcześniej zamężną z Robertem de Courtenay, panem Tanlay, oraz z Wilhelmem de Montaigu (Montagu), panem Somberton; 25 września 1371 pojął za żonę AGNIESZKĘ CHALEU (zm. po 1399), córkę Pepina Chaleu, pana Croset-en-Bourbonnais.

Z jedną z małżonek dochował się jedyne go znanego potomka, syna GERARDA DE BOURBON, wzmiankowanego w 1376.

z nieznaną kobietą lub kobietami:

B JANINA, BASTARDA DE BOURBON, która wyszła za mąż za GUICHARDA DE CHASTELLUS, pana Châteaumorand.

C GWIDON, BASTARD DE BOURBON, pan Clessy. Był on dwukrotnie żonaty, po raz wtóry z JOANNĄ DE CHASTEL-PERRON, jednak zarówno o jego pierwszej małżonce, jak i o dzieciach brak wzmianek.

- 2 BLANKA. Urodziła się w 1281. W posagu otrzymała dobra Semur, Argenty, La Marche i Terrail-en-Bourbonnais i 25 czerwca 1303 w Paryżu poślubiła ROBERTA VII WIELKIEGO, hrabiego Owernii i Boulogne od 1317 (zm. St Geraldus 13.10.1325), syna Roberta VI, hrabiego Owernii i Boulogne, i jego żony Beatrycze, córki Faucona III, pana Montgascon. Urodziła mu syna, Wilhelma XI, hrabiego Owernii i Boulogne, małżonka Małgorzaty d'Évreux (← rozdział II, biogr. Filipa III Śmiałego). Zmarła w 1304 i spoczęła w kościele Notre-Dame w Boulogne-sur-Mer. Robert VII pojął następnie za żonę Marię de Flandre, wicehrabinę Châteaudun, i miał z nią potomstwo.

- 3 JAN. Urodził się w 1283. W 1310 odziedziczył po matce hrabstwo Charolais, ponadto od 1317 dzierżył należącą wcześniej do ojca seniorię Saint-Just. Poświęcił się karierze wojskowej. Zmarł w 1322 w trakcie przygotowań do wyprawy do Palestyny. Został pochowany u jakobinów w Lyonie, skąd później jego ciało przewieziono do Paryża i złożono tamtejszym kościele klasztoru jakobinów.

Żoną Jana de Clermont, hrabiego Charolais, została ok. 1309:

JOANNA DE DARGIES, córka Rajnolda (Renauda) II, pana Dargies i Catheux, i jego żony Agnieszki, której filiacja nie jest znana. Na świat przyszła ok. 1290 i po śmierci ojca w 1295 odziedziczyła Dargies i Catheux. Jej pierwszym mężem był HUGO DE NESLE, od 1302 hrabia Soissons (zm. po 02.1306), syn Jana IV de Nesle, hrabiego Soissons, i jego nieznannej żony; urodziła mu córkę. Po śmierci Jana poślubiła ona HUGONA DE CHÂTILLON, pana Condé, Leuze, Carency, Buquoy, Duisant i Aubigny od 1302 (zm. 1329), syna Jakuba I de Châtillon, pana Condé etc., i jego żony Katarzyny, córki Mikołaja de Condé, pana Bailleul; jedną z ich dwu córek była Joanna, małżonka Jakuba I de Bourbon, hrabiego La Marche (†). Joanna de Dargies zmarła po 1348.

Córki Jana de Clermont, hrabiego Charolais (A–B):

A BEATRYCZE. Urodziła się ona ok. 1310. Po śmierci ojca w 1322 została hrabiną Charolais. W maju 1327 poślubiła JANA I, hrabiego Armagnac (od 1319) i Rodez (od 1313) (ur. przed 6.05.1306, zapewne w 1305, zm. w 1373 po 5.04, zapewne 16.05), syna Bernarda VI, hrabiego Armagnac, i jego drugiej żony Cecylii, córki Henryka II, hrabiego Rodez. Był on wcześniej żonaty z Reginą de Goth, wicehrabiną Lomagne, córką Bertranda de Goth, wicehrabiego Lomagne i Auvillars, która umarła bezdzietnie, natomiast z Beatrycze de Clermont miał czworo dzieci, w tym Joannę d'Armagnac, pierwszą żonę Jana Francuskiego, księcia Berry (– rozdział III, biogr. Jana II Dobrego). Beatrycze zmarła w lub po 1364 i została pochowana w klasztorze kordelierów (franciszkańców) w Rodez.

- B JOANNA. Urodziła się w latach 1310–17, zapewne w 1312, zaś w 1322 odziedziczyła po ojcu seniorię Saint-Just. W 1328 wyszła za mąż za JANA I, hrabiego Owernii i Boulogne od 1360, w 1380 kreowanego księciem Owernii (ur. po 1312, zm. 1386), syna Roberta VII Wielkiego, hrabiego Owernii i Boulogne, oraz jego drugiej żony Marii de Flandre, wicehrabiny Châteaudun, córki Wilhelma de Flandre, pana Dendermonde; mieli kilkoro dzieci. Zmarła 27 lipca 1383 i znalazła spoczynek w kościele Notre-Dame w Boulogne-sur-Mer.
- 4 MARIA. Urodziła się w latach 1284–85. W 1295 została zaręczona z JANEM I, margrabią Montferratu (ur. 1278), ostatecznie jednak poświęciła się życiu zakonnemu. W 1299 została mniszką w Montargis, skąd w późniejszym czasie przeniosła się do dominikanek w Poissy, gdzie w 1333 objęła urząd opatki. Zmarła 17 maja (marca?) 1372 w Paryżu i spoczęła w Poissy.
- 5 PIOTR. Urodził się w 1287. Był wielkim archidiakonem Paryża. Zmarł w nieznanym czasie po 1330.
- 6 MAŁGORZATA. Urodziła się w 1289. W 1303 została zaręczona z księciem sycylijskim RAJMUNDEM BERENGAREM ANDEGAWEŃSKIM (ur. 1279–82), potomkiem andegaweńskiej linii dynastii Kapetyngów (wywodzącej się od króla Ludwika VIII Lwa), lecz do zawarcia mariażu nie doszło z uwagi na jego przedwczesną śmierć. W 1307 poślubiła JANA I FLANDRYJSKIEGO, hrabiego Namur od 1298, w latach 1302–05 regenta Flandrii (ur. 1267, zm. 10.02.1330), syna Gwidona z Dampierre, hrabiego Flandrii, i jego drugiej małżonki Izabeli, hrabiny Namur, córki Henryka V Wielkiego (Jasnowłosego), hrabiego Luksemburga; Jan I był wcześniej zaręczony z Blanką Francuską, córką króla Filipa III Śmiałego (← rozdział II), lecz układ zaręczynowy zerwano. Małgorzata de Clermont umarła bezdzietnie w styczniu 1309 w Paryżu i została pochowana w kościele klasztorным jakobinów, owdowiały hrabia Namur ożenił się natomiast z Marią d'Artois (wywodzącą się od Ludwika VIII), i miał z nią liczne potomstwo.

ANEKS II

Hrabiowie La Marche
Książęta Vendôme
Książęta Montpensier

JAKUB I DE BOURBON, hrabia La Marche (← aneks I)

Potomstwo (1–4):

BURBONOWIE, LINIA Z LA MARCHE I VENDÔME

- 1 IZABELA. Urodziła się w 1340, zaś 31 listopada 1362 w Lyonie poślubiła LUDWIKĄ II DE BEAUMONT (DE BRIENNE), wicehrabiego Beaumont-au-Maine od 1355 oraz pana La Flèche (ur. ok. 1330, poległ pod Cocherel 16.05.1364), którego rodzicami byli Jan II de Beaumont (de Brienne), wicehrabia Beaumont, i jego druga żona Małgorzata, córka Almaryka V de Poitiers, wicehrabiego Valentinois. Po przedwczesnej śmierci Ludwika II (nie mieli dzieci), ok. 1368 owdowiała Izabela wyszła za BURCHARDĄ X (VII) DE VENDÔME, hrabiego Vendôme i Castres od 1364 (ur. 1345?, zm. 16.11.1371), syna Jana VI de Vendôme, hrabiego Vendôme i Castres oraz pana Lézignan-en-Narbonnois i Brétencourt, oraz poślubionej mu Joanny de Ponthieu, pani Epernon, córki Jana II de Ponthieu, hrabiego Aumale; dochowali się rychło zmarłej córki. Izabela natomiast zmarła w 1371 lub 1372 i spoczęła w kolegiacie św. Jerzego w Vendôme.
- 2 PIOTR. Na świat przyszedł w 1342. Walczył u boku ojca pod Brignais, gdzie obaj odnieśli śmiertelne rany. 6 kwietnia 1362 został po zmarłym Jakubie hrabią La Marche etc., sam jednak zmarł kilka dni później, przed 30 kwietnia (data dzienna nie jest znana). Spoczął wraz z Jakubem I de Bourbon u lyońskich jakobinów.
- 3 JAN I. Urodził się w 1344. Wiosną 1362 wziął udział w zakończonej klęską Francuzów bitwie pod Brignais, podczas której jego ojciec i starszy brat odnieśli śmiertelne rany, on sam zaś dostał się do niewoli; wolność odzyskał po wypłaceniu okupu w tym

samym roku. Śmierć brata (między 6 a 30 kwietnia 1362) uczyniła go hrabią La Marche, natomiast w 1371 został wraz z żoną i z jej praw hrabią Vendôme i Castres, co potwierdził akt Karola V z 23 grudnia tego roku. Tenże król powierzył mu urząd porucznika generalnego Limousin. Zmarł 11 czerwca 1393 na zamku w Vendôme i został pochowany w kolegiacie św. Jerzego tamże, która stała się odtąd nekropolią tej linii Burbonów. Żoną Jana I de Bourbon, hrabiego La Marche i Vendôme, została 29 września 1364 w Paryżu:

KATARZYNA DE VENDÔME, córka Jana VI de Vendôme, hrabiego Vendôme i Castres, pana Lézignan-en-Narbonnois i Brétencourt, oraz poślubionej mu Joanny de Ponthieu, pani Epernon, córki Jana II de Ponthieu, hrabiego Aumale. 16 listopada 1371 po bezdzietnej śmierci brata a zarazem szwagra, Burcharda X (VII) (męża Izabeli de Bourbon, najstarszej córki Jakuba I), wraz z mężem została hrabiną Vendôme i Castres, co 23 grudnia zatwierdził Karol V. Zmarła 1 kwietnia 1412 i spoczęła obok męża w kolegiacie św. Jerzego w Vendôme.

Dzieci Jana I de Bourbon, hrabiego La Marche i Vendôm (A–G):

A JAKUB II. Urodził się w 1369 lub 1370. Po śmierci ojca w 1393 odziedziczył hrabstwa La Marche i Castres, zgodnie z ustalonym 15 września 1390 podziałem terytoriów linii Bourbon-Vendôme. 26 lipca 1397 Karol VI mianował go wielkim szambelanem Francji. Po zaślubinach z Joanną II Andegaweńską, wbrew kontraktowi ślubnemu (wedle którego miał mu przysługiwać jedynie tytuł księcia Tarentu), przybrał tytuły króla Neapolu i Węgier, hrabiego Prowansji, a następnie umieścił żonę w areszcie domowym i przejął władzę w królestwie neapolitańskim. Niebawem Joanna II zdołała jednak odzyskać wolność i wygnać męża; osiadł on początkowo w Tarencie, później zaś powrócił do Francji. W 1425 oddał Castres swojemu młodszemu bratu Ludwikowi, dziesięć lat później przekazał La Marche młodszej córce, a sam postrzygł się na mnicha u kordelierów w Besançon, gdzie zmarł 24 września 1438 i gdzie także spoczął.

Małżonki Jakuba II de Bourbon, hrabiego La Marche:

1. Poślubiona 14 września 1406 w Pamplonie:

BEATRYCZE NAWARSKA, potomek dynastii z Evreux, jednej bocznych linii Kapetyngów (= rozdział II, biogr. Filipa III Śmiałego).

2. Poślubiona 18 września 1415:

JOANNA ANDEGAWEŃSKA, córka Karola z Durazzo (Andegaweńskiego), króla Neapolu (Karol III) i Węgier (Karol II) z neapolitańskiej linii Andegawenów (odnogi Kapetyngów, wywodzącej się od króla Ludwika VIII Lwa), i jego żony Małgorzaty, córki Karola Andegaweńskiego, księcia Durazzo. Urodziła się 25 czerwca 1373 w Zadar (wł. Zara) w Dalmacji (obecnie na terenie Chorwacji), a 13 października lub listopada 1401 w Wiedniu poślubiła WILHELMA zwanego UPRZEJMYM oraz AMBITNYM, księcia austriackiego na Styrii i Karyntii oraz hrabiego Tyrolu od 1386, tytularnego króla Polski od 1383 (ur. 1370, zm. Wiedeń 15.07.1406), syna Leopolda III Prawego, księcia austriackiego na Styrii i Karyntii oraz (pod imieniem Leopolda I) hrabiego Tyrolu, potomka dynastii Habsburgów, i jego żony Weridiany (Viridis), córki Barnaby Viscontiego, władcy Mediolanu. Mariaż ten okazał się bezdzietny. Po nagłej śmierci młodszego brata (6.08.1414) została pod imieniem JOANNY II królową Neapolu i tytularną królową Jerozolimy (koronowana 28.10.1419). Również jej małżeństwo z Jakubem de Bourbon pozostało bezpotomne. Zmarła 2 lutego 1435 w Neapolu.

Dzieci Jakuba II de Bourbon, hrabiego La Marche:

Córka lub córki z pierwszego małżeństwa (I–III):

- I (?) IZABELA. Być może ona i Maria (niżej) były mniszkami. Nie wzmiankuje ich testament ich ojca datowany 23 czerwca 1415, możliwe zatem, że umarły przed tym dniem.
- II (?) MARIA.
- III ELEONORA. Jej mężem został (kontrakt małżeński zawarto 4.09.1424 i 25.07.1429) 28 lipca 1429 BERNARD D'ARMAGNAC, hrabia Pardiac i wicehrabia Murat, kone-

tabl Francji, od 1435 *de iure uxoris* hrabia La Marche, 3 kwietnia 1461 wspólnie z Eleonorą kreowany księciem Nemours (ur. 29.03.1400, zm. 1462), syn Bernarda VII, hrabiego Armagnac Rodez i Fézensac, oraz poślubionej mu Bony de Berry (← rozdział III, biogr. Jana II Dobrego); dochowali się trojga dzieci. Po rezygnacji ojca w 1435 została hrabiną La Marche, a w 1461 otrzymała tytuł księżnej Nemours. Zmarła po 11 września 1463.

Syn pozamałżeński (z nieznaną kobietą):

- I KLAUDIUSZ D'AIX. Po długiej służbie wojskowej został nowicjuszem w klasztorze kordelierów (franciszkanów) w Dôle, gdzie zmarł w nieznanym czasie i gdzie został pochowany.
- B IZABELA. Urodziła się zapewne ok. 1373. Była dominikanką w Poissy. Data jej śmierci nie jest znana, spoczęła przypuszczalnie w Poissy.
- C LUDWIK. Urodził się w 1376 i po śmierci ojca 11 czerwca 1393 odziedziczył hrabstwo Vendôme, był także panem na Montdoubleau, Epernon, Préaux i Romalart. Podczas wojny domowej należał do dworskiej frakcji Armaniaków, czemu zawdzięczał nominacje na dwa spośród pięciu Wielkich Urzędów Francji: wielkiego szambelana (17.04.1408) i wielkiego zarządcy dworu (15.11.1413). 25 października 1415 pod Azincourt dostał się w ręce Anglików (wcześniej był przez nich dwukrotnie więziony) i do 1424 był przetrzymywany w Tower. Powróciwszy do Francji, otrzymał od delfina Karola (VII) urząd porucznika generalnego Szampanii, Brie, Chartres, Beauce i Vendômois. W 1425 został hrabią Chartres oraz, po rezygnacji starszego brata Jakuba, hrabią Castres. Był towarzyszem broni Dziewicy Orleańskiej, 14 lipca 1429 uczestniczył w koronacji Karola VII. Zmarł 21 grudnia 1446 w Tours i spoczął w kolegiacie św. Jerzego w Vendôme. Małżonki Ludwika de Bourbon, hrabiego La Marche i księcia Nemours:
1. Poślubiona 21 grudnia 1414:
BLANKA DE ROUCV, córka Hugona de Roucy, hrabiego Braine i Roucy, oraz jego żony Blanki, córki Raula de Coucy, pana

Montmirail. Zmarła bezdzietnie 22 sierpnia 1421 i została pochowana w kolegiacie św. Jerzego w Vendôme.

2. Poślubiona 24 sierpnia 1424 w Rennes:

JOANNA DE LAVAL, córka Gwidona XIII, *de iure uxoris* pana Laval (właśc. Jana de Montfort-Gaël), i jego żony Anny de Laval, pani Laval i Vitré. Urodziła się zapewne ok. 1406, zmarła zaś 18 grudnia 1468 w zamku Lavardin i spoczęła w kolegiacie św. Jerzego w Vendôme.

Dzieci Ludwika de Bourbon, hrabiego La Marche i księcia Nemours, z drugiego małżeństwa (I–III):

- I KATARZYNA. Urodziła się ona ok. 1425, zapewne jako bliźniaczka Gabrieli (alternatywnie są one tożsame), umarła w dzieciństwie.
- II GABRIELA. Bliźniaczka Katarzyny, względnie była to ta sama osoba. Zmarła dzieckiem.
- III JAN II. Urodził się ok. 1426–28. Po śmierci ojca 21 grudnia 1446 został hrabią Vendôme oraz panem na Montdoubleau i Epernon; nadto dzierżył włości Montoire, Lavardin i Bonneval. Uczestniczył w kampaniach hrabiego Dunois, sławnego Bastarda Orleańskiego (← rozdział III, biogr. Karola V Mądrego), brał udział m.in. w oblężeniu Rouen i Bordeaux. Zmarł 6 stycznia 1477 w zamku Lavardin koło Vendôme i został pochowany w kolegiacie pw. św. Jerzego w Vendôme.

Żoną Jana II de Bourbon, hrabiego Vendôme, została 9 listopada 1454 w Angers (kontrakt małżeński):

IZABELA DE BEAUVAU, pani Champigny-sur-Veude i La Roche-sur-Yon, córka i dziedziczka Ludwika de Beauvau, pana Champigny-sur-Veude i La Roche-sur-Yon, seneszala Andegawenii, oraz jego żony Małgorzaty de Chambley. Urodzona zapewne 1436, zmarła w 1474.

Potomstwo Jana II de Bourbon, hrabiego Vendôme:

Dzieci małżeńskie (a–h):

- a JOANNA STARSZA. Na świat przyszła ok. 1460. Pani Rochefort, Champigny i Saint-Geniès, w 1478 zosta-

- ła ona żoną LUDWIKA DE JOYEUSE, pana na Bothéon-en-Forêts (Forez?), Beusac (Banzac), Rochefort, Saint-Geniès i La Roche-sur-Yon od 1461, a także pana Champigny, hrabiego Granpré oraz królewskiego doradcę i szambelana (zm. 4.03.1498), syna Tanneguy'a de Joyeuse i jego żony Blanki de Tournon; urodziła mu liczne dzieci. Zmarła w 1487.
- b KATARZYNA POBOŻNA. Urodziła się ok. 1462, zaś 20 sierpnia 1484 w Paryżu poślubiła GILBERTA DE CHABANNES, pana Curton, seneszala i gubernatora Limousin (zm. ok. 1493), syna Jakuba I de Chabannes, pana La Palice, i jego żony Anny de Lavieu; małżeństwo to nie zaowocowało dziećmi. Katarzyna zmarła po 1525.
- c JOANNA PIĘKNA, MŁODSZA. Urodziła się ok. 1465. Była trzykrotnie zamężna. Po raz pierwszy, od czerwca 1487, ze swoim kuzynem JANEM II DE BOURBON, księciem Bourbonnais (Burbonii) i Owernii (← aneks I), 2 stycznia 1495 zawarła kontrakt małżeński z JANEM DE LA TOUR D'AUVERGNE, hrabią Owernii i Lauraguas (ur. 1467, zm. 28.03.1501), synem Bertranda VI (V, II) de La Tour d'Auvergne, hrabiego Owernii i Boulogne, i jego żony Ludwiki de La Trémoille, pani na Bomiers, Saint-Just i Boussac; ich młodsza córka, Magdalena de La Tour d'Auvergne, poślubiła Wawrzyńca Medyceusza (de' Medici), księcia Urbino, z którym dochowała się jedynaczki, Katarzyny, matki ostatnich Walezjuszy na francuskim tronie (← rozdział III, biogr. Henryka II). Trzecim małżonkiem Joanny został 27 marca 1503 w Montferrand FRANCISZEK DE LA PAUSE, baron La Garde i pan Chasselles. Zmarła 22 stycznia 1511 i spoczęła w kościele kordelierów w Vic-le-Comte.
- d RENATA (RENÉE). Urodziła się w maju 1468. Poświęciła się życiu zakonnemu, od 1476 była nowicjuską w Santes, a w 1483 przyjęła śluby w Fontevraud.

W 1490 została wybrana opatką w klasztorze pw. św. Trójcy w Caen i jednocześnie objęła tenże urząd w Fontevraud. Zmarła 8 listopada 1534 w opactwie Fontevraud i tam również znalazła spoczynek.

- e FRANCISZEK. Urodził się on w 1470. Po śmierci ojca w 1477 został hrabią Vendôme, panem Montdoubleau, Epernon, Montoire, Lavardin i Bonneval, a we wrześniu 1487, *de iure uxoris*, hrabią Saint-Pol, Marle, Soissons i Conversano, wicehrabią Meaux, panem Enghien, Condé, Ham, Dunkierki, Gravelinnes, Bohain, Beaurevoir i Hesdin oraz kasztelanem Lille. Zmarł 2 października 1495 w Vercelli podczas powrotu z italskiej wyprawy Karola VIII. Ciało przewieziono do Vendôme i złożono w grobach rodzinnych Burbonów w kolegiacie św. Jerzego.

Żoną Franciszka de Bourbon, hrabiego Vendôme, została 8 września 1487 w zamku Ham:

MARIA LUKSEMBURSKA, hrabina Saint-Pol, Marle, Soissons i Conversano, wicehrabina Meaux, pani Enghien, Condé, Ham, Dunkierki, Gravelinnes, Bohain, Beaurevoir, Hesdin i Lille, córka Piotra II Luksemburskiego, hrabiego Saint-Pol, oraz jego żony Małgorzaty, córki Ludwika, księcia Sabaudii i Piemontu oraz hrabiego Genewy. Urodziła się w 1466, a zmarła 1 kwietnia 1547 w zamku La Fère i została pochowana w kolegiacie w Vendôme, zaś jej serce złożono w Cercamp.

Mażeńskie dzieci Franciszka de Bourbon, hrabiego Vendôme (i–vi):

- i KAROL IV. Urodził się 2 czerwca 1489 na zamku w Vendôme. Po śmierci ojca w 1495 został hrabią Vendôme, Marle i Conversano, wicehrabią Meaux, a także panem Montdoubleau, Epernon, Montoire, Lavardin, Bonneval, Enghien, Condé, Ham, Dunkierki, Gravelinnes, Bohain, Beaurevoir i Hesdin oraz kasztelanem Lille. W lu-

tym 1514 został przez Ludwika XII kreowany księciem Vendôme. Uczestniczył we włoskiej wyprawie Franciszka I; od 1518 był z jego nominacji gubernatorem Pikardii. Po pojmaniu króla pod Pawią w 1525 stanął na czele regencji, zaś po bezpotomnej śmierci kuzyna ze starszej linii Burbonów, konetabla de Bourbon (← aneks I), 6 maja 1527 został głową Domu Burbonów, pierwszym księciem krwi i najbliższym krewnym w linii męskiej zasiadających na francuskim tronie Walezjuszy. Zmarł 25 marca 1537 w Amiens i spoczął w kolegiacie pw. św. Jerzego w Vendôme.

Żoną Karola IV de Bourbon, księcia Vendôme, została 18 maja 1513 w Châteaudun:

FRANCISZKA D'ALENÇON, księżna Beaumont (← rozdział II, biogr. Filipa III Śmiałego).

Dzieci małżeńskie Karola IV de Bourbon, księcia Vendôme ((1)– (13)):

- (1) LUDWIK. Na świat przyszedł 23 listopada 1514 w zamku La Fère i był tytułowany hrabią Marle. Zmarł 7 kwietnia 1516 na zamku w Vendôme i spoczął w kolegiacie pw. św. Jerzego tamże.
- (2) MARIA. Urodziła się 29 października 1515 w zamku La Fère. 29 marca 1536 zawarła w jej imieniu kontrakt ślubny z królem Szkocji JAKUBEM V, lecz 28 września 1538 Maria zmarła przedwcześnie w zamku La Fère. Została pochowana w kolegiacie św. Jerzego w Vendôme.
- (3) MAŁGORZATA. Urodziła się 26 października 1516 w Nogent, a 19 stycznia 1538 w paryskim Luwrze poślubiła FRANCISZKA I KLIWIJSKIEGO (DE CLEVES), hrabiego Nevers i Eu od 1521, kreowanego księciem Nevers

w 1539, hrabiego Rethel od tegoż roku (ur. 2.09.1516, zm. Nevers 13.02.1561), syna Karola II Kliwijskiego, hrabiego Nevers i Eu, oraz Marii d'Albret, hrabiny Rethel. W ich mariażu przyszło na świat kilkoro dzieci; w tym Franciszek II de Cleves, książę Nevers, mąż Marii de Bourbon (↓), oraz Maria de Cleves, żona Henryka I de Bourbon, księcia Condé (→ aneks III). Małgorzata zmarła w dniu 20 października 1589 na zamku La Chapelle-Damgilon i została pochowana w katedrze w Nevers.

- (4) ANTONI DE BOURBON (NAWARSKI), ojciec króla HENRYKA IV (← rozdział IV).
- (5) FRANCISZEK. Urodził się 23 września 1519 w zamku La Fère. Pan (hrabia) Enghien i (od 1544) gubernator Hainaut, Piemontu i Langwedocji. Zmarł wskutek nieszczęśliwego wypadku 23 lutego 1546 na zamku w La Roche-Guyon. Spoczął w kolegiacie św. Jerzego w Vendôme. Bezzenny
- (6) MAGDALENA. Urodziła się ona 3 lutego 1521 w zamku La Fère. Wychowywała się w opactwie Fontevraud, gdzie 17 kwietnia 1533 przyjęła welon. W listopadzie 1534 wybrano ją przełożoną w opactwie Notre-Dame w Poitiers, pełniła także godność przeoryszy w Proüille. Zmarła w zamku La Fère po dniu 18 listopada 1561, być może 22 lutego 1589.
- (7) LUDWIK. Urodził się 3 maja 1522 w zamku La Fère, gdzie również umarł 25 czerwca 1525. Spoczął w kościele w Saint-Montain.
- (8) KAROL. Urodził się 22 grudnia 1523 na zamku w La Ferté-sous-Jouarre. 5 lipca 1540 został wybrany biskupem Nevers (zrezyg-

nował z godności 5 maja 1546), a 23 stycznia 1544 biskupem Saintes (zrezygnował 19.03.1550). Podczas konsystorza 9 stycznia 1548 Paweł III kreował go kardynałem, zaś 25 lutego 1549 nadał tytuł kardynała św. Sykstusa (odtąd zwano go KARDYNAŁEM DE BOURBON). Bullą z 20 września 1550 uzyskał nominację na arcybiskupa Rouen; sprawował nadto urzędy opata komendatoryjnego m.in. w Saint-Denis, Saint-Germain-des-Prés, Vendôme, Corbie, Orcamp, Dijon i Beauvais. 9 września 1551 i 14 lipca 1557 został generalnym porucznikiem Paryża i Ile-de-France. Od 24 maja 1572 był administratorem biskupstwa Beauvais, lecz z urzędu owego zrezygnował 24 sierpnia 1575. 31 grudnia 1584 został przez katolicką Świętą Ligę uznany następcą bezdzietnego króla Henryka III (← rozdział III) z pominięciem bratanka – pierwszego księcia krwi, Henryka Nawarskiego (← Henryk IV, rozdział IV). W związku z tym 23 grudnia 1588 Walezjusz nakazał uwięzić kardynała. Po zamordowaniu króla 2 sierpnia 1589 zwolennicy Ligi proklamowali Karola królem (KAROL X, KRÓL LIGOWY), co 21 listopada 1589 zatwierdził parlament, a 5 marca 1590 rząd w zajętej przez Ligę stolicy. Karol zmarł 9 maja 1590 więziony na zamku w Fontenay-le-Comte i spoczął w ufundowanej przez siebie kartuzji w Gaillon.

Kardynał miał bastarda imieniem POUILLAIN, o którym jednak brak informacji.

- (9) KATARZYNA. Urodziła się 18 września 1525 na zamku w Deffans w Burbonii. W 1530 została mniszką w klasztorze na Górze

Kalwarii w La Fère, a w 1561 wybrano ją opatką klasztoru Notre-Dame w Poitiers. Zmarła dnia 27 kwietnia 1594 w pałacu hôtel de Guise w Paryżu i została pochowana w opactwie w Poitiers.

- (10) RENATA (RENÉE). Urodziła się 6 lutego 1527 w zamku Saint-Germain-en-Laye. Od 1533 wychowywała się w opactwie Fontevraud, gdzie w lipcu 1540 przyjęła welon, a następnie została przeoryszą. W 1550 objęła urząd opatki w Chelles, gdzie zmarła 9 lutego 1583 i gdzie też znalazła spoczynek.
- (11) JAN. Urodził się 6 lipca 1528 w zamku La Fère. W 1537 odziedziczył po ojcu hrabstwo Soissons, po zmarłym w 1546 starszym bracie przejął baronię Enghien, zaś w 1552 został *de iure uxoris* księciem Estouteville, hrabią Chaumont i Saint-Pol etc. (↓). Był ponadto baronem Nogent i Baugé oraz panem na Montigny, a także oficerem wojsk królewskich. Poległ pod Saint-Quentin 10 sierpnia 1557.

Żoną Jana de Bourbon, pana (hrabiego) Enghien, została 14 czerwca 1557 (data zawarcia kontraktu małżeńskiego):

Jego stryjeczna siostra MARIA DE BOURBON, księżna Estouteville (↓); ich krótkotrwały mariaż nie zaowocował dziećmi.

Pozamałżeński syn Jana de Bourbon, pana (hrabiego) Enghien:

z nieznaną kobietą:

(A) N DE VALENCY. Poległ podczas oblężenia Bourges w październiku 1562.

- (12) LUDWIK I. Urodził się 7 maja 1530 na zamku w Vendôme. Pan Condé(-en-Brie) od

1546, co najmniej od 1557 posługiwał się on tytułem „książę Condé”, który jednak nigdy nie został oficjalnie utworzony i wynikał jedynie z rangi Ludwika jako księcia krwi. *De iure uxoris* dzierżył także tytuły hrabiego Roucy, pana Conti, Roye i Muret, a od 1557 był hrabią Soissons i panem Enghien, hrabią Anisy i Vallery oraz panem Ferté-sous-Jouarre. Na początku lat 60. przyjął wyznanie kalwińskie. Oficer wojsk francuskich; walczył z Hiszpanami w Metz oraz pod Saint-Quentin, dowodził oddziałami hugenotów w 1562 pod Dreux (dostał się wówczas do niewoli, lecz odzyskał wolność rok później) oraz pod Jarnac 13 marca 1569, gdzie poniósł śmierć. Ciało księcia złożono w kościele pw. św. Tomasa z Canterbury w Vallery.

Małżonki Ludwika I de Bourbon, księcia Condé i pana Conti:

1. Poślubiona 22 czerwca 1551 w Condé-en-Brie:

ELEONORA DE ROYE, hrabina Roucy, pani Conti, Roye i Muret, córka i dziedziczka Karola de Roye, hrabiego Roucy, pana na Roye i Muret, i jego żony Magdaleny de Mailly, pani Conti. Urodziła się 24 lutego 1535, zmarła zaś 23 lipca 1564 w zamku Condé i spoczęła w kościele w Muret.

2. Poślubiona 8 listopada 1565 w kolegiacie św. Jerzego w Vendôme:

FRANCISZKA D'ORLÉANS, córka Franciszka d'Orléans, księcia Châtelailon, markiza Rothelin i wicehrabiego Melun, oraz jego żony Jakobiny, córki Karola de Rohan, hrabiego Guise i Orbec, pana Gie. Urodzi-

ła się ona 5 kwietnia 1549 w Châteaudun, a zmarła 11 czerwca 1601 w pałacu hôtel de Soissons w Paryżu i spoczęła w kartuzji w Gaillon, a jej serce złożono u benedyktyków w Saint-Germain-des-Prés.

Potomstwo Ludwika I de Bourbon, księcia Condé i pana Conti:

KSIĄŻĘTA KONDEUSZE I CONTI (→ aneks III).

- (13) ELEONORA. Urodziła się 18 stycznia 1532 w paryskim Luwrze. Z początkiem lat 40. XVI w. wstąpiła do klasztoru Notre-Dame w Soissons, a w lipcu 1550 przyjęła welon zakonny w Fontevraud, gdzie w listopadzie 1575 została wybrana opatką. Zmarła 26 marca 1610 lub 1611 w Fontevraud i tam również spoczęła.

Karol IV de Bourbon, książę Vendôme, dochował się również bastarda:

z NICOLE DE BOARD z Gandawy:

- (1) MIKOŁAJ KAROL DE BOURBON ET DE BOARD *vel* MIKOŁAJ DE BOARD DE LA VILLE DE GAND. Ożenił się on z JOANNĄ DE BORDEIX ET DE RABERS (RAMERS), która urodziła mu sześcioro dzieci.
- ii JAKUB. Urodził się 6 lipca 1490 na zamku w Vendôme, zmarł 16 sierpnia 1491 i prawdopodobnie spoczął w grobach rodzinnych w kolegiacie św. Jerzego w Vendôme.
- iii FRANCISZEK. Urodził się 6 października 1491 na zamku w Ham. W 1518 został hrabią Chaumont i Saint-Pol, w 1527 otrzymał urząd gubernatora Ile-de-France oraz Delfinatu, a w 1537 został *de iure uxoris* księciem Estouteville etc. jako FRANCISZEK I. Uczestniczył w italskich kampaniach króla Franciszka I, walczył pod Mediolanem, Marignano oraz pod Pawią. Zmarł 1 września

1545 w Cotignan i spoczął w opactwie w Vallemont (Valmont).

Żoną Franciszka I de Bourbon, księcia Estouteville, została 11 lutego 1534 w Paryżu:

ADRIANNA D'ESTOUTEVILLE, córka Jana III d'Estouteville, pana Estouteville oraz wicehrabiego Roncheville, i poślubionej mu Jakobiny d'Estouteville, pani Hambye, Moyon, Briquebec oraz Gacé. Urodziła się 10 lub 21 października 1512. Dziedziczka wicehrabstwa Roncheville, baronii Cleuville, Briquebec, Hambye, Moyon, Gacé, Mellerault, kasztelanii Loges, seniorii Vallemont (Valmont), Hotot, Foville, Berneval, Beureville, Offrainville, Chambres, Héricourt, Gasuville, Bec de Mortagne, Moreil oraz części La Roche-Guyon. W 1534 została kreowana księżną Estouteville. Zmarła 15 grudnia 1560 w Trie i spoczęła u boku męża w Vallemont (Valmont).

Dzieci Franciszka I de Bourbon, księcia Estouteville ((1)–(2)):

- (1) FRANCISZEK. Urodził się on 14 stycznia 1536 w Hambye. Po śmierci ojca w 1546 został hrabią Saint-Pol i Chaumont, odtąd dzielił także z matką tytuł księcia Estouteville (jako FRANCISZEK II). Zmarł 4 października 1546 i spoczął w Vallemont (Valmont).
- (2) MARIA. Urodziła się 30 maja 1539 w zamku La Fère. Po śmierci starszego brata jesienią 1546 została księżną Estouteville, hrabiną Saint-Pol i Chaumont etc. Jej pierwszym mężem był JAN DE BOURBON, hrabia Enghien (†); później poślubiła (kontrakt małżeński nosi datę 2.10.1560) FRANCISZKA II KLIWIJSKIEGO (DE CLEVES), *de iure uxoris* księcia Estouteville etc. od 1560, księcia Nevers, hrabiego Eu i Rethel od 1561 (ur.

31.07.1540, zm. Dreux 19.12.1562), syna Franciszka I Kliwijskiego (de Cleves), księcia Nevers, oraz Małgorzaty de Bourbon (†); rozwiedli się w 1561, a trzecim mężem Marii został 2 lipca 1563 (data podpisania kontraktu ślubnego) LEONOR D'ORLÉANS, książę Châtelaillon, markiz Rothelin i wicehrabia Melun od 1548, książę Longueville, hrabia Dunois i Tancarville, suwerenny książę Neufchâtel od 1551, *de iure uxoris* książę Estouteville etc. od 1563, uznany księciem krwi z prawem do sukcesji francuskiego tronu w 1571 (ur. 1540, zm. Blois 7.08.1573), syn Franciszka d'Orléans, księcia Châtelaillon, markiza Rothelin oraz wicehrabiego Melun (potomka Bastarda Orleańskiego ← rozdział III, biogr. Karola V Mądrego), i jego żony Jakobiny, córki Karola de Rohan, hrabiego Guise i Orbec; dochowali się licznego potomstwa. Maria zmarła 7 kwietnia 1601 w Pontoise i została pochowana u boku rodziców oraz brata w opactwie w Vallemont (Valmont).

- iv LUDWIK. Urodził się 2 stycznia 1493 w Ham. 24 kwietnia 1510 został wybrany biskupem Laon – konsekracja miała miejsce 3 maja 1517. Na konsystorzu 1 lipca 1517 kreowano go kardynałem, a 6 lipca otrzymał kapelusz wraz z tytułem kardynała św. Sylwestra (potocznie zwany KARDYNAŁEM DE BOURBON). Dnia 8 sierpnia 1519 został administratorem biskupstwa Le Mans, w 1529 opatem komendatoryjnym w Saint-Denis, a 13 sierpnia 1535 administratorem arcybiskupstwa w Sens, rezygnując jednocześnie z tejże godności w Le Mans. 14 czerwca 1538 został ponadto administratorem biskupstwa w Tréguier. Urząd biskupa Laon złożył 23 marca 1552 i w tym sa-

mym roku Henryk II mianował go gubernatorem Paryża oraz Ile-de-France. Zmarł 13 marca 1557 w pałacu hôtel de Bourbon w Saint-Denis i znalazł spoczynek w katedrze w Laon.

- v ANTONINA. Urodzona 25 grudnia 1493 na zamku w Ham, między 9 a 21 czerwca 1513 w pałacu hôtel de Tournelles w Paryżu poślubiła KLAUDIUSZA LOTARYŃSKIEGO (DE LORRAINE), naturalizowanego we Francji w 1506, hrabiego Guise i Aumale, barona Mayenne i Joinville od 1508, w 1527 kreowanego księciem Guise (Gwizjuszem) i palem Francji (ur. Condé-sur-Moselle 20.10.1496, zm. Joinville 12.04.1550), młodszego syna René II, księcia Lotaryngii i Baru, potomka dynastii z Vaudémont, i jego drugiej żony Filippy (Filipiny) van Egmond (Egmont), córki Adolfa, księcia Geldrii oraz hrabiego Zütphen. Z mariażu tego wywiódł się ród Gwizjuszy, który u schyłku XVI w. odegrał pierwszoplanową rolę w historii Francji. W latach 1554–75 Antonina była pierwszą damą dworu czterech królowych Francji: Katarzyny Medycejskiej, Marii Szkockiej, Elżbiety Austriackiej i Ludwiki Lotaryńskiej. Zmarła ona 20 stycznia 1583 na zamku w Joinville i spoczęła w tamtejszej kolegiacie pw. św. Laurencjusza.
- vi LUDWIKA. Urodziła się 1 maja 1495 na zamku w La Ferè. 19 stycznia 1510 została mniszką w Fontevraud, a w 1530 wybrano ją opatką w Poitiers i Fontevraud. Zmarła 21 września 1575 w Fontevraud i tam również spoczęła.

Franciszek de Bourbon, hrabia Vendôme, dochował się być może bastarda:

z IZABELĄ DE GRIGNY:

- i (?) JAKUB, BASTARD DE VENDÔME. Urodził się w 1495. Jego dalsze losy nie są znane.

f LUDWIK I. Urodził się jesienią 1473. Książę La Roche-sur-Yon, pan Champigny-sur-Veude, Leuse, Condé, Saint-Chartier, Cluys, Aguarande, Châtre i Châtelet, uczestnik italskiej wyprawy Karola VIII oraz wjazdu króla do Neapolu 12 maja 1495. W 1502 został mianowany ambasadorem Ludwika XII na dworze papieskim. W późniejszych latach brał udział we włoskiej kampanii Franciszka I i walczył pod Marignano w 1515. Zmarł 10 listopada 1520 i spoczął w kaplicy św. Ludwika (Sainte-Chapelle) w Champigny.

Żoną Ludwika I de Bourbon, księcia La Roche, była poślubiona 21 marca 1504 w Moulins-lès-Tours:

Jego kuzynka LUDWIKI DE BOURBON (← aneks I).

Dzieci Ludwika I de Bourbon, księcia La Roche (i–iii):

LINIA Z LA ROCHE I MONTPENSIER

- i ZUZANNA. Urodziła się w 1508, a 29 listopada 1529 wyszła za KLAUDIUSZA I DE RIEUX, hrabiego Harcourt i Aumale, pana na Rieux, Rochefort i Ancenis (ur. 15.02.1497, zm. 19.05.1532), syna Jana IV de Rieux, pana Rieux i Rochefort, oraz Izabeli de Brosse; mieli potomstwo. Umarła w lutym 1570 lub 1572 i spoczęła w kościele klasztornym kordelierów w Ancenis.
- ii LUDWIK II zwany DOBRYM. Urodził się 10 czerwca 1513 na zamku w Moulins-lès-Tours. Po ojcu był panem Champigny, Cluys, Aguarande i Châtelet, po matce zaś przejął tytuły hrabiego Montpensier i Forez, barona Beaujolais i suwerennego księcia Dombes, delfina Owernii i barona La Tour i La Bussière. Był nadto księciem Luc, hrabią Châtres i Mortain, wicehrabią Auge i Brosse, baronem Thiern i Roche-en-Regnier, panem Argenton i Pays-de-Combrailles, gubernatorem Turenii, Andegawenii, Maine, Delfinatu i Bretonii. W lutym 1538 został przez króla Franciszka I podniesiony do rangi księcia i para Francji.

Brał udział w wojnach Franciszka I oraz Henryka II z cesarzem (pod Saint-Quentin w 1557 dostał się na parę miesięcy do niewoli), jak również w wojnach religijnych, toczonych we Francję w II połowie XVI w. – otrzymał podówczas stanowisko generalnego porucznika armii królewskiej. Po bezpotomnej śmierci młodszego brata Karola (1565) został księciem La Roche-sur-Yon jako LUDWIK II. Zmarł 23 września 1582 w zamku w Champigny-sur-Veude i został pochowany w tamtejszej kaplicy św. Ludwika (Sainte-Chapelle).

Małżonki Ludwika II de Bourbon, księcia La Roche:

1. Poślubiona w sierpniu 1538:

JAKOBINA DE LONGWY, córka Jana IV de Longwy, pana Givry i Fontaine-Française oraz barona Pagny i Mirebeau, oraz poślubionej mu Joanny, Bastardy d'Angoulême (– rozdział III, biogr. Franciszka I). Urodzona przed 1520, ok. 1531–38 została kreowana hrabiną Bar-sur-Seine, zmarła zaś 28 sierpnia 1561 w Paryżu.

2. Poślubiona 4 lutego 1570 (data zawarcia kontraktu małżeńskiego):

KATARZYNA LOTARYŃSKA (DE GUISE), córka Franciszka Lotaryńskiego, księcia Guise, Joinville i Aumale, oraz jego żony Anny Modeńskiej (d'Este), córki Herkulesa II, księcia Modeny, Ferrary i Reggio. Urodziła się 18 czerwca 1552 w Joinville, zmarła 6 maja 1596 w Paryżu i została pochowana w opactwie pw. św. Piotra w Reims.

Dzieci Ludwika II de Bourbon, księcia La Roche i jego pierwszej żony ((1)–(6)):

(1) FRANCISZKA. Urodziła się w 1539, dnia 7 lutego 1558 w Paryżu zawarła kontrakt ślubny,

a w maju 1559 poślubiła HENRYKA ROBERTA DE LA MARCK (MARK), księcia Bouillon, hrabiego Braine i suwerennego pana Sedanu od 1556 (utracił Bouillon na rzecz Korony w 1559), od 1559 tytułującego się księciem Sedanu (ur. 7.02.1539, zm. 2.12.1574), syna Roberta IV de La Marck, księcia Bouillon, hrabiego Braine i Maulevrier, suwerennego pana Sedanu, potomka francuskiej linii rodu Marck, i jego żony Franciszki de Brézé, hrabiny Maulévrier, córki Ludwika de Brézé, hrabiego Maulévrier; w 1562 oboje przyjęli wyznanie protestanckie; mieli troje dzieci. Od śmierci męża Franciszka sprawowała regencję w Sedanie w imieniu nieletniego syna. Zmarła 17 maja 1587 i została pochowana w kościele św. Wawrzyńca (Laurenta) w Sedanie.

- (2) ANNA. Urodziła się w 1540, zaś 16 września 1561 została żoną FRANCISZKA II KLIWIJSKIEGO (DE CLEVES), księcia Nevers, hrabiego Eu i Rethel od 1561, księcia Estouteville etc. (ur. 31.07.1540, zm. Dreux 19.12.1562), syna Franciszka I Kliwijskiego, księcia Nevers, i Małgorzaty de Bourbon (†); był on wcześniej żonaty z kuzynką Anny, Marią de Bourbon, księżną Estouteville (†). Po rychłej śmierci Franciszka Anna nie wyszła już ponownie za mąż. Zmarła w 1572.
- (3) JOANNA. Na świat przyszła w 1541 lub 1542. W 1569 lub 1570 została przełożoną w opactwie św. Krzyża w Poitiers, a w 1573 objęła urząd opatki w Jouarre. W latach 1569–1603 była panią na Vasles. Zmarła 6 marca 1624 w opactwie w Poitiers, gdzie też zapewne spoczęła.

- (4) FRANCISZEK. Urodził się w 1542. Od 1538 był tytułowany delfinem Owernii, MONSIEUR LE PRINCE-DAUPHIN (D'Auvergne) i od tego czasu tytuł ten przysługiwał najstarszemu synowi księcia Montpensier. Po śmierci ojca w 1582 został księciem Montpensier i La Roche-sur-Yon, suwerennym księciem Dombes, delfinem Owernii, hrabią Mortain, wicehrabią Auge i Brosse, baronem Beaujolais, panem Champigny i Argenton; w późniejszym czasie otrzymał księstwo Châtellerault i *de iure uxoris* został hrabią Saint-Fargeau (również podniesionego do rangi księstwa) oraz markizem Mézières-en-Brenne. Był ponadto królewskim gubernatorem oraz porucznikiem generalnym Orleanu, Turenii, Perche, Delfinatu i Normandii. Pozostał wierny Henrykowi III i po śmierci Walezjusza 2 sierpnia 1589 poparł swego kuzyna Henryka Nawarskiego – od-tąd króla Francji Henryka IV. Zmarł 4 czerwca 1592 w Lisieux i spoczął u boku ojca w Sainte-Chapelle w Champigny.

Żoną Franciszka de Bourbon, księcia Montpensier i La Roche, została w 1566:

RENATA (RENÉE) D'ANJOU, markiza Mézières-en-Brenne, hrabina Saint-Fargeau oraz pani Mareuil, Villebois, Thin i Tucé, córka Mikołaja d'Anjou, markiza Mézières, hrabiego Saint-Fergau (potomka Bastarda du Maine z andegaweńskiej linii Walezjuszy ← rozdział III, biogr. Jana II Dobrego), oraz jego żony Gabrieli de Mareuil. Urodziła się ona 21 października 1550 w Mézières-en-Brenne, a zmarła zaś „w kwiecie wieku” przed 1586.

Ich jedyny syn:

(A) HENRYK. Urodził się on 12 maja 1563 w Mézières. Od 1582 tytułowany był MONSIEUR LE PRINCE-DAUPHIN (D'Auvergne). Po śmierci ojca w 1592 został księciem Montpensier, La Roche-sur-Yon, Châtellerauld oraz Saint-Fergau, a także suwerennym księciem Dombes, delfinem Owernii, markizem Mézières, hrabią Mortain, wicehrabią Auge oraz Brosse, baronem Beaujolais, panem na Champigny i Argenton, gubernatorem Normandii; dzierżył ponadto hrabstwo Domfront, baronie Montagu i Combrailles oraz seniorię Saint-Sever. U boku ojca uczestniczył w walkach Henryka III Nawarskiego (od 1589 Henryka IV Francuskiego) przeciwko Świętej Lidze. W 1590 wspólnie z księciem Conti dowodził wojskami królewskimi pod Craon, a w 1593 walczył pod Dreux, gdzie odniósł rany. Zmarł 27 lutego 1608 w Paryżu i spoczął w kaplicy św. Ludwika (Sainte-Chapelle) w Champigny.

Małżonką Henryka de Bourbon, księcia Montpensier i La Roche, była poślubiona w 1599 (kontrakt ślubny zawarto 27 kwietnia 1597 w Rouen):

HENRYKA KATARZYNA DE JOYEUSE, księżna Joyeuse oraz hrabina Bouchage od 1608, księżna Joinville od 1641, córka i dziedziczka Henryka de Joyeuse, księcia Joyeuse i hrabiego Bouchage, oraz jego żony Katarzyny de la Valette. Urodziła się 13 lutego 1585 w paryskim Luwrze, a zmarła 25 lutego 1656 w Paryżu.

Jedynе dziecko Henryka de Bourbon, księcia Montpensier i La Roche:

- (I) MARIA, księżna Montpensier etc., pierwsza żona GASTONA FRANCUSKIEGO, księcia Orleanu (← rozdział IV, biogr. Henryka IV).
- (5) SZARLOTTA. Urodziła się w 1547 (wedle innych danych 3.10.1546). Początkowo, tak jak i pozostałe córki księcia Montpensier, przeznaczono ją do życia klasztornego. W 1559 została mniszką w klasztorze benedyktynek Notre-Dame w Jouarre, gdzie w 1565 wybrano ją opatką. W 1571 opuściła klasztor i zmieniła wyznanie na kalwińskie. 12 czerwca (może 24.04) 1575 w Den Briel (obecnie Brielle) poślubiła WILHELMA I zwanego MILCZĄCYM (MILCZKIEM, CICHYM, NIEMYM), hrabiego Nassau od urodzenia, księcia Oranii od 1545, stadhoudera (namiestnika) Zjednoczonych Prowincji Niderlandów od 1577 (ur. Dillenburg 24.06.1533, zamordowany w Delft 10.07.1584), syna Wilhelma Bogatego (Starszego), hrabiego Nassau na Dillenburgu, Siegen i Vianden, hrabiego Diez (Dietz), potomka ottońskiej (młodszej) linii dynastii Nassau, i jego żony Juliany, córki Bodona, hrabiego Stolberg. Był on wcześniej dwukrotnie żonaty i miał kilkoro dzieci; Szarlotta urodziła mu sześć córek. Zmarła ona po krótkiej chorobie 5 maja 1582 w Antwerpii i spoczęła w kościele dworskim tamże. Ow dowiały Wilhelm Milczek ożenił się później z Ludwiką de Coligny i miał z nią syna.
- (6) LUDWIKA. Urodziła się w 1548. Była mniszką, a od 1573 opatką w Faremoutier. Zmarła w Paryżu w lutym (może 9.02) 1586.

iii KAROL. Urodził się zapewne w 1515. Po śmierci ojca 10 listopada 1520 odziedziczył tytuły księcia La Roche-sur-Yon, a ok. 1544 został *de iure uxoris* baronem Chemillé (baronię podniesiono później do rangi hrabstwa) oraz panem Beaupréau (podniesionego później do rangi księstwa). Uczestniczył w wojnach Franciszka I oraz Henryka II z Habsburgami, brał udział w oblężeniu Bourges i Rouen w 1562 i w tym samym roku otrzymał godność gubernatora Delfinatu. Zmarł 6 lub 10 października 1565 w zamku Beaupréau a jego ciało złożono w o-pactwie w Belle-Fontaine.

Żoną Karola de Bourbon, księcia La Roche, została ok. 1544:

FILIPPA DE MONTESPEDON, baronowa Chemillé i pani Beaupréau, wdowa po René de Montjean, marszałku Francji, córka i dziedziczka Joachima de Montespedon, barona Chemillé i pana Beaupréau, oraz jego żony Joanny de la Haye. Zmarła ona 12 kwietnia 1578 w Paryżu, gdzie też została pochowana.

Dzieci Karola de Bourbon, księcia La Roche ((1)–(2)):

(1) HENRYK. Jako sukcesor ojca tytułowany był markizem Beaupréau. Zginął licząc 14 lub 15 lat w grudniu (może 18.12) 1560 (stąd zakłada się, że urodził się ok. 1545) podczas turnieju w Orleanie.

(2) JOANNA. Zmarła licząc dziewięć miesięcy; przypuszczalnie żyła w latach 1547–48.

Pozamałżeński syn Ludwika I de Bourbon, księcia La Roche (z nieznaną kobietą):

i LUDWIK VEL HELVIS (JAKUB?). Biskup Langers, zmarł w 1565 na zamku w Beaupréau.

- g SZARLOTTA. Urodzona w 1474, 25 lutego 1490 poślubiła ENGELBERTA KLIWIJSKIEGO, naturalizowanego we Francji w 1486 jako ENGELBERT DE CLEVES, hrabiego Nevers, Rethel i Eu od 1491 (ur. 26.09.1462, zm. 21.11.1506), syna Jana I, księcia Kliwii i hrabiego Marchii, potomka dynastii Marck (Mark), i jego żony Elżbiety Burgundzkiej, dziedziczki Nevers, Rethel i Eu (← rozdział III, biogr. Jana II Dobrego); mieli kilkoro dzieci. 18 maja 1515 Szarlotta przyjęła śluby w opactwie Fontevraud, gdzie zmarła w dniu 14 grudnia 1520 i gdzie także spoczęła.
- h IZABELA. Urodzona w 1475, będąc najmłodszą córką została zgodnie ze zwyczajem przeznaczona do stanu duchownego. Od 1505 sprawowała urząd opatki w Caen. Zmarła 12 lipca 1531 w swym opactwie i tam również spoczęła w kościele św. Trójcy.

Nieślubne dzieci Jana II de Bourbon, hrabiego Vendôme (a–b):

z FILIPINĄ DE GOURNAY:

- a JAKUB, BASTARD DE VENDÔME. Urodził się w 1455. Baron Ligny i Bonneval oraz pan Vancay, Fortel, Heux, Ternois, La Vaquerie i Vierge. Został legitymizowany w 1518, zmarł zaś 1 października 1524 i został pochowany w kaplicy Notre-Dame w opactwie w Longpont koło Soissons.

Jego żoną została 7 grudnia 1505 w Amiens:

JOANNA DE RUBEMPRÉ, pani Rubempré, córka Karola de Rubempré oraz Ludwiki d'Ailly. Była ona wcześniej żoną Franciszka de Crevecœur, zaś po śmierci Jakuba wyszła za Piotra Chepois.

Owoce tego mariażu było siedmioro dzieci; linia zstępnych Bastarda de Vendôme wygasła po mieczu w XVII w. Jego córka KATARZYNA DE VENDÔME (zm. 1530) w 1515 poślubiła Jana d'Estrées, pana na Cœuvres i Valieu, barona Dodenville oraz wicehrabiego Soissons – ich syn Antoni d'Estrées, markiz Cœuvres i wicehrabia Soissons, był ojcem Gabrieli d'Estrées, księżnej Beaufort, metresy Henryka IV (← rozdział IV).

z GUYONNE PEIGNÉE (DE VIEUXVILLE):

b LUDWIK, BASTARD DE VENDÔME. Urodzony przed 1455, został przeznaczony do kariery kościelnej. Od 3 listopada 1481 dzierżył urząd kantora kolegiaty św. Jerzego w Vendôme a 17 września 1485 uzyskał godność biskupa Avranchez. Był też przeorem w Epernon i opatem w Savigny. Został legitymizowany dekretem Ludwika XII w listopadzie 1499. Zmarł 21 października 1510 w Tours.

Nieślubny syn Ludwika de Bourbon, hrabiego La Marche i księcia Nemours:

z SYBILLĄ BOSTUM, Angielką:

I JAN, BASTARD DE VENDÔME (DE BOURBON). Urodził się ok. 1420 lub 1440 w Anglii, gdzie przebywał wówczas jego uwięziony ojciec. W 1449 został legitymizowany i uzyskał włości Preaux, Vaussay (Vancé) i Bonneval-sur-Braye. Od 1489 dzierżył gubernatorstwo Vendômois. Zmarł w 1496.

Był on dwukrotnie żonaty: od 1451 z JOANNĄ D'ILLIERS, córką Florenta d'Illiers, z którą miał córkę, oraz z GILLETTE PERDRIEL z Sens; mieli pięcioro dzieci. Linia potomków Bastarda de Vendôme wygasła w XVI w.

D JAN. Urodził się ok. 1378. Pan Carency, Aubigny, Rochefort, Buquoy, l'Ecluse i Duisant na mocy układu rodzinnego z 15 września 1390, szambelan Karola VI. Zmarł 29 kwietnia 1458 lub też przed styczniem 1458.

Małżonki Jana de Bourbon, pana Carency:

1. Poślubiona ok. 1416:

KATARZYNA D'ARTOIS, córka Filipa d'Artois, hrabiego Eu, i jego żony Marii de Berry, księżnej Owernii (← rozdział III, biogr. Jana II Dobrego). Urodziła się ok. 1397, a zmarła między 1418 a 1422.

2. Poślubiona po 3 września 1420:

JOANNA DE VENDÔMOIS, córka Hamelina de Vendômois oraz Alicji de Bessé, pani Bessé-sur-Braye, wdowa po Germanie Ronsarcie. Mariaż ten uzyskał papieską dyspensę 15 maja 1438 i został oficjalnie uznany legalnym przez parlament paryski w dniu 31 marca 1461.

Dzieci Jana de Bourbon, pana Carency, i jego drugiej żony (I–VIII):

LINE BOURBON-CARENCY I BOURBON-DUISSAT

- I LUDWIK. Urodził się w trakcie trwania pierwszego małżeństwa matki i wraz z młodszym bratem i siostrą Joanną został legitymizowany poprzez zawarty później mariaż rodziców. Pan na l'Ecluse. Zmarł 27 października 1462 w podparyskim Louvres-en-Parisis i spoczął w kościele kordelierów w Senlis.
- II JAN. Urodził się w trakcie trwania pierwszego małżeństwa matki i wraz ze starszym bratem i siostrą Joanną został legitymizowany poprzez zawarty później mariaż rodziców. Zmarł w Compiègne, jednak data nie jest znana.
- III JOANNA. Urodziła się w trakcie trwania pierwszego małżeństwa matki i wraz ze starszymi braćmi została legitymizowana poprzez zawarty później mariaż rodziców. Zmarła w Tours, gdzie też spoczęła.
- IV PIOTR. Urodził się w kwietniu 1424. 11 września 1463 wspólnie z młodszymi braćmi dokonał podziału ojcowizny, na mocy którego uzyskał seniorie Carency i Buquoy; 20 kwietnia 1469 zostały one skonfiskowane przez króla Ludwika XI za poparcie udzielone przez Piotra księciu Burgundii, po czym przekazane jego młodszemu bratu. Zmarł albo wkrótce po 11 sierpnia 1490, albo w 1481 (co jest jednak mniej prawdopodobne).

Żoną Piotra de Bourbon, pana Carency, była:

FILIPPA DE PLAINES, córka Tomasza de Plaines, pana Maligny, i jego żony Joanny de Gros. Urodzona ok. 1465–70, wkrótce po śmierci Piotra poślubiła JANA IV DE LANNOY, pan Maingoval i Andregnies, z którym dochowała się liczne potomstwo. Zmarła w nieznanym czasie po 20 marca 1506.

Nieślubna córka Piotra de Bourbon, pana Carency:

z nieznaną kobietą:

- a KATARZYNA (JOANNA), BASTARDA DE BOURBON. Jej stryj Jakub zaaranżował jej małżeństwo z BERTRANDEM DE SALLEMARD, panem Rassis-en-Beaujolais i Fay-en-Forez; pobrali się 21 maja 1469.

V JAKUB. Pan Rochefort od sierpnia 1451, po podziale ojcowizny 11 września 1463 uzyskał Aubigny i Combles. W 1469 otrzymał od Ludwika XI Carency i Buquoy, odebrane jego bratu Piotrowi. Zmarł po 1493.

Żoną Jakuba de Bourbon, pana Carency, została ok. 1442:

ANTONINA DE LA TOUR, córka Agne III de La Tour, panna Oliergues, oraz poślubionej mu Alicji de Vendat. Urodziła się jako pogrobowiec pomiędzy listopadem 1415 a początkiem kolejnego roku. Jej pierwszym mężem był JAKUB AUBERT, pan na Monteil-de-Gelat, La Roche, Agoux i Entragues. Zmarła po 7 września 1453.

Synowie Jakuba de Bourbon, pana Carency (a–b):

- a KAROL. Po ojcu pan na Carency, Aubigny, Combles i Buquoy, dzierżył ponadto dobra Vendat i Surac. Zmarł po 1503 w zamku d'Albret-sur-Allier i został pochowany w kościele celestynów w Vichy.

Małżonki Karola de Bourbon, pana Carency:

1. Poślubiona 15 stycznia 1468 lub 1469 (kontrakt małżeński) DIDIERA DE VERGY, córka i dziedziczka Jana IV de Vergy, pana na Saint-Dizier, i jego żony Małgorzaty de La Roche-Guyon.
2. Poślubiona 8 listopada 1481 (kontrakt małżeński) ANTONINA DE CHABANNES, córka Gotfryda de Chabannes, pana la Palisse i Charlus, oraz jego żony Szarlotty de Prie.
3. Poślubiona 18 kwietnia 1493 (kontrakt małżeński) KATARZYNA D'ALÈGRE (DE TOURZEL), córka Bertranda d'Alègre (de Tourzel), barona Puysagut oraz Busset, i jego żony Izabeli de Lévis.

Dzieci Karola de Bourbon, pana Carency, i jego trzeciej żony (i–iv):

- i BERTRAND, KAWALER CARENCY. Pan Carency, poległ 13 września 1515 pod Marignano.
- ii JAN. Pan Carency, Aubigny, Combles, Buquoy i Vendat, zmarł bezzennie w Moulins jednak data śmierci nie zachowała się.
- iii LUDWIKA. Zmarła w stanie panieńskim, lecz nie zachowały się żadne daty.
- iv IZABELA. Po bezpotomnej śmierci starszego brata została panią Carency, Aubigny, Combles, Buquoy i Vendat. 22 lutego 1516 poślubiła FRANCISZKA DE PÉRUSSE DES CARS, pana na La Vauguyon (zm. po 1536), syna Waltera (Gauthiera) des Cars, pana La Vauguyon, i poślubionej mu Marii de Motberon; dochowali się pięciorga dzieci. Data śmierci Izabeli nie jest znana.

b JAN. Pan na Rochefort i Arson, zmarł w bliżej nieznanym czasie po styczniu 1500.

Żoną Jana została (rok zawarcia ślubu nieznanym) JOANNA DE L'ISLE, córka Jakuba de l'Isle, pana Fresne, i jego żony Katarzyny de Neufville. Mariaż ów pozostał bezdzietny.

VI FILIP. W dniu 11 września 1463 wspólnie ze starszymi braćmi dokonał podziału ojcowizny, na mocy którego zatrzymał seniorię Duisant (Duisans). 20 lipca 1492 król rzymsko-niemiecki Maksymilian I potwierdził jego prawa do Baru i Hainaut; Filip zmarł po tym czasie, jednak dokładniejsza data nie jest znana.

Jego żoną była KATARZYNA DE LALAING, córka Sancjusza (Sancha) de Lalaing, pana Oprebaix, i jego żony Katarzyny de Robersart, pani Escaiblon oraz Bruille. Zmarła ona po 1477.

Dzieci Filipa de Bourbon, pana Duisant (a–b):

- a ANTONI. Pan na Duisant, małżonek JOANNY DE HABART, córki Piotra de Habart, pana Gournay, oraz poślubionej mu Marii de Ranchicourt.
- Synowie Antoniego de Bourbon, pana Duisant:
- i PIOTR. Pan na Duisant, zmarł w młodości.
 - ii FILIP. Pan na Duisant. Poparł bunt konetabla de Bourbon (← aneks I). Zmarł w 1530.
- b JOANNA, od 29 stycznia 1489 żona FRANCISZKA ROLIN, pana Beauchamp i Monetay, syna Wilhelma Rolin, pana Beauchamp i Monetay, oraz jego żony Marii de Lévis (zm. w Autun, pochowany w kościele Saint-Jean-de-Rempart w Valenciennes). Data jej śmierci nie jest znana.
- VII ELEONORA. Zmarła w Tours i w tam również spoczęła, nie są jednak znane żadne daty.
- VIII ANDRIETTA. Spoczęła u boku rodzeństwa w Tours.
- E ANNA. Urodziła się zapewne ok. 1380, a w 1390 została wydana za JANA DE BERRY, hrabiego Montpensier (← rozdział III, biogr. Jana II Dobrego), a po jego śmierci, 1 października 1402 poślubiła LUDWIKA VII BRODATEGO, w latach 1413–43 księcia Górnej Bawarii na Ingolstad (ur. 20.12.1365–1369, zm. zamek Burghausen 1/2.05.1447), syna Stefana III zwanego Wspaniałym, księcia górnobawarskiego na Ingolstadt, oraz jego pierwszej żony Tadei, córki Barnaby Viscontiego, pana Mediolanu, Bergamo, Cremony, Lodi i Bolonii; urodziła mu dwoje dzieci. Zmarła we wrześniu 1408 w Paryżu i została pochowana u paryskich jakobinów. Owdowiały Ludwik ożenił się z następnie Katarzyną d'Alençon (← rozdział II, biogr. Filipa III Śmiałego).
- F SZARLOTTA. Urodziła się w 1388. 2 lipca 1409 w Melun zawarła ślub *per procura*, a 25 lipca 1411 w Nikozji poślubiła osobiście JANUSA, króla Cypru i Armeni oraz tytularnego króla Jerozolimy od 1398 (ur. Genua 1374–75, zm. Nikozja 28 lub 29.06.1432), syna Jakuba I, króla Cypru, potomka dynastii Lusignan (w istocie odnogi dynastii Poitiers), i jego żony

Helwizy, córki Filipa Brunszwickiego, konetabla Jerozolimy; Szarlotta de Bourbon była jego drugą żoną i urodziła mu liczne dzieci. Zmarła podczas zarazy 15 stycznia 1422 na zamku w Nikozji, spoczęła w królewskiej nekropolii w tamtejszym kościele klasztoru dominikanów.

- G MARIA. Urodziła się zapewne ok. 1391 (może ok. 1384/86). Pani na Bréhencourt, po matce odziedziczyła dobra Curtvalle i Montsanctu. Została porwana i poślubiona przez JANA DE BAYNES, pana Escroux (zm. po 28.01.1458). W późniejszym czasie była więziona przez starszego brata, Jakuba II, hrabiego La Marche, któremu 28 stycznia 1458 odsprzedała swoje ziemie. Zmarła po dniu 11 września 1463.

Bastard Jana I de Bourbon, hrabiego La Marche i Vendôme:
z nieznaną kobietą:

- A JAN, BASTARD DE LA MARCHE. Ożenił się z rodowitą Cypryjką, KATARZYŃĄ PAROS z Rodos; ślub zawarli w Nikozji. Zmarł on po 1438.
O jego dzieciach nic nie wiadomo.

- 4 JAKUB I. Urodził się w 1346. Po ojcu pan Dargies, od ok. 1385 *de iure uxoris* pan na Préaux (Preaulx lub Prayaulx), Dangu i Thury, 26 lipca 1397 został mianowany wielkim podczaszym Francji. Zmarł przed wrześniem 1417.

Żoną Jakuba de Bourbon, pana Préaux i Dargies, została poślubiona ok. 1385:

MAŁGORZATA DE PRÉAUX, córka Piotra, pana Préaux i *de iure uxoris* pana Dangu i Thury, oraz poślubionej mu Blanki Crespin, pani Dangu i Thury. Zmarła w 1417.

Dzieci Jakuba de Bourbon, pana Préaux i Dargies (A–F):

LINIA BOURBON-PRÉAUX

- A MARIA. Urodzona przypuszczalnie ok. 1387, po rezygnacji młodszego brata Jakuba w 1420 została panią Préaux, Dangu i Thury. Zmarła w 1442 niezamężnie.
- B LUDWIK. Urodził się zapewne ok. 1389. Pan Préaux. Poległ 25 października 1415 pod Azincourt.
- C PIOTR. Urodził się być może ok. 1390. Po śmierci ojca i starszego brata został panem Préaux, Dangu oraz Thury; był

także wicehrabią Lavedan. 13 października 1416 powierzono mu dowodzenie obroną zamku Neaufles przed Anglikami; w 1420 pod Melun dostał się do angielskiej niewoli. Osadzony w La Rochelle, został tam zgładzony 11 października 1422. Żoną Piotra de Bourbon, pana Préaux, została ok. 16 września 1417:

ELŻBIETA (IZABELA) DE MONTAIGU, córka Jana de Montaigu (Montgau), pana na Montaigu i Marcoussis, oraz jego żony Jakobiny de La Grange. Zmarła ona w październiku 1429 w Valère-en-Touraine lub Lyonie i spoczęła w kościele celestynów w Marcoussis.

- D JAKUB II. Urodził zapewne ok. 1391. Początkowo był przeznaczony do kariery kościelnej i dzierżył godność archidiacona w Sens, w 1417 porzucił jednak szaty duchowne. Po bezpotomnej śmierci starszych braci odziedziczył Préaux, Dangu i Thury, był ponadto panem (lub hrabią) na Dargies. Po śmierci żony w 1421 lub 1422 postrzygł się na mnicha u celestynów w Ambert nieopodal Orleanu. Został zamordowany w 1429 (po 19 października, być może 12 lipca) podczas drogi powrotnej z Rzymu.

Żoną Jakuba II de Bourbon, pana Préaux, została w 1417:

JOANNA DE MONTAIGU, córka Jana de Montaigu (Montagu), pana na Montaigu (Montagu) i Marcoussis, oraz jego żony Jakobiny de La Grange; siostra Elżbiety (Izabeli), żony starszego brata Jakuba, Piotra (†). Urodziła się między 1396 a 1397, a zmarła we wrześniu 1420 w Valère-en-Touraine i została pochowana w klasztorze celestynów w Marcoussis.

- E (?) KAROL. Na świat przyszedł przypuszczalnie ok. 1393. Początkowo archidiakon w Sens, później pan Combles. Zmarł po 3 maja 1472 bezżennie i bezpotomnie jako ostatni męski potomek linii na Préaux (zastanawia dlaczego po rezygnacji starszego brata w 1420 nie odziedziczył Préaux).
- F JAN. Urodzony ok. 1394, zmarł przed 1442.

ANEKS III

Kondeusze
Księżęta Conti
Hrabiowie Soissons

LUDWIK I DE BOURBON, książę Condé i pan Conti (← aneks II)

Potomstwo:

KONDEUSZE (DE BOURBON, DE BOURBON- CONDÉ)

Dzieci z pierwszego małżeństwa (1–9):

- 1 HENRYK I ZE SZRAMĄ (Z BLIZNA). Urodził się 29 grudnia 1552 na zamku w La Ferté-sous-Jouarre. Od śmierci ojca 13 marca 1569 tytułował się księciem Condé, hrabią Anisy i Vallery, panem Enghiem (w 1566 podniesione do rangi księstwa i parostwa) oraz La Ferté-sous-Jouarre. Dzierżył także urząd gubernatora Pikardii. Po wydarzeniach nocy św. Bartłomieja (08.1572) wraz z kuzynem Henrykiem III Nawarskim był przetrzymywany na dworze królewskim, gdzie zmuszono go do konwersji na katolicyzm, niebawem jednak uciekł z Luwru i na powrót przyjął wyznanie kalwińskie. Przewodził partii protestanckiej podczas IV, V i VI wojny religijnej. Zmarł nagle 5 marca 1588 na zamku w Saint-Jean-d'Angély, być może skutkiem otrucia, i spoczął w kościele św. Tomasza z Canterbury w Vallery.

Małżonki Henryka I de Bourbon, księcia Condé:

1. Poślubiona w czerwcu 1572 w Blandy koło Melun i ponownie w ceremonii katolickiej 4 grudnia 1572 w Paryżu:

MARIA DE CLEVES, córka Franciszka I Kliwijskiego (de Cleves), księcia Nevers i hrabiego Rethel, oraz Małgorzaty de Bourbon (← aneks II). Urodziła się w 1553, zmarła zaś 30 października 1574 w Paryżu i spoczęła w paryskiej kaplicy książąt Nevers.

2. Poślubiona 16 marca 1586 w Saint-Jean-d'Angély:

SZARLOTTA KATARZYNA DE LA TRÉMOILLE, hrabina Taillebourga, baronowa Craon, La Chaize-le-Vicomte i Sainte-Hermine, cór-

ka Ludwika III de La Trémoille, księcia Thouars i Talmond, oraz jego żony Joanny, córki Annasza de Montmorency, księcia Montmorency, konetabla Francji. Na świat przyszła ona 18 czerwca 1598, zmarła zaś 29 sierpnia 1629 w Paryżu i została pochowana w kościele klasztorным klarysek l'Ave Maria tamże, natomiast jej serce złożono w grobach rodzinnych Kondeuszy w kościele pw. św. Tomasza z Canterbury w Vallery.

Dzieci Henryka I de Bourbon, księcia Condé (A–D):

Córka z pierwszego małżeństwa:

A KATARZYNA, MADEMOISELLE DE BOURBON. Urodziła się ona 30 października 1574 w Paryżu i była tytułowana markizą Isles. Zmarła niezamężnie 30 grudnia 1595 w Luwrze i spoczęła u benedyktynów w Saint-Germain-des-Prés pod Paryżem.

Dzieci z drugiego małżeństwa:

B ELEONORA. Urodziła się 30 kwietnia 1587 w Paryżu, a 23 listopada 1606 w Fontainebleau wyszła za FILIPA WILHELMA, księcia Oranii (Orange) i hrabiego Nassau od 1584 (faktycznie objął rządy w 1599), markiza Bergen, hrabiego Vian-den i wicehrabiego Antwerpii od 1609 (ur. Büren 19.12.1554, zm. Bruksela 20.02.1618), syna Wilhelma I Milczącego, księcia Oranii i hrabiego Nassau, stadhoudera Zjednoczonych Prowincji Niderlandów, potomka dynastii Nassau (Orange-Nassau), i jego pierwszej żony Anny, córki Maksymiliana van Egmond (Egmont), hrabiego Büren i Leerdam, hrabiego Tecklenburga oraz stadhoudera Fryzji. Po śmierci męża, z którym nie miała dzieci, Eleonora powróciła do ojczyzny. Zmarła 20 stycznia 1619 w zamku Muret i została pochowana w kościele św. Tomasza z Canterbury w Vallery.

C HENRYK II. Urodził się jako pogrobowiec 1 września 1588 na zamku w Saint-Jean-d'Angély i od tej chwili był księciem Condé i Enghien, hrabią Anisy i Vallery oraz panem na La Ferté-sous-Jouarre. Po akcesji Henryka IV, 9 maja 1590 został pierwszym księciem krwi, MONSIEUR LE PRINCE, wielkim mistrzem Francji. Od 1595 był wychowywany na dworze królewskim w wierze katolickiej i do momentu narodzin delfina (przyszłego Ludwika XIII) 27 września 1601 był na-

stępcą francuskiego tronu. Skłócony z Henrykiem IV, do śmierci króla w maju 1610 wraz z żoną przebywał w Niderlandach. W 1616 wymusił na Marii Medycejskiej przyjęcie do Rady Regencyjnej, lecz 1 września tego roku z rozkazu regentki został aresztowany i osadzony w więzieniu; uwolnił go dopiero Ludwik XIII w 1619. W późniejszym czasie został księciem Châteauroux, Albret i Bellegrade, a w 1632 – *de iure uxoris* – księciem Montmorency i panem Chantilly. Pełnił także urząd gubernatora Burgundii, Bresse i Berry oraz generalnego porucznika Nowej Francji (obecnie Kanada). Zmarł 26 grudnia 1646 w pałacu hôtel de Condé w Paryżu. Jego serce złożono u paryskich jezuitów pw. św. Pawła i Ludwika, wnętrzności spoczęły u minorytów na Placu Królewskim, a ciało odwieziono do rodzowego Vallery i pogrzebano w kościele św. Tomasza z Canterbury.

Żoną Henryka II de Bourbon, księcia Condé, była poślubiona między 3 marca 1609 (data papieskiej dyspensy) a dniem 17 maja tegoż roku:

S Z A R L O T T A MAŁGORZATA DE MONTMORENCY, córka Henryka I, księcia Montmorency, konetabla Francji, i jego drugiej żony Ludwiki de Budos de Montmorency. Urodziła się 11 maja 1594 na zamku w Pézenas. Od zaślubin nosiła tytuł MADAME LA PRINCESSE. W 1609 została damą dworu Marii Medycejskiej, gdzie zwrócił na nią uwagę Henryk IV – w obawie o reputację żony Kondeusz nakazał wówczas Szarlocie opuścić dwór; do śmierci króla w 1610 oboje przebywali w Niderlandach, a w latach 1616–19 Szarlotta dzieliła z mężem niewolę. Po bezpotomnej śmierci młodszego brata, straconego 30 października 1632 ostatniego męskiego potomka rodu, została księżną Montmorency i panią Chantilly. Zmarła 2 grudnia 1650 w Châtillon-sur-Loing i została pochowana w kościele karmelitanek na paryskim przedmieściu Saint-Jacques.

Dzieci Henryka II de Bourbon, księcia Condé (I–V):

- I BEZIMIENNY SYN. Przyszedł na świat przedwcześnie 24 grudnia 1617 na zamku w Vincennes i zmarł rychło po

- narodzinach. Spoczął w kościele św. Tomasza z Canterbury w Vallery.
- II BLIŹNIAKI (CHŁOPCY). Urodzeni w zamku Vincennes 21 listopada 1618, rychło zmarli i spoczęli w Vallery.
- III ANNA GENOWEFA, MADEMOISELLE DE BOURBON. Urodziła się 27 sierpnia 1619 na zamku w Vincennes, gdzie byli podówczas więzieni jej rodzice. 2 czerwca 1642 w kaplicy pałacu hôtel de Condé w Paryżu poślubiła HENRYKA II D'ORLÉANS, od 1595 księcia Longueville i Estouteville, suwerennego księcia Neufchâtel i Valangin (Wallengin) oraz hrabiego Dunois i Tancarville, a także królewskiego gubernatora Pikardii i Normandii (ur. 27.04.1595, zm. Rouen 11.05.1663), syna Henryka I d'Orléans, księcia Longueville i Estouteville, suwerennego księcia Neufchâtel i Valangin (Wallengin) oraz hrabiego Dunois i Tancarville (potomka Bastarda Orleańskiego – rozdział III, biogr. Karola V Mądrego), i jego żony Katarzyny, córki Ludwika Gonzagi, księcia Nevers i tytularnego księcia Mantui; był on wcześniej żonaty z Mademoiselle de Soissons (↓) i miał potomstwo. Mariaż Anny Genowefy zaowocował czwórką dzieci. Zmarła 5 lub też 15 kwietnia 1679 w Paryżu i spoczęła u jezuitów na przedmieściu Saint-Jacques.
- IV LUDWIK II WIELKI KONDEUSZ. Urodził się 8 września 1621 w pałacu hôtel de Condé w Paryżu. Jako spadkobiercy tytułu księcia Coné, od urodzenia przysługiwały mu tytuł księcia Enghien, MONSIEUR LE DUC. Po śmierci ojca w 1646 został księciem Condé, Enghien, Châteauroux, Montmorency i Bellegrade, hrabią Anisy i Vallery, panem La Ferté-sous-Jouarre oraz Chantilly, pierwszym księciem krwi, MONSIEUR LE PRINCE, a także wielkim mistrzem Francji i gubernatorem Burgundii, Bresse i Berry. Od 1641 był *de iure uxoris* księciem Fronsac i Caumont etc. (↓). W trakcie wojny domowej (Frondy) należał początkowo do obozu królewskiego, jednak poróżnił się z regentką Anną Austriacką (w la-

tach 1650–51 był z jej rozkazu więziony) i przystał do zbuntowanych możnych. Pokonany przez Turenusza, latem 1652 zbiegł do Hiszpanii; 14 czerwca 1658 pod Dunkierką dowodzone przez nich hiszpańskie wojska doznały kolejnej porażki z ręki Turenusza. Po zawarciu pokoju pirenejskiego uzyskał królewskie przebaczenie i latem 1660 powrócił do ojczyzny. Dwukrotnie, po abdykacji Jana II Kazimierza (1668) i śmierci Michała I Korybuta Wiśniowieckiego (1673), kandydował do polskiej korony. Podniesiony do rangi marszałka Francji, w 1672 został wyznaczony głównodowodzącym, obok Turenusza, armii francuskiej w Alzacji i Niderlandach. W 1679 dręczony chorobą złożył jednak dowództwo i wycofał się do swoich dóbr. Zmarł 11 grudnia 1686 w pałacu w Fontainebleau. Ciało Wielkiego Kondesza odwieziono do Vallery i złożono w kościele św. Tomasa z Canterbury, zaś gdy jego serce spoczęło w kościele jezuitów pw. św. Pawła i Ludwika w Paryżu.

Żoną Wielkiego Kondesza, była poślubiona 11 lutego 1641 w kaplicy Palais-Cardinal (późniejszy Palais-Royal), paryskiej rezydencji kardynała Richelieu:

KLARA KLEMENCJA DE MAILLÉ (MAILLÉ-BRÉZÉ), księżna Fronsac i Caumont, markiza Brézé i Graille, hrabina Beaufort-en-Vallée i baronowa Treves, córka Urbana de Maillé, markiza Brézé, marszałka Francji i wicekróla Katalonii, i jego żony Nicole du Plessis, córki Henryka du Plessis, pana Richelieu, rodzonej siostry kardynała. Urodziła się ona 25 lutego 1628 na zamku Brézé. W 1671 została oddalona przez męża pod pretekstem zdrady małżeńskiej i osadzona pod strażą w jednej z jego włości; zmarła 16 kwietnia 1694 w zamku Châteauroux, gdzie spoczęła w kaplicy zamkowej św. Marcina (odmówiono jej pochówku w nekropolii Kondeszy w Vallery).

Potomstwo Wielkiego Kondesza (a–d):

- a HENRYK III JULIUSZ SZALONY KONDEUSZ. Urodził się 29 lipca 1643 w pałacu hôtel de Condé w Paryżu i był

odtąd tytułowany księciem Enghien oraz MONSIEUR LE DUC. Został przeznaczony do kariery wojskowej – w 1672 uzyskał rangę marszałka polnego, a rok później generała lejtnanta – nie odziedziczył jednak militarnych talentów ojca. W 1660 Jan II Kazimierz próbował przeprowadzić jego elekcję *vivente rege* na tron Rzeczypospolitej, sprzeciwiła się temu jednak szlachta; nie powiodły się także starania o polską koronę podejmowane po abdykacji Wazy w 1668. Po śmierci ojca w 1686 został księciem Condé, Enghien, Châteauroux, Montmorency oraz Bellegrade, hrabią Anisy i Vallery, panem La Ferté-sous-Jouarre i Chantilly, pierwszym księciem krwi, MONSIEUR LE PRINCE, wielkim mistrzem Francji, a także gubernatorem Burgundii i Bresse. Odznaczał się chwiejnym i gwałtownym usposobieniem, które przerodziło się w chorobę psychiczną (likantropia). Zmarł wskutek samowolnego zagłodzenia 1 kwietnia 1709 w swoim paryskim pałacu i spoczął w kościele św. Tomasza z Canterbury w Vallery. Serce księcia złożono w paryskim kościele jezuitów pw. św. Pawła i Ludwika.

Żoną Henryka III Juliusza de Bourbon, księcia Condé, została 11 grudnia 1663 w kaplicy pałacowej w paryskim Luwrze:

ANNA HENRYKA JULIA PALATYŃSKA, córka Edwarda, księcia reńskiego z palatyńskiej linii Wittelsbachów, oraz jego żony Anny, córki Karola I, księcia Mantui i Montferratu, księcia Nevers i Rethel, stryjeczna siostra Lizeloty, drugiej żony Monsieur, księcia Orléanu (← rozdział IV, biogr. Ludwika XIII). Urodziła się 23 lipca 1648 w Paryżu. Od zaślubin tytułowana była MADAME LA DUCHESSE, a od 1686 nosiła tytuł MADAME LA PRINCESSE. W 1718 odziedziczyła hrabstwo Dreux. Zmarła 23 lutego 1723 w pałacu Mały Luksemburg w Paryżu i spoczęła w kościele karmelitanek na paryskim przedmieściu Saint-Jacques.

Dzieci Henryka III Juliusza de Bourbon, księcia Condé (i–x):

- i MARIA TERESA, MADEMOISELLE DE BOURBON. Urodziła się 1 lutego 1666 w pałacu hôtel de Condé w Paryżu, a 29 maja 1688 w kaplicy pałacowej w Wersalu została żoną WIELKIEGO CONTI z linii książąt Conti (↓). Zmarła 22 lutego 1732 w Paryżu i została pochowana w paryskim kościele św. Andrzeja.
- ii HENRYK. Urodził się 9 listopada 1667 w pałacu hôtel de Condé w Paryżu, gdzie zmarł 5 lipca 1670; tytułowany był księciem Bourbon. Został pochowany w nekropolii Kondeuszy w kościele św. Tomasza z Canterbury Vallery.
- iii LUDWIK III. Na świat przyszedł 11 października 1668 w pałacu hôtel de Condé w Paryżu. Po akcesji ojca w 1686 przyjął tytuły księcia Enghien, MONSIEUR LE DUC, zaś śmierć Henryka III Juliusza (1709) uczyniła go księciem Condé, Enghien, Châteauroux, Montmorency i Bellegrade, hrabią Anisy i Vallery, panem La Ferté-sous-Jouarre i Chantilly, wielkim mistrzem Francji oraz gubernatorem Burgundii i Bresse, natomiast godność pierwszego księcia krwi i tytuł Monsieur le Prince przypadły głowie linii orleańskiej, Filipowi II (← rozdział IV, biogr. Ludwika XIII; ← Sukcesja i tytulatura we francuskim domu panującym). Brał udział w szeregu bitew podczas toczonej w latach 1688–97 wojny z Ligą Augsburską. Zmarł na skutek ataku apopleksji 4 maja 1710 w swojej karecie na moście Pont Neuf w Paryżu. Spoczął w kościele św. Tomasza z Canterbury w Vallery, a jego serce złożono u paryskich jezuitów.
Żoną Ludwika III de Bourbon, księcia Condé, została 24 lipca 1685 pałacu Wersalskim:

LUDWIKA FRANCISZKA DE BOURBON, MADEMOISELLE DE NANTES, córka Ludwika XIV i markizy Montespan, tytułowana (1686) MADAME LA DUCHESSE (← rozdział IV, biogr. Ludwika XIV).

Dzieci małżeńskie Ludwika III de Bourbon, księcia Condé ((1)–(9)):

- (1) MARIA ANNA GABRIELA ELEONORA, MADEMOISELLE DE BOURBON. Urodziła się 22 grudnia 1690 w pałacu w Wersalu. 20 (6?) maja 1706 wstąpiła do klasztoru Fontevraud, gdzie 20 maja 1707 przyjęła welon. W 1723 została przełożoną u cysterek w Saint-Antoine-des-Champs na przedmieściach Paryża; od tej chwili zwano ją MADAME DE BOURBON. Zmarła 30 sierpnia 1760 w paryskiej dzielnicy Villejuif i spoczęła w opactwie Saint-Antoine-des-Champs.
- (2) LUDWIK IV HENRYK JÓZEF. Urodził się 18 sierpnia 1692 w pałacu w Wersalu i od tego momentu był tytułowany księciem Enghien, zaś po akcesji ojca 1 kwietnia 1709 przyjął tytuł księcia Bourbon. Śmierć Ludwika III w 1710 uczyniła go księciem Condé, Enghien, Montmorency i Bellegrade, hrabią Anisy i Vallery, panem La Ferté-sous-Jouarre i Chantilly oraz wielkim mistrzem Francji, gubernatorem Burgundii i Bresse, MONSIEUR LE DUC. Jego karierę w armii uwieńczyła w 1715 nominacja na marszałka. We wrześniu 1715 otrzymał od regenta fotel w Radzie Regencyjnej, a po jego śmierci w grudniu 1723 przejął obowiązki pierwszego ministra i faktycznie rządy we Francji. Zdymisjonowany przez króla w 1726, wycofał się do swojego zamku w Chantilly i tam umarł 27 stycznia 1740. Spoczął w kościele

św. Tomasza z Canterbury w Vallery, zaś jego serce złożono u paryskich jezuitów.

Małżonki Ludwika IV Henryka de Bourbon, księcia Condé:

1. Poślubiona 9 lipca 1713 w kaplicy pałacowej w Wersalu:

MARIA ANNA DE BOURBON, MADEMOISELLE DE CONTI z linii książąt Conti (↓).

2. Poślubiona 23 lipca 1728 w Sarry:

MARIA KAROLINA HESKA (VON HESSEN-ROTENBURG), córka Ernesta II Leopolda, landgraфа heskiego na Rotenburgu, i jego żony Eleonory Marii Anny, córki Maksymiliana Karola Albrechta, księcia Löwenstein-Wertheim. Urodziła się 18 sierpnia 1714 w Rotenburgu i od dnia zaślubin była tytułowana MADAME LA DUCHESE. Zmarła 14 czerwca 1741 w Paryżu i została pochowana u karmelitanek na przedmieściu Saint-Jacques.

Dzieci Ludwika IV Henryka de Bourbon, księcia Condé ((A)–(B)):

Syn z drugiego małżeństwa:

(A) LUDWIK V JÓZEF. Urodził się 9 sierpnia 1736 w hôtel de Condé w Paryżu i od tej chwili był tytułowany księciem Enghien. Po śmierci ojca został księciem Condé, Enghien, Bourbon, Montmorency i Bellegrade, hrabią Anisy i Vallery, panem La Ferté-sous-Jouarre i Chantilly, wielkim mistrzem Francji oraz gubernatorem Burgundii i Bresse; tytułowano go odtąd MONSIEUR LE DUC. Jako generał armii francuskiej uczestniczył m.in. w wojnie siedmioletniej. W lipcu 1789 wraz z synem oraz wnukiem opuścił

rewolucyjną Francję i zbiegł za granicę. W 1791 zorganizował tam tzw. Armię Kondeusza, mającą na celu restaurację monarchii, zrzeszającą kwiat arystokratycznej emigracji. W 1801 formacja owa uległa rozwiązaniu, Kondeusz zaś osiadł w Anglii. Powrócił do ojczyzny po objęciu tronu przez Ludwika XVIII w 1815. Zmarł 13 maja 1818 w rezydencji Palais Bourbon w Paryżu i spoczął w królewskiej nekropolii w Saint-Denis.

Żony Ludwika V Józefa de Bourbon, księcia Condé:

1. Poślubiona 3 maja 1753 w kaplicy pałacowej w Wersalu:

SZARLOTTA GOTFRYDA ELŻBIETA DE ROHAN, córka Karola de Rohan, księcia Soubise, marszałka Francji, oraz jego pierwszej żony Anny Marii Ludwiki de La Tour d'Auvergne, córki Emanuela Teodozjusza de La Tour d'Auvergne, księcia Turenne oraz suwerennego księcia Bouillon. Urodziła się 7 października 1737 w pałacu hôtel de Soubise w Paryżu. W 1739 została markizą Gordes oraz hrabiną Moncha, a w 1745 wicehrabiną Guignen; od dnia zaślubin tytułowano ją MADAME LA DUCHESSE. Zmarła 4 marca 1760 w pałacu hôtel de Condé w Paryżu i spoczęła w kościele karmelitanek na przedmieściu Saint-Jacques.

2. Poślubiona 24 października 1798:

MARIA KATARZYNA BRIGNOLE, córka Józefa Brignole, markiza Brignole-Sale, i jego żony Marii Anny Balbi. Zmarła 18 marca 1803 w Wimbletonie.

Dzieci Ludwika V Józefa de Bourbon, księcia Condé, i jego pierwszej żony ((I)–(III)):

- (I) MARIA, MADEMOISELLE DE BOURBON. Urodziła się 16 lutego 1755 w hôtel de Condé w Paryżu, gdzie zmarła 22 czerwca 1759. Została pochowana w kościele św. Tomasa z Canterbury w Vallery.
- (II) LUDWIK VI HENRYK JÓZEF. Urodził się 13 kwietnia 1756 w hôtel de Condé w Paryżu i był od tej chwili tytułowany księciem Enghien. Po narodzinach syna w 1772 przekazał mu ową godność, a sam używał odtąd tytułu księcia Bourbon. W latach 1789–1815 przebywał z ojcem i synem na emigracji. W 1818 odziedziczył po ojcu tytuły księcia Condé, Enghien, Bourbon, Montmorency i Bellegrade, hrabiego Anisy i Vallery, pana na La Ferté-sous-Jouarre i na Chantilly, wielkiego mistrza Francji, MONSIEUR LE DUC; był także gubernatorem Franche-Comté. Zmarł w niewyjaśnionych okolicznościach (oficjalnie stwierdzono samobójstwo) nocą 26/27 sierpnia 1830 w pałacu w Saint-Leu i spoczął w królewskiej nekropolii w podparyskim Saint-Denis. Wraz z jego śmiercią wygasł ród Kondeuszy.

Żoną Ludwika VI Henryka de Bourbon, księcia Condé, była poślubiona 14 kwietnia 1770 w kaplicy pałacu Wersalskiego:

BATYLDA ORLEAŃSKA, MADEMOISELLE (← rozdział IV, biogr. Ludwika XIII).

Ich jedyny syn:

- (a) LUDWIK ANTONI HENRYK. Urodził się 2 sierpnia 1772 w zamku Chantilly i od tej chwili nosił tytuł księcia Enghien. Po wybuchu rewolucji latem 1789 wraz z dziadem i ojcem zbiegł za granicę, gdzie objął dowództwo założonej w 1791 Armii Kondeusza (uległa ona rozwiązaniu w 1801). W marcu 1804, przebywając na terytorium neutralnego wielkiego księstwa Badenii, został porwany z rozkazu pierwszego konsula Napoleona Bonaparte i po pokazowym procesie skazany za zdradę stanu i rozstrzelany 21 marca 1804 w fosie zamku Vincennes. Jego ciało złożono na miejscu egzekucji, a w 1816 zostało przeniesione do kaplicy zamkowej.

18 lutego 1804 zawarł sekretne małżeństwo z SZARLOTTĄ LUDWIKĄ DOROTĄ DE ROHAN (ur. Paryż 25.10.1767, zm. tamże 1.05.1841), córką Karola Juliusza Armanda, księcia Rohan-Rochefort i Montauban, i jego żony Marii Henryki Szarlotty d'Orléans, córki Aleksandra d'Orléans, markiza Rothelin.

Pozamałżeńskie córki Ludwika VI Henryka de Bourbon, księcia Condé ((a)–(b)):

z MAŁGORZATĄ KATARZYŃĄ (MIMI) MICHELOT, śpiewaczką:

- (a) ADELAJDA SZARLOTTA LUDWIKI DE BOURBON, MADEMOISELLE DE BOURBON. Urodzona 10 listopada 1780 w Paryżu, dwukrotnie wstępowała w związki małżeńskie: 24 listopada 1803 poślubiła PATRYKA GABRIELI DE BERNARD DE MONTESSUS, hrabiego Rully, generała armii francuskiej (zm. Paryż 25.02.1831), a owdowiawszy 27 czerwca 1833 w Paryżu wyszła za GWIDONĄ JAKUBA DE CHAUMONT, hrabiego Quitry, szambelana Napoleona I (zm. Paryż 15.12.1851). Zmarła 27 maja 1834 w Paryżu.
- (b) LUDWIKI SZARLOTTA AGLAÉ DE BOURBON. Urodzona w Paryżu 10 września 1782, zmarła w Anglii po 1795 (w 1831?).
- (III) LUDWIKI ADELAJDA, MADEMOISELLE DE CONDÉ. Urodziła się ona 5 października 1758 na zamku w Chantilly. Od 1780 była opatką w Remiremont. Dziewięć lat później pod naporem rewolucji zbiegła za granicę (przez pewien czas przebywała również w Rzeczypospolitej), by powrócić do ojczyzny po upadku Napoleona w 1816. Zmarła 10 marca 1824 w Paryżu i została pochowana w opactwie Saint-Louis de Limon w Vauhallan.

Pozamałżeńska córka Ludwika IV Henryka de Bourbon, księcia Condé:

z ARMANDĄ FELICJĄ DE LA PORTE MAZARIN, damą dworu (ur. 3.09.1691, zm. 14.10.1729), córką Pawła Juliusza de La Porte Mazarin, księcia Mazarin i Mayenne, La Meilleraye i Château Porcien, markiza Montcornet, hrabiego Forêt, Belfort, Marle, Secondigny i La Fère oraz barona Altkirch:

- (B) HENRYKA DE BOURBON, MADAME DE VERNEUIL. Urodziła się 23 kwietnia 1725 w Paryżu, gdzie 17 listopada 1740 poślubiła JANA DE LAGUICHE, hrabiego Sévignon i barona Rousset (ur. Sévignon 14.07.1719, zm. Paryż 28.01.1770), syna Klaudiusza de Laguiche, markiza Laguiche, oraz Ludwiki Eleonory de Langheac de Coligny. Zmarła 11 września 1780 w Beaumont-lès-Tours.
- (3) LUDWIKA ELŻBIETA, MADEMOISELLE DE CHAROLAIS, MADEMOISELLE DE BOURBON. Urodziła się 22 listopada 1693 w pałacu w Wersalu, a 9 lipca 1713 w kaplicy pałacowej poślubiła LUDWIKA ARMANDA II DE BOURBON, księcia Conti (↓). W 1718 odziedziczyła po matce księstwo Étampes, które w 1752 przekazała córce, księżnej Orleanu. Po owdowieniu, celem odróżnienia od wdów po poprzednich księżętach Contich, zwano ją MADAME LA PRINCESSE DE CONTI TROISIÈME/DERNIÈRE DOUARIÈRE (KSIĘŻNĄ TRZECIĄ/OSTATNIĄ WDOWĄ CONTI). Zmarła 27 maja 1775 w pałacu hôtel de Conti w Paryżu i spoczęła w paryskim kościele Saint-Sulpice.
- (4) LUDWIKA ANNA, MADEMOISELLE DE SENS, MADEMOISELLE DE CHAROLAIS (1713), MADEMOISELLE (1728), MADEMOISELLE DE CHAROLAIS (1750). Na świat przyszła 23 czerwca

1695 w pałacu w Wersalu. Posiadała ziemie w Vallery i Burgundii, pałac w stolicy, zamek pod Paryżem i kilka na prowincji, w 1713 została panią Charolais, a w 1732 nabyła od swojej młodszej siostry Henryki Ludwiki włości Montond. Zmarła 8 kwietnia 1758 w swoim paryskim pałacu hôtel de Rothe-lin-Charolais i została pochowana w kościele karmelitanek na paryskim przedmieściu Saint-Jacques. Niezamężna.

- (5) MARIA ANNA, MADEMOISELLE DE CLERMONT. Urodziła się 16 października 1697 w rezydencji hôtel de Condé w Paryżu. Ok. 1719 poślubiła w sekrecie LUDWIKA DE MELUN, księcia Epinoy i barona Joyeuse od 1704, kreowanego księciem Joyeuse w 1714, a także barona Cysoing, Antoing i Wiers, earla Saint-Pol, wicehrabiego Gand, kasztelana Bapaume, pana Villemareuil, Vaucourtois oraz Saint-Jean-les-Deux-Jumeau (ur. Paryż 10.1694, zm. Chantilly 31.07.1724) syna Ludwika de Melun, księcia Epinoy i barona Joyeuse, i jego żony Marii Elżbiety Lotaryńskiej, księżnej Lillebone, córki Franciszka Marii Lotaryńskiego, księcia Lillebone; nie mieli dzieci. Zmarła 11 sierpnia 1741 w Małym Luksemburgu w Paryżu i spoczęła u karmelitanek na przedmieściu Saint-Jacques.
- (6) KAROL. Urodził się 19 czerwca 1700 w pałacu w Wersalu (wedle innych danych w zamku Chantilly) i od urodzenia nosił tytuł hrabiego Charolais. Jak wszyscy mężczyźni w rodzinie służył w armii, walczył m.in. z Turkami na Węgrzech; w 1720 otrzymał godność gubernatora Turenii. Okrutny aż do sadyzmu, uważa się, że był inspiracją dla dzieł

de Sade'a. Zmarł 23 lipca 1760 w Paryżu i został pochowany w kościele św. Marcina w Montmorency.

Nieślubne potomstwo Karola de Bourbon, hrabiego Charolais ((A)–(C)):

z MAŁGORZATĄ CRAON DE RANCUREL, panią Lassone (zm. Paryż 24.02.1800):

(A) MAŁGORZATA MARIA, MADEMOISELLE DE BOURBON. Urodziła się 17 sierpnia 1752 w Paryżu, gdzie w grudniu 1769 poślubiła DIONIZEGO (DENISE) MIKOŁAJA DU PUGET, hrabiego Puget (zm. 3.10.1777). Jej drugim mężem został Lewis Toujard, pułkownik wojsk francuskich. Zmarła po 1830.

(B) SZARLOTTA MAŁGORZATA ELŻBIETA, DEMOISELLE DE BOURBON. Urodziła się 1 sierpnia 1754 w Paryżu, a 2 lub 3 lutego 1772 poślubiła FRANCISZKA KSAWEREGO JÓZEFA, hrabiego Løvendal od 1755, w 1778 kreowanego hrabią Danneskjold-Løvendal (ur. Warszawa 28.12.1742, zm. Haga 20.09.1808), syna Ulryka Fryderyka Waldemara, hrabiego Løvendal i generała-gubernatora Rewla (Tallina), potomka jednego z bastardów króla duńskiego Fryderyka III, oraz jego drugiej żony Barbary Elżbiety Szembekówny, córki Franciszka Szembeka, chorążego nadwornego koronnego, stolnika koronnego; mieli potomstwo. Szarlotta Małgorzata zmarła 12 września 1839.

ze śpiewaczką nazwiskiem DELISLE:

(C) SYN. Urodził się w 1756 i zmarł we wczesnym dzieciństwie. Wedle biografy markiza de Sade'a, Maurice'a Levera, został on uśmiercony przez własnego ojca, który napił go brandy – hrabia Charolais miał ponoć wówczas orzec, że dziecko nie mogło być jego, skoro umarło po wypiciu trunku.

- (7) HENRYKA LUDWIKA MARIA FRANCISZKA GABRIELA, MADEMOISELLE DE VERMANDOIS. Urodziła się 15 stycznia 1702 lub 1703 w pałacu w Wersalu. W 1710 otrzymała włości Montond, które w 1732 sprzedała starszej siostrze Ludwice Annie. W latach 20. była jedną z narzeczonych Ludwika XV; ostatecznie jednak poświęciła się Bogu i w 1727 została mniszką w Beaumont-lès-Tours, gdzie w 1733 objęła godność opatki, odtąd zwano ją MADAME DE BOURBON. Zmarła 19 września 1772 w swoim opactwie i tam również spoczęła w styczniu 1773.
- (8) ELŻBIETA TERESA ALEKSANDRYNA, MADEMOISELLE DE GEX, MADEMOISELLE DE SENS. Urodziła się ona 15 września 1705 w pałacu hôtel de Condé w Paryżu. Rozważana jako kandydatka na małżonkę księcia Chartres (syna i dziedzica księcia Orleanu), koniec końców nigdy nie wyszła za mąż. W 1744 zakupiła włości Villegénis i Igny, zaś po śmierci starszego brata Karola w 1760 weszła w posiadanie hrabstwa Charolais, które w roku następnym odsprzedała francuskiej Koronie, uzyskując w zamian Palaiseau. Zmarła 15 kwietnia 1765 w swoim paryskim pałacu hôtel de Noirmoutier i została pochowana w kościele karmelitanek na paryskim przedmieściu Saint-Jacques.
- (9) LUDWIK. Urodził się 15 czerwca 1709 w pałacu w Wersalu i od tej chwili nosił tytuł hrabiego Clermont. Po śmierci ojca 4 maja 1710 został księciem Châteauroux (26.12.1736 odsprzedał księstwo Koronie). Jak większość mężczyzn z rodu poświęcił się karierze wojskowej i w 1735 uzyskał rangę generała

lejtanta. Walczył w szeregu kampanii, m.in. podczas wojny o sukcesję austriacką i wojny siedmioletniej, w trakcie której z początkiem 1758 został mianowany naczelnym wodzem wojsk francuskich w Niemczech w randze marszałka; po porażce pod Krefeld 7 lipca 1758 otrzymał dymisję z tego stanowiska. Od 1743 lub 1744 był piątym wielkim mistrzem Wielkiej Łoży Francji. We wrześniu 1751 został gubernatorem Szampanii i Brie, a 1 grudnia 1753 wybrano go przewodniczącym Akademii Francuskiej. Dzierżył ponadto godność opata komendatoryjnego w opactwach w Bec, Saint-Claude, Cercamp, Marmoutier oraz w Saint-Germain-des-Prés. Zmarł 16 czerwca 1771 w zamku Berny pod Paryżem i znalazł spoczynek w Enghien.

Nieślubne dzieci Ludwika de Bourbon, hrabiego Clermont ((A)–(B)):

z tancerką MADEMOISELLE LE DUC (LE DUC), którą być może poślubił w sekrecie ok. 1765:

(A) SYN (IMIĘ NIEZNANE) zwany LE DUC. Urodził się w 1766. Był opatem w Vendôme. Zmarł w 1800.

(B) CÓRKA zwana LE DUC. Urodzona w 1768.

Nieślubna córka Ludwika III de Bourbon, księcia Condé:

z N DE BLANCHEFORT:

(1) LUDWIKI SZARLOTTA, MADEMOISELLE DE DAMPIERRE. Urodziła się 19 sierpnia 1700 w Paryżu, w 1726 została legitymizowana, a 29 sierpnia poślubiła MIKOŁAJA STEFANA DE CHAUGY (CHANGY), hrabiego Roussillon. Zmarła bezdzietnie 4 października 1754 w Paryżu.

iv ANNA, MADEMOISELLE D'ENGHIEN. Urodziła się 11 listopada 1670 w hôtel de Condé w Paryżu,

- gdzie także zmarła 27 maja 1675. Została pochowana w kościele karmelitanek na paryskim przedmieściu Saint-Jacques.
- v HENRYK. Urodził się on 3 lipca 1672 na zamku w Saint-Germain-en-Laye i był tytułowany hrabią Clermont(-en-Argonne). Zmarł 6 czerwca 1675 w hôtel de Condé i spoczął w kościele św. Tomasza z Canterbury w Vallery.
 - vi LUDWIK HENRYK. Urodził się 9 listopada 1673 w pałacu hôtel de Condé w Paryżu i był od tej chwili tytułowany hrabią La Marche. Zmarł 21 lutego 1677 w miejscu swoich narodzin.
 - vii ANNA MARIA WIKTORIA LUDWIKA, MADEMOISELLE D'ENGHEN, MADEMOISELLE DE CONDÉ. Urodziła się 11 sierpnia 1675 w hôtel de Condé w Paryżu. Karmelitanka w klasztorze na przedmieściu Saint-Jacques, zmarła 23 października 1700 w Paryżu i znalazła spoczynek w swoim klasztorze.
 - viii ANNA LUDWIKA BENEDYKTA, MADEMOISELLE D'ENGHEN, MADEMOISELLE DE CHAROLAIS (1692). Urodziła się 8 listopada 1676 w hôtel de Condé w Paryżu, a 19 marca 1692 w pałacu Wersalskim poślubiła LUDWIKA AUGUSTA DE BOURBON, księcia Maine, jednego z bastardów Ludwika XIV (← rozdział IV). Po swojej matce odziedziczyła w 1723 hrabstwo Dreux. Zmarła 23 stycznia 1753 w pałacu hôtel du Maine (obecnie Hôtel Biron) na ulicy de Varennes w Paryżu i spoczęła u boku męża w kościele parafialnym w Sceaux.
 - ix MARIA ANNA, MADEMOISELLE DE MONTMORENCY, MADEMOISELLE D'ENGHEN. Urodziła się 24 lutego 1678 w hôtel de Condé w Paryżu, a 15 lub 21 maja 1710 w kaplicy zamku w Sceaux została żoną LUDWIKA JÓZEFA DE BOURBON, księcia Vendôme, potomka jednego z bastardów Henryka

IV (← rozdział IV); nie mieli dzieci. Zmarła 11 kwietnia 1718 w pałacu hôtel de Vendôme w Paryżu i spoczęła w kościele karmelitanek na paryskim przedmieściu Saint-Jacques.

x MADEMOISELLE DE CLERMONT. Urodzona 17 lipca 1679 w hôtel de Condé w Paryżu, zmarła 17 września 1680 i spoczęła w klasztorze karmelitanek na przedmieściu Saint-Jacques.

b LUDWIK. Urodził się nocą z 19 na 20 września 1652 w Bordeaux, gdzie także zmarł 11 kwietnia następnego roku. Tytułowany był księciem Bourbon.

c (?) LUDWIK. Urodził się i zmarł w 1658.

d MADEMOISELLE DE BOURBON. Urodziła się ona w 1657 w Bredzie, zmarła zaś 28 września 1660 w Paryżu i znalazła spoczynek w kościele karmelitanek na paryskim przedmieściu Saint-Jacques.

V ARMAND. Urodził się 11 października 1629 w Paryżu i w tym samym roku został kreowany księciem Conti, hrabią Pézenas, baronem La Fere-en-Tardennois i panem l'Isle-Adam. Dzierżył nadto urząd opata komendatoryjnego m.in. w Saint-Denis i Cluny. Poświęcił się karierze wojskowej. W trakcie Frondy był w 1650 przez krótki czas więziony wraz ze starszym bratem, Wielkim Kondeuszem. Po porażce poniesionej przez jego wojska w 1657 pod Alessandrią w Piemontcie wycofał się do swoich dóbr. Zmarł 21 lutego 1666 w zamku La Grange-des-Prés pod Pézenas i zgodnie z własnym życzeniem został pochowany w kartuzji w Villeneuve-les-Avignon.

Żoną Armanda de Bourbon, księcia Conti, została poślubiona 22 lutego 1654 w Paryżu:

ANNA MARIA MARTINOZZI, córka hrabiego Hieronima Martinozzi, markiza Fano, majordomusa kardynała Juliusza Mazariniego, i jego żony Laury Małgorzaty Mazarini, starszej siostry kardynała. Urodzona w 1637

w Rzymie, zmarła 4 lutego 1672 w Paryżu i spoczęła w kościele pw. św. Andrzeja tamże, a jej serce złożono u karmelitanek na przedmieściu Saint-Jacques.

Dzieci Armanda de Bourbon, księcia Conti (a–c):

KSIAŻĘTA CONTI (DE BOURBON, DE CONTI)

- a BEZIMIENNY SYN. Urodzony 6 września 1658 w Paryżu, zmarł tamże 14 września i spoczął w kościele karmelitanek na przedmieściu Saint-Jacques.
- b LUDWIK ARMAND I. Urodził się 4 kwietnia 1661 w Paryżu. Po śmierci ojca 21 lutego 1666 został księciem Conti (MONSIEUR LE PRINCE DE CONTI), hrabią Pézenas i kasztelanem l'Isle-Adam, a także hrabią Aletz. Kontynuował militarne tradycje rodziny, brał m.in. udział w oblężeniu Courtray (1683) oraz Luksemburga (1684). Zmarł na ospę 9 listopada 1685 w pałacu w Fontainebleau i spoczął w kościele pw. św. Tomasa z Canterbury w Vallery.

Żoną Ludwika Armanda I de Bourbon, księcia Conti, została 16 stycznia 1680 w kaplicy zamku Saint-Germain-en-Laye:

MARIA ANNA DE BOURBON, MADEMOISELLE DE BLOIS, księżna La Vallière, córka Ludwika XIV i księżnej La Vallière (← rozdział IV); nie mieli dzieci.

- c FRANCISZEK LUDWIK WIELKI CONTI. Urodził się on 30 kwietnia 1664 w Paryżu. Tytułowany hrabią La Marche i Clermont oraz księciem La Roche-sur-Yon, po bezpotomnej śmierci starszego brata w 1685 został księciem Conti (MONSIEUR LE PRINCE DE CONTI), hrabią Pézenas oraz Aletz, kasztelanem l'Isle-Adam; w późniejszym czasie uzyskał nadto markiziat Gravelle i Portes, hrabstwo Beaumont-sur-Oise, wicehrabstwo Teyrargues i seniorie La Fere-en-Tardennois, Trie i Larray. Podczas wolnej elekcji po śmierci Jana III Sobieskiego 27 czerwca 1697 został przez większość szlachty wybrany królem polskim, lecz uciekł

go elektor saski Fryderyk August – po nieudanym lądowaniu floty Jeana Bearta w Gdańsku, 9 listopada 1697 Conti musiał opuścić swą kwaterę w Oliwie. Uczestniczył w szeregu batalii toczonych wówczas przez Francję, m.in. w wojnie o sukcesję hiszpańską, podczas której uzyskał nominację na stanowisko naczelnego wodza wojsk francuskich w Italii. Zmarł 22 lutego 1709 w Paryżu i został pochowany w paryskim kościele św. Andrzeja.

Żoną Wielkiego Conti, była poślubiona 29 czerwca 1688 w pałacu w Wersalu:

Jego siostra stryjeczna MARIA TERESA DE BOURBON, MADEMOISELLE DE BOURBON z linii Kondeuszy, od śmierci małżonka zwana MADAME LA PRINCESSE DE CONTI SECONDE DOUAIRIÈRE (KSIĘŻNĄ DRUGĄ WIDOWĄ CONTI) (†).

Dzieci Wielkiego Conti (i–vii):

- i MARIA ANNA, MADEMOISELLE DE CONTI. Urodziła się 19 kwietnia 1689 w pałacu w Wersalu, gdzie 9 lipca 1713 poślubiła bliskiego kuzyna, LUDWIKA IV HENRYKA DE BOURBON, księcia Condé (†). Zmarła 21 marca 1720 w pałacu hôtel de Condé w Paryżu i spoczęła u karmelitanek na przedmieściu Saint-Jacques.
- ii BEZIMIENNY SYN. Urodził się on 18 listopada 1693 w pałacu Wersalskim, zmarł tamże w dniu 22 listopada tego samego roku.
- iii BEZIMIENNY SYN. Urodził się on 1 grudnia 1694 w pałacu w Wersalu i był odtąd tytułowany księciem La Roche-sur-Yon. Zmarł 26 kwietnia 1698 w Paryżu.
- iv LUDWIK ARMAND II. Urodził się on 10 listopada 1695, wedle różnych opracowań w Paryżu lub w Wersalu. Kaleka (garbaty), wyjątkowej szpetocie zawdzięczał przydomek ZIELONEJ MAŁPY. Po

śmierci ojca 2 lutego 1709 został księciem Conti (MONSIEUR LE PRINCE DE CONTI), hrabią Beaumont-sur-Oise, Pézenas i Aletz, markizem Graille i Portes, wicehrabią Teyrargues, kasztelanem l'Isle-Adam, panem La Fere-en-Tardennois, Trie oraz Larray. 3 kwietnia 1717 otrzymał fotel w Radzie Regencyjnej, a w dniu 24 kwietnia został gubernatorem Poitou. Oficer kawalerii – podczas wojny z Hiszpanią w 1719 został awansowany na generała lejtnanta i mianowany dowódcą kawalerii, poróżnił się jednak z marszałkiem Berwick i niebawem utracił stanowisko. W 1723 został kreowany księciem Mercœur. Zmarł na zapalenie płuc 4 maja 1727 w swoim pałacu hôtel de Conti w Paryżu i spoczął w kościele św. Andrzeja w Paryżu.

Żoną Ludwika Armanda II de Bourbon, księcia Conti, została poślubiona 9 lipca 1713 w kaplicy pałacu w Wersalu:

Jego kuzynka z linii Kondeuszy, LUDWIKA ELŻBIETA DE BOURBON, MADMOISELLE DE BOURBON, od śmierci małżonka zwana MADAME LA PRINCESSE DE CONTI TROISIÈME/DERNIÈRE DOUARIÈRE (KSIĘŻNĄ TRZECIĄ/OSTATNIĄ WDOWĄ CONTI) (†).

Dzieci Ludwika Armanda II de Bourbon, księcia Conti ((1)–(5)):

- (1) LUDWIK. Urodził się 28 marca 1715 w pałacu hôtel de Conti w Paryżu i od narodzin nosił on tytuł hrabiego La Marche. Zmarł 1 sierpnia 1717 w hôtel de Conti i został pochowany w Paryżu.
- (2) LUDWIK FRANCISZEK I. Urodził się 13 sierpnia 1717 w pałacu hôtel de Conti w Paryżu i od tej chwili był tytułowany hrabią La Marche. Po śmierci ojca 4 maja 1727 został księciem

Conti (MONSIEUR LE PRINCE DE CONTI) i Mercœur, hrabią Beaumont-sur-Oise, Pézenas oraz Aletz, markizem Gravelle i Portes, wicehrabią Teyrargues, kasztelanem l'Isle-Adam oraz panem na La Fere-en-Tardennois, Trie oraz Larray. Brał udział w wojnie o sukcesję polską i w jej toku otrzymał w 1735 rangę generała lejtnanta. Podczas wojny o sukcesję austriacką 1 lutego 1744 powierzono mu naczelne dowództwo armii francuskiej we Włoszech, które jednak złożył z powodu konfliktu z marszałkiem Maurycem Saskim w lecie 1746. Później wycofał się z czynnej służby, poświęcając się karierze politycznej. W 1747 grupa polskich magnatów, spodziewając się rychłej śmierci Augusta III, ofiarowała mu koronę. Kandydatura księcia zyskała aprobatę Ludwika XV, który popierał ją wbrew oficjalnej polityce dworu wersalskiego (tzw. *secret du roi*) aż do 1755, kiedy to skutkiem intryg markizy Pompadour Conti utracił wpływy na dworze. 16 kwietnia 1749 został wybrany wielkim przeorem joannitów w Paryżu. W 1770 odsprzedał księstwo Mercœur. Zmarł 2 sierpnia 1776 w rezydencji przeora joannitów w zamku Temple w paryskiej dzielnicy Marais i znalazł spoczynek w zbudowanej przez syna kaplicy Contich w kościele św. Marcina w l'Isle-Adam nieopodal Paryża.

Żoną Ludwika Franciszka I de Bourbon, księcia Conti, była poślubiona 22 stycznia 1732 w Wersalu:

LUDWIKA DIANA ORLEAŃSKA, MADEMOISELLE DE CHARTRES (← rozdział IV, biogr. Ludwika XIII).

Potomstwo Ludwika Franciszka I de Bourbon, księcia Conti ((A)–(E)):

Dzieci małżeńskie:

- (A) LUDWIK FRANCISZEK II JÓZEF. Urodził się 1 września 1734 w Paryżu i od tej chwili nosił tytuł hrabiego La Marche. Kontynuował militarne tradycje rodzinne, walczył m.in. na polach wojny siedmioletniej (Hastenbeck 26.07.1757, Krefeld 23.06.1758). Po śmierci ojca 2 sierpnia 1776 został księciem Conti (MONSIEUR LE PRINCE DE CONTI), hrabią Beaumont-sur-Oise, Pézenas oraz Aletz, markizem Graville i Portes, wicehrabią Teyrargues, kasztelanem l'Isle-Adam, panem La Fere-en-Tardennois, Trie i Larray; niemniej z powodu długów do 1783 sprzedał lub zastawił większość swoich dóbr. Brał udział w Zgromadzeniu Notabli w Wersalu (22.02–25.05.1787), lecz odgrywał raczej niewielką rolę. W lipcu 1789 wraz z bratem króla, hrabią Artois, oraz swoimi kuzynami Kondeuszami opuścił Francję, jednak powrócił wiosną 1790, przyjął barwy rewolucji i został wybrany dowódcą Gwardii Narodowej w l'Isle-Adam. Aresztowany decyzją Konwentu 6 kwietnia 1793, przeżył jednak okres terroru i ostatecznie w 1797 został wydalony do Hiszpanii. Zmarł 13 marca 1814 w Barcelonie, gdzie także spoczął w kościele św. Michała. W 1844 na rozkaz Ludwika Filipa I jego prochy sprowadzono do Francji i złożono w kaplicy pw. św. Ludwika w Dreux. Na nim wygasł ród Contich.

Żoną Ludwika Franciszka II de Bourbon, księcia Conti, została poślubiona *per procura* 7 lutego 1759 w Mediolanie i osobiście 27 lutego tegoż roku w Nangis-en-Brie:

MARIA FORTUNATA MODEŃSKA (D'ESTE), córka Franciszka III Marii, księcia Modeny, Reggio i Mirandoli z dynastii Este, i jego pierwszej żony Szarlotty Aglaé Orleańskiej, Mademoiselle d'Orléans (← rozdział IV, biogr. Ludwika XIII). Urodziła się 24 listopada 1731 w Modenie. Od 1775 małżonkowie mieszkali osobno, a od 12 czerwca 1777 pozostawali w formalnej separacji; dzieci nie mieli. Maria Fortunata zmarła 21 września 1803 w Wenecji i spoczęła w tamtejszym klasztorze wizytek.

Nieślubne dzieci Ludwika Franciszka II de Bourbon, księcia Conti ((I)–(II)):

z MARIĄ ANNĄ VÉRONÈSE, MADEMOISELLE CORALINE, aktorką teatru włoskiego (ur. Paryż 1761, zm. Melun 3.08.1782):

(I) LUDWIK FRANCISZEK VÉRONÈSE, KAWALER DE VAURÉAL. Urodził się w 1761 w Paryżu. Ożenił się z kobietą nazwiskiem BONTEMS, jednak nie dochowali się dzieci. Zmarł 3 sierpnia 1785 w Melun.

z nieznaną kobietą:

(II) DZIECKO. Urodziło się w 1767.

(B) DZIECKO (MARTWY SYN?). Urodzone dnia 26 września 1736 w Issy, rychło zmarło; jego poród matka przyplaciła życiem. Spoczęło wraz z nią w kościele św. Andrzeja w Paryżu.

Nieślubne potomstwo Ludwika Franciszka I de Bourbon, księcia Conti:

z MARIĄ KLAUDIĄ GAUCHÉ zwaną MADAME DAILY i MADAME DE BRIMONT:

(C) FRANCISZEK KLAUDIUSZ FAUST DE BOURBON-CONTI. Urodzony 21 marca 1771 w Paryżu, posługiwał się tytułem markiza Bourbon-Conti. Legitymizowany w 1815, zmarł dnia 8 czerwca 1833 w Paryżu. Bezzenny.

(D) MARIA FRANCISZEK FELIKS DE BOURBON-CONTI, KAWALER DE BOURBON-HATTONVILLE. Urodził się dnia 22 grudnia 1772. Tytułował się hrabią Bourbon-Conti; został legitymizowany wspólnie ze starszym bratem w 1815. 20 kwietnia 1828 poślubił on HENRYKĘ DE LA BROUSSE DE VERTEILHAC (ur. 1798, zm. Paryż 30.01.1882 lub 30.01.1881). Zmarł bezdzietnie 6 czerwca 1840.

z LUDWIKĄ JOANNĄ DE DURFORT, księżną Mazarin, Meilleraye i Mayenne (ur. Paryż 1.09.1735, zm. tam 17.03.1781), córką Emanuela Felicyta de Durfort, księcia Duras, i Szarloty Antonii de La Porte, księżnej Mazarin, Meilleraye i Mayenne, od 2 grudnia 1747 żoną LUDWIKI MARII GWIDONA D'AUMONT DE ROCHEBARON, markiza Villequier i Piennes, księcia Piennes oraz Aumont, barona Chappes oraz *de iure uxoris* księcia Mazarin etc., generała armii francuskiej (ur. zamek Guiscard 5.08.1732, zm. tamże 20.10.1799; mieli potomstwo):

(E) AMELIA GABRIELA STEFANIA LUDWIKA DE BOURBON-CONTI. Urodziła się ona 26 grudnia 1762 lub 3 czerwca 1756 w Paryżu i od tej chwili (lub od 1788) była tytułowana hrabiną Mont-Cairzan (anagram utworzony od tytułów książęcych jej rodziców – Conti i Mazarin). 18 stycznia 1774 została

żoną ANTONIEGO BILLETA, prokuratora Lons-le-Saunier, jednak w 1782 uciekła od męża. Podczas rewolucji pozostała w Paryżu a w 1795 otrzymała od Zgromadzenia Narodowego pozwolenie codziennego odwiedzania uwięzionej w Temple Madame Royale, córki straconej pary królewskiej. W 1798 opublikowała wspomnienia zatytułowane *Pamiętniki Stefánii Ludwiki de Bourbon-Conti*. Zmarła 21 marca 1825 w Paryżu i spoczęła na cmentarzu Père-Lachaise.

- (3) LUDWIK ARMAND. Urodził się 19 sierpnia 1720 w Paryżu i był tytułowany księciem Mercœur. Zmarł 13 maja 1722 w Paryżu i tam również spoczął.
- (4) KAROL. Urodził się 5 lutego 1722 w Paryżu i był tytułowany hrabią Alais. Zmarł 7 sierpnia 1730 w Paryżu, gdzie także spoczął.
- (5) LUDWIKA HENRYKA, MADEMOISELLE DE CONTI. Urodziła się 20 stycznia 1726 w Paryżu, zaś 17 grudnia 1743 w kaplicy pałacowej w Wersalu została żoną LUDWIKA FILIPA I, księcia Orleanu (← rozdział IV, biogr. Ludwika XIII). W 1752 została po matce księżną Étampes. Zmarła 9 lutego 1759 w Palais-Royal w Paryżu i spoczęła w paryskim klasztorze benedyktynów Val-de-Grâce.
- v LUDWIKA ADELAJDA, MADEMOISELLE DE LA ROCHE-SUR-YON. Urodziła się 2 listopada 1696 w Paryżu, gdzie zmarła 20 listopada 1750. Niezamężna.
- vi MADEMOISELLE D'ALAIS. Urodziła się 19 listopada 1697 w Paryżu, gdzie zmarła 13 sierpnia 1699 i gdzie także spoczęła.
- vii LUDWIK FRANCISZEK. Urodził się 27 lipca 1703 w Paryżu i był odtąd tytułowany hrabią Alais. Zmarł 21 stycznia 1704 w Paryżu i tam również został pochowany.

Córka pozamałżeńska Henryka I de Bourbon, księcia Condé:
z nieznaną kobietą:

D HENRYKA (BASTARDA) D'ENGHEN. Przeznaczona do życia klasztor-
nego, była opatką w Perigné-an-Mans. Zmarła po 1626.

- 2 MAŁGORZATA. Urodziła się 8 listopada 1556 w zamku Roucy, i zmarła młodo.
- 3 KAROL. Urodził się 3 listopada 1557 w Nogent-le-Rotrou i zmarł w młodości.
- 4 FRANCISZEK. Urodził się 19 sierpnia 1558 w Ferté-sous-Jouarre. Markiz Conti, w 1581 został kreowany księciem Conti, ponadto był *de iure uxoris* suwerennym księciem Château-Regnault oraz panem na Bonnestable i Luce. Wychowany w wierze protestanckiej, po nocy św. Bartłomieja w 1572 przyjął wyznanie katolickie. W 1595 został mianowany gubernatorem Owernii, Paryża i Delfinatu. Zmarł 3 sierpnia 1614 w pałacu opackim w Saint-Germain-des-Prés pod Paryżem i został pochowany u boku zmarłej w niemowlęctwie córki pod wielkim ołtarzem kościoła klasztornego.

Małżonki Franciszka de Bourbon, księcia Conti:

1. Poślubiona grudnia 1581 lub w styczniu 1582 w paryskim Luwrze:

JOANNA DE COESME (COËME), pani Bonnêtable i Lucé, córka Ludwika de Coesme (Coëme), pana Bonnêtable i Lucé, i jego żony Anny de Fisseleu, wdowa po Ludwiku, hrabim Montané-en-Piemont; mariaż ten pozostał bezdzietny. Joanna zmarła 25 grudnia 1601 w Saint-Arnoud-en-Beauce.

2. Poślubiona 24 lipca 1605 w zamku Meudon:

LUDWIKA MAŁGORZATA LOTARYŃSKA, suwerenna księżna Château-Regnault, córka Henryka I Lotaryńskiego zwanego Pokierszowanym, księcia Guise (Gwizjusza), potomka osiadłej we Francji bocznej linii lotaryńskiej dynastii z Vaudémont, oraz poślubionej mu Katarzyny, córki Franciszka I Kliwijskiego (de Cleves), hrabiego Nevers i Eu. Urodziła się na zamku w Blois w 1574, 1577, 1582 lub 1588, zmarła zaś 30 kwietnia 1631 na zamku w Eu i została pochowana w kościele jezuitów w Eu.

Córka z drugiego małżeństwa:

A MARIA. Urodziła się 8 marca 1610 w Luwrze, a zmarła 20 marca w podparyskim Saint-Germain-des-Prés i spoczęła pod wielkim ołtarzem kościoła opackiego tamże.

Syn pozamałżeński (matka nieznana):

B MIKOŁAJ, BASTARD DE CONTI *vel*/DE GRAMONT. Opat w Basse, zmarł 25 marca 1648 w Paryżu.

- 5 KAROL. Urodził się on 30 marca 1562 w Gandelus-en-Brie jako starsze z bliźniąt. 1 sierpnia 1582 uzyskał godność koadiutora arcybiskupa Rouen z prawem do sukcesji po dzierżącym je stryju, kardynale de Bourbon. Na konsystorzu 12 grudnia 1583 został kreowany kardynałem (nie otrzymał nigdy oficjalnego tytułu oraz kapelusza, nigdy także nie otrzymał święceń) – zwany był odtąd KARDYNAŁEM DE VENDÔME. Podczas wojen religijnych, w przeciwieństwie do stryja, nie przyłączył się do Ligi Świętej i pozostał wiernym stronnikiem Korony – Henryk III wynagrodził go za to stanowiskiem przewodniczącego Rady Królewskiej. Henryk IV z kolei poparł jego starania o objęcie arcybiskupstwa w Rouen po śmierci wspomnianego stryja 9 maja 1590, czemu z kolei przeciwstawił się francuski episkopat, opowiadający się w większej części po stronie Ligi. Był ponadto opatem komendatoryjnym w Saint-Denis, Saint-Germain-des-Prés, Saint-Ouen, Bourgueuil, Orcamp i w Rouen, a w latach 1586–90 sprawował urząd administratora diecezji Bayeux. Zmarł wskutek puchliny 30 lipca 1594 w pałacu opackim w Saint-Germain-des-Prés i spoczął w kartuzji w Gaillon.
- 6 LUDWIK. Urodził się 30 marca 1562 w Gandelus-en-Brie jako młodsze z bliźniąt, zmarł zaś 19 października 1562 w zamku Muret i spoczął w Gaillon.
- 7 MAGDALENA. Urodzona 7 października 1563, zmarła młodo.
- 8 KATARZYNA. Urodziła się w 1564 i umarła w młodości.

Dzieci z drugiego małżeństwa (1–3):

- 1 KAROL. Urodził się on 3 listopada 1566 w Nogent-le-Rotrou. Po ojcu hrabia Soissons, był również hrabią Dreux, panem Châteaueu-Chinon, Noyers, Beaugé i Blandy. Wychowywany w wie-

rze protestanckiej, po paryskiej jutrzni i rzezi hugenotów (1572) wraz ze starszym przyrodnim bratem Franciszkiem przyjął katolicyzm i już przy tej wierze pozostał. Od akcesji Henryka IV w 1589 tytułował się MONSIEUR LE COMTE; w tymże roku królewski kuzyn mianował go wielkim mistrzem Francji, później zaś powierzał urzędy gubernatora Normandii i Delfinatu. Ceniony za talenty militarne, walczył z Hiszpanami pod Chartres (1591) i pod Rouen (1592), zaś w 1600 uczestniczy w oblężeniu Laon i dowodził francuskimi oddziałami w Sabaudii. W 1611 przyjął tytuł generalnego porucznika Nowej Francji (Kanady). Zmarł 1 listopada 1612 na zamku w Blandy i został pochowany w kościele klasztoru kartuzów w Gaillon.

Żoną Karola de Bourbon, hrabiego Soissons, była poślubiona 7 grudnia 1601:

ANNA DE MONTAFIÉ, hrabina Montafié oraz pani na Bonnêtable i Lucé, córka i dziedziczka Ludwika, hrabiego Montafié, i poślubionej mu Joanny de Coesme (Coëme), pani na Bonnêtable i Lucé. Urodziła się w 1577, a zmarła 17 czerwca 1644 w pałacu hôtel de Soissons w Paryżu i spoczęła u boku męża w Gaillon.

Potomstwo Karola de Bourbon, hrabiego Soissons:

LINIA NA SOISSONS

Dzieci małżeńskie (A–E):

A LUDWIKA, MADEMOISELLE DE SOISSONS. Urodziła się 7 lutego 1603 w pałacu hôtel de Soissons w Paryżu. 30 kwietnia 1617 w Paryżu poślubiła HENRYKA II D'ORLÉANS, księcia Longueville i Estouteville, suwerennego księcia Neufchâtel i Valangin (Wallengin) oraz hrabiego Dunois i Tancarville od 1595, gubernatora Pikardii i Normandii (ur. 27.04.1595, zm. Rouen 11.05.1663), syna Henryka I d'Orléans, księcia Longueville i Estouteville, suwerennego księcia na Neufchâtel i Valangin (Wallengin), hrabiego Dunois i Tancarville, oraz jego żony Katarzyny, córki Ludwika, księcia Nevers i tytularnego księcia Mantui; mieli troje dzieci. Zmarła 9 września 1637 w Paryżu i została pochowana w klasztorze karmelitanek na Rue Chappon. Longueville ożenił się później z jej kuzynką z linii Kondeuszy, Mademoiselle de Bourbon (†).

B LUDWIK. Urodził się 11 maja 1604 w pałacu hôtel de Soissons w Paryżu. Po śmierci ojca w 1612 został MONSIEUR LE COMTE, hrabią Soissons i Dreux, panem Château-Chinon, Noyers, Beaugé i Blandy oraz gubernatorem Delfinatu, zaś w 1631 otrzymał tytuł hrabiego Clermont i gubernatorstwo Szampanii. W 1636 brał udział w spisku Gastona Orleańskiego; po fiasku przysiężenia schronił się w Sedanie, należącym do sprzymierzonego z nim księcia Bouillon. Poległ 6 lipca 1641 w pobliskim Marfée podczas bitwy z wojskami królewskimi i spoczął w kościele klasztornym kartuzów w Gaillon. Bastard Ludwika de Bourbon, hrabiego Soissons:

z ELŻBIETĄ DES HAYES (DESHAYES):

I LUDWIK HENRYK DE BOURBON, KAWALER DE SOISSONS. Urodził się w sierpniu 1640 w twierdzy sedańskiej. W grudniu 1643 został legitymizowany przez Ludwika XIV. Adoptowany przez swoją cioteczną siostrę Marię d'Orléans, córkę Mademoiselle de Soissons (†), odziedziczył po niej tytuły księcia Neufchâtel i Valangin (Wallengin) oraz hrabiego Dunois. Był także hrabią Noyers, panem Lusarches oraz kawalerem maltańskim. Zmarł 8 lutego 1703 w Paryżu i spoczął w kartuzji w Gaillon.

7 października 1694 w Paryżu poślubił ANGELIKĘ KUNEGUNDĘ DE MONTMORENCY, MADEMOISELLE DE LUXEMBOURG (ur. Paryż 18.01.1666, zm. tamże 7.06.1736), córkę Franciszka Henryka de Montmorency, księcia Piney-Luxembourg i hrabiego Estouteville, gubernatora Szampanii oraz Brie, i poślubionej mu Magdaleny Szarlotty de Clermont-Tonnerre, księżnej Piney-Luxembourg.

Córki Ludwika Henryka de Bourbon (a–b):

a LUDWIKA LEONTYNA JAKOBINA DE BOURBON, MADEMOISELLE NEUFCHÂTEL, tytułarna księżna Neufchâtel i Valangin, hrabiny Dunois. Urodziła się 24 października 1696 w Paryżu, gdzie 24 lutego 1710 poślubiła KAROLA FILIPA D'ALBRET, księcia Luynes i Chevreuse-Montfort (ur. 29.07.1695, zm. 2.11.1758), syna Honoriusza Karola d'Albret, księcia Chevreuse i Montfort, i jego żony Marii Anny Joanny, córki Filipa de Courcillon, markiza Dangeau; mieli potomstwo. Zmarła 11 stycznia 1721 w Paryżu, gdzie też została pochowana.

b MARIA ANNA SZARLOTTA DE BOURBON, MADEMOISELLE D'ESTOUTEVILLE. Urodzona w 1701 w Paryżu, zmarła tam w 1711.

C MARIA. Urodziła się 3 maja 1606 w hôtel de Soissons w Paryżu, a 6 stycznia 1625 w Paryżu wyszła za TOMASZA FRANCISZKA SABAUDZKIEGO, księcia Carignano od 1620, *de iure uxoris* hrabiego Soissons i Dreux etc. (MONSIEUR LE COMTE) od 1641 (ur. Turyn 21.12.1595, zm. tamże 22.01.1656), syna Karola Emanuela I Wielkiego, księcia Sabaudii i Piemontu, hrabiego Aosty, tytularnego króla Cypru i Jerozolimy oraz margrabiego (markiza) Saluzzo, i jego żony Katarzyny Michaliny, infantki hiszpańskiej, córki Filipa II, króla Hiszpanii; mieli kilkoro dzieci. Po śmierci jedyne go brata w 1641 Maria została hrabiną Soissons i Dreux, panią Chinon, Noyers, Beaugé i Blandy. Zmarła 3 czerwca 1692 w hôtel de Soissons w Paryżu i spoczęła w kartuzji w Gaillon.

D SZARLOTTA ANNA. Urodziła się 15 czerwca 1608 w Paryżu, gdzie także zmarła niezamężnie w listopadzie 1623. Spoczęła w klasztorze kartuzów w Gaillon.

E ELŻBIETA. Urodzona w październiku 1610, zmarła nie przeżywszy roku w (październiku?) 1611 i spoczęła w Gaillon.

Nieślubne dzieci Karola de Bourbon, hrabiego Soissons (A–B):

z ANNĄ MARIĄ (THOMASINĄ) BOHIER:

A SZARLOTTA, BASTARDA DE SOISSONS. Urodzona zapewne w 1593, została legitymizowana pod nazwiskiem de Bourbon. Była opatką w Maubuisson. Zmarła w październiku 1626 i została pochowana w Maubuisson.

B KATARZYNA, BASTARDA DE SOISSONS. Od 1610 mniszka w Fontevraud, w późniejszym czasie opatka w Périgne. Zmarła 10 grudnia 1651 lub 1650 w Le Mans, gdzie również spoczęła

2 LUDWIK. Urodził się w 1567 i zmarł w dzieciństwie (w 1568?).

3 BENIAMIN. Urodzony w 1569, zmarł w 1573.

Pozamałżeński potomek Ludwika I de Bourbon, księcia Condé i pana Conti:

z IZABELĄ DE LA TOUR DEMOISELLE DE LIMEUIL:

1 BEZIMIENNY SYN. Urodzony w lipcu 1564 w Lyonie i zmarł niebawem.

ANEKS IV

*Hiszpańska linia Burbonów
Pretendenci do francuskiego
tronu z tejże*

CZĘŚĆ I.*Hiszpańska linia Burbonów (wybór)*

FILIP V, król Hiszpanii (← rozdział IV, biogr. Ludwika XIV)

Potomstwo:

INFANCI HISZPAŃSCY

Synowie z pierwszego małżeństwa (1–4):

- 1 LUDWIK I (ur. 1707, zm. 1724). Król Hiszpanii od abdykacji ojca w 1724. Od 1722 jego małżonką była LUDWIKA ELŻBIETA ORLEAŃSKA, MADEMOISELLE, jedna z córek regenta Filipa II Orleańskiego (← rozdział IV, biogr. Ludwika XIII); mariaż ten pozostał bezdzietny.
- 2 FILIP LUDWIK (ur. i zm. 1709).
- 3 FILIP PIOTR GABRIEL (ur. 1712, zm. 1719).
- 4 FERDYNAND VI (ur. 1713, zm. 1759). W 1746 odziedziczył po ojcu tron Hiszpanii. Z poślubioną w 1729 BARBARĄ PORTUGALSKĄ (ur. 1711, zm. 1758), córką Jana V, króla Portugalii i Algarve, nie dochował się potomstwa.

Dzieci z drugiego małżeństwa (1–7):

- 1 KAROL III (ur. 1716, zm. 1788). Dzięki zabiegom matki w 1731 został księciem Parmy i Piacenzy (jako KAROL I) oraz wielkim księciem Toskanii (tytularnie). W 1734 uzyskał trony Neapolu (w opracowaniach figuruje jako KAROL VII oraz VIII) i Sycylii (KAROL III, IV lub V). W 1735 przekazał Habsburgom Parmę i Piacenzę oraz prawa do Toskanii. W 1738 pojął za żonę MARIĘ AMALIĘ SASKĄ (ur. 1724, zm. 1760), córkę Augusta II, elektora Saksonii oraz pod imieniem Augusta III króla Polski i wielkiego księcia litewskiego, z którą miał liczne dzieci. Po bezpo-

tomnej śmierci starszego przyrodniego brata w 1759 objął tron Hiszpanii (panował jako KAROL III), a następnie scedował Neapol i Sycylię na syna.

Potomstwo Karola III, króla Hiszpanii (A–M):

- A MARIA IZABELA (ur. 1740, zm. 1742).
- B MARIA JÓZEFA (ur. i zm. 1742).
- C MARIA IZABELA (ur. 1743, zm. 1749).
- D MARIA JÓZEFA (ur. 1744, zm. 1801).
- E MARIA LUDWIKA (ur. 1745, zm. 1792). W 1765 poślubiła ona LEOPOLDA II, cesarza rzymsko-niemieckiego, króla Czech i Węgier, arcyksięcia Austrii (ur. 1747, zm. 1792), z którym miała liczne potomstwo.
- F FILIP ANTONI (ur. 1747, zm. 1777). Tytułowany księciem Kalabrii, z uwagi na imbecyilizm został odsunięty od sukcesji.
- G KAROL IV (ur. 1748, zm. 1819). Po śmierci ojca w 1788 został królem Hiszpanii. W 1765 ożenił się z MARIĄ LUDWIKĄ PARMEŃSKĄ (ur. 1751, zm. 1819), córką Filipa, księcia Parmy (↓), z którą miał liczne dzieci. Utracił tron po zajęciu Hiszpanii przez wojska francuskie i w 1808 abdykował na rzecz najstarszego syna. W 1808 zrzekł się praw do hiszpańskiej korony na rzecz Napoleona I.

Potomstwo Karola IV, króla Hiszpanii (I–XIV):

- I KAROL (ur. 1771, zm. 1774).
- II SZARLOTTA JOACHIMA (ur. 1775, zm. 1830). W 1785 została żoną JANA VI, króla Portugalii i Algarve (ur. 1767, zm. 1826), któremu urodziła liczne dzieci.
- III MARIA LUDWIKA (ur. 1777, zm. 1782).
- IV MARIA AMALIA (ur. 1779, zm. 1798). W 1795 poślubiła ona swojego stryja, infanta hiszpańskiego ANTONIEGO PASKALA (↓).
- V KAROL (ur. 1780, zm. 1783).
- VI MARIA LUDWIKA (ur. 1782, zm. 1824). W 1795 poślubiła LUDWIKA I, króla Etrurii z linii parmeńskiej Burbonów (ur. 1773, zm. 1803); mieli dwoje dzieci.

- VII KAROL (ur. 1783, zm. 1784). Bliźniak Filipa.
- VIII FILIP (ur. 1783, zm. 1784). Bliźniak Karola.
- IX FERDYNAND VII (ur. 1784, zm. 1833). Po abdykacji Karola IV w 1808 został królem Hiszpanii, lecz po niespełna dwóch miesiącach zrzekł się tronu na rzecz ojca, który przekazał go Napoleonowi I. Na mocy podpisanego z cesarzem w 1813 układu odzyskał koronę i w marcu następnego roku powrócił do ojczyzny. Żenił się czterokrotnie: w 1802 z MARIĄ ANTONIĄ SYCYLIJSKĄ (ur. 1784, zm. 1806), córką Ferdynanda I, króla Obojga Sycylii; w 1816 z MARIĄ IZABELĄ PORTUGALSKĄ (ur. 1797, zm. 1818), córką Jana VI, króla Portugalii i Algarve; w 1819 z MARIĄ JÓZEFA SASKĄ (ur. 1803, zm. 1829), córką Maksymiliana, księcia saskiego; w 1829 z MARIĄ KRYSZTYNĄ SYCYLIJSKĄ (ur. 1806, zm. 1878), córką Franciszka I, króla Obojga Sycylii.
- Córki z drugiego małżeństwa (a–b):
- a MARIA LUDWIKA IZABELA (ur. 1817, zm. 1818).
- b MARIA LUDWIKA IZABELA (zm. przy narodzinach 1818).
- Córki z czwartego małżeństwa (a–b):
- a IZABELA II (ur. 1830, zm. 1904). Królowa Hiszpanii od śmierci ojca do 1868; abdykowała na rzecz syna w 1870. W 1846 poślubiła swego brata stryjecznego, infanta hiszpańskiego FRANCISZKA DE ASSIS (↓).
- b LUDWIKA FERDYNANDA (ur. 1832, zm. 1897). Jej mężem był od 1846 ANTONI ORLEAŃSKI, książę Montpensier (← rozdział V, biogr. Ludwika Filipa I).
- X KAROL (ur. 1788, zm. 1855). Książę Elizondo (1833), hrabia Molina (1834), pretendent do tronu Hiszpanii od śmierci starszego brata w 1833, przez stronników (karlistów) tytułowany królem KAROLEM V. W 1816 pojął za żonę MARIĘ FRANCISZKĘ PORTUGALSKĄ (ur. 1800, zm. 1834), córkę Jana VI, króla Portugalii i Algarve, a w 1838 ożenił się z jej starszą siostrą MARIĄ TERESĄ PORTUGALSKĄ (ur. 1793, zm. 1874).

Synowie z pierwszego małżeństwa (a–c):

- a KAROL (ur. 1818, zm. 1861). Karlistowski pretendent do tronu Hiszpanii jako KAROL VI, posługiwał się tytułem hrabiego Montemolín. W 1850 ożenił się z MARIĄ KAROLINĄ SYCYLIJSKĄ (ur. 1820, zm. 1861), córką Franciszka I, króla Obojga Sycylii, lecz ich małżeństwo pozostało bezdzietne.
- b JAN (III) (↓ część 2.).
- c FERDYNAND (ur. 1824, zm. 1861).

Oficjalnie uznane przez Karola IV, wymienione niżej dzieci były owocem związku królowej Marii Ludwiki i jej faworyta, Manuela de Godoy y Álvarez de Faria de los Sanchez-Zarzosa, księcia Pokoju:

- XI MARIA IZABELA (ur. 1789, zm. 1848). W 1802 została żoną FRANCISZKA I, króla Obojga Sycylii (ur. 1777, zm. 1830); mieli liczne dzieci.
- XII MARIA TERESA (ur. 1791, zm. 1794).
- XIII FILIP (ur. 1792, zm. 1794).
- XIV FRANCISZEK DE PAULA (ur. 1794, zm. 1865). Księżę Kadyksu od 1818; dwukrotnie wstępował on w związki małżeńskie: w 1819 ożenił się z LUDWIKĄ SZARLOTTĄ SYCYLIJSKĄ (ur. 1804, zm. 1844), córką Franciszka I, króla Obojga Sycylii oraz swojej starszej siostry Marii Izabeli (↑), a w 1852 zawarł morganatyczne małżeństwo z TERESĄ DE ARREDONDO Y RAMIREZ DE ARELLANO, baleriną (zm. 1863).

Potomstwo z pierwszego małżeństwa (a–k):

- a FRANCISZEK DE ASIS (ur. i zm. 1820). Księżę Kadyksu.
- b IZABELA (ur. 1821, zm. 1897). W 1841 jej mężem został hrabia IGNACY GUROWSKI, podporucznik ułanów WP (ur. 1812, zm. 1887), z którym dochowała się ośmiorga dzieci.
- c FRANCISZEK DE ASIS (ur. 1822, zm. 1902). Księżę Kadyksu, król małżonek Hiszpanii w latach 1846–

68. W 1846 ożenił się ze swoją bliską kuzynką, królową Hiszpanii IZABELĄ II (†).

Potomstwo (i–ix):

Oficjalnie uznane przez króla małżonka, pochodziło w istocie z pozamałżeńskich związków Izabeli II:

- i FERDYNAND (ur. i zm. 1850). Książę Asturii, Wiany i Gerony.
- ii MARIA IZABELA (ur. 1851, zm. 1931). W 1868 wyszła za kuzyna z neapolitańsko-sycylijskiej linii Burbonów, KAJETANA, hrabiego Girgenti (ur. 1846, zm. 1871); byli bezdzietni.
- iii MARIA KRYSZYNA (ur. i zm. 1854).
- iv ALFONS XII (ur. 1857, zm. 1885). Król Hiszpanii od 1874. W 1878 ożenił się ze swoją siostrą ciotecznią, infantką hiszpańską MARIĄ DE LAS MERCEDES ORLEAŃSKĄ z linii księcia Montpensier (← rozdział V, biogr. Ludwika Filipa I), a po jej rychłej śmierci w 1879 poślubił arcyksiężniczkę MARIĘ KRYSZYNĘ AUSTRIACKĄ (ur. 1858, zm. 1929), córkę Karola Ferdynanda, arcyksięcia austriackiego.

Dzieci Alfonsa XII z drugiego małżeństwa ((1)–(3)):

- (1) MARIA DE LAS MERCEDES (ur. 1880, zm. 1904). W 1901 poślubiła KAROLA, księcia sycylijskiego z neapolitańsko-sycylijskiej linii Burbonów, w 1901 kreowanego infantem hiszpańskim (ur. 1870, zm. 1949), i miała z nim potomstwo.
- (2) MARIA TERESA (ur. 1882, zm. 1912). W 1906 wyszła za FERDYNANDA, księcia bawarskiego, który po zaślubinach otrzymał tytuł infanta hiszpańskiego i zrzekł się praw dynastycznych w Bawarii (ur. 1884, zm. 1958); mieli potomstwo.

- (3) ALFONS XIII (ur. 1886, zm. 1941). Król Hiszpanii w latach 1886–1931 (usunięty, abdykował w 1941), po śmierci infanta Alfonsa Karola (↓ część 2.) 29 września 1936 został głową Domu Francji, przez część francuskich legitymistów (tzw. białych hiszpańskich) uznany królem Francji i Nawarry ALFONSEM I. W 1906 poślubił on WIKTORIĘ EUGENIĘ VON BATTENBERG (ur. 1887, zm. 1969), córkę Henryka, księcia Battenberg.

Potomstwo Alfonsa XIII ((A)–(F)):

- (A) ALFONS (ur. 1907, zm. 1938). Książę Asturii, Viany i Gerony, po zrzeczeniu się praw dynastycznych hrabia Covadonga. W 1933 ożenił się z EDELMIRĄ OCEJO Y ROBATO (ur. 1906, zm. 1994), a po rozwodzie z nią w 1937 poślubił MARTĘ ROCAFORT Y ALTAZARRA (ur. 1913, zm. 1993), lecz rozwiedli się jeszcze w 1937. Hemofilik, zmarł skutkiem obrażeń odniesionych w wypadku samochodowym.
- (B) JAKUB (HENRYK VI) (↓ część 2.).
- (C) BEATRYCZE (ur. 1909, zm. 2002). Jej mężem został w 1935 książę ALEKSANDER TORLONIA DI CIVITELLI CESI (ur. 1911, zm. 1986); nie mieli dzieci.
- (D) MARIA KRYSZYNA (ur. 1911, zm. 1996). W 1940 poślubiła HENRYKA MARONE (ur. 1895, zm. 1968); mariaż ten pozostał bezdzietny.
- (E) JAN (ur. 1913, zm. 1993). Hrabia Barcelony. Jego żoną była poślubiona w 1935 MARIA DE LAS MERCEDES SYCYLIJSKA (ur. 1910, zm. 2000), córka Karola,

księcia sycylijskiego i infanta hiszpańskiego, oraz Ludwiki Orleańskiej z gałęzi hrabiego Paryża (← rozdział V, biogr. Ludwika Filipa I).

Potomstwo ((I)–(IV)):

- (I) MARIA DEL PILAR (ur. 1936). Jej mężem został w 1967 LUDWIK GOMEZ-ACEBO Y DE ESTRADA (ur. 1934, zm. 1991); mają potomstwo.
- (II) JAN KAROL I (ur. 1938). Król Hiszpanii w latach 1975–2015. W 1962 ożenił się z ZOFIĄ GRECKĄ (ur. 1938), córką Pawła, króla Grecji, która urodziła mu troje dzieci. Ich jedyny syn (ur. 1968) jest od abdykacji ojca w 2015 królem Hiszpanii FILIPEM VI.
- (III) MAŁGORZATA (ur. 1939). Księżna Soria i Hernani. Jej mężem został w 1972 KAROL ZURITA Y DELGADO (ur. 1943), z którym ma dwoje dzieci.
- (IV) ALFONS (ur. 1941, zm. 1956). Zginął na skutek przypadkowego postrzału podczas zabawy ze starszym bratem.
- (F) GONSALWY (ur. 1914, zm. 1934). Podobnie jak najstarszy z braci, cierpiał na hemofilię.
- v MARIA DE LA CONCEPCIÓN (ur. 1859, zm. 1861).
- vi MARIA DEL PILAR (ur. 1861, zm. 1879).
- vii MARIA DE LA PAZ (ur. 1862, zm. 1946). W 1883 jej mężem został LUDWIK FERDYNAND, książę bawarski (ur. 1859, zm. 1949), z którym miała potomstwo.

viii MARIA EULALIA, małżonka ANTONIEGO ORLEAŃSKIEGO, infanta hiszpańskiego oraz księcia Galliera z linii księcia Montpensier (← rozdział V, biogr. Ludwika Filipa I).

ix FRANCISZEK DE ASIS (ur. i zm. 1866).

d HENRYK (ur. 1823, zginął w pojedynku 1870). Książę Sewilli. W 1847 jego morganatyczną żoną została HELENA DE CASTELLVI Y SHELLY-FERNANDEZ DE CORDOVA (ur. 1821, zm. 1863). Linia ich potomków istnieje do dziś.

e LUDWIKA (ur. 1824, zm. 1900). Jej mężem został w 1847 JÓZEF MARIA OSORIO DE MOSCOSO, książę Sessa (ur. 1828, zm. 1881), któremu urodziła kilkoro dzieci.

f EDWARD (ur. 1826, zm. 1830).

g JÓZEFINA (ur. 1827, zm. 1910). W 1848 wyszła za JÓZEFĄ GÜELL Y RENTE (ur. 1818, zm. 1884), z którym miała potomstwo.

h TERESA (ur. 1828, zm. 1829).

i FERDYNAND (ur. 1832, zm. 1854).

j MARIA KRYSZYNA (ur. 1833, zm. 1902). W 1860 poślubiła SEBASTIANA, infanta hiszpańskiego i portugalskiego (ur. 1811, zm. 1875), i miała potomstwo.

k AMELIA (ur. 1834, zm. 1905). W 1856 została żoną ADALBERTA, księcia bawarskiego (ur. 1828, zm. 1875), z którym dochowała się potomków.

Morganatyczny syn z drugiego małżeństwa:

a RYSZARD MARIA DE BORBÓN Y ARREDONDO (ur. 1852, zm. 1873). Książę San Ricardo.

H MARIA TERESA (ur. 1749, zm. 1750).

I FERDYNAND (ur. 1751, zm. 1825). Król Neapolu (FERDYNAND IV) w latach 1759–1806 i 1815–1816 oraz Sycylii (FERDYNAND III) w latach 1759–1816, od 1816 król Obojga Sycylii (FERDYNAND I). W 1768 ożenił się z MARIĄ KAROLINĄ AUSTRIACKĄ

(ur. 1752, zm. 1814), córką Franciszka I, cesarza rzymsko-niemieckiego, starszą siostrą Marii Antoniny, żony Ludwika XVI. Drugą, morganatyczną żoną Ferdynanda została w 1814 ŁUCJA MIGLIACCIO, księżna Floridia (ur. 1770, zm. 1826). Od jego dzieci z pierwszego małżeństwa wywiodła się neapolitańsko-sycylijska linia Burbonów, istniejąca do dziś.

- J GABRIEL (ur. 1752, zm. 1788). Wielki mistrz szpitalników na Kastylię i León. W 1785 poślubił MARIĘ ANNĘ PORTUGALSKĄ (ur. 1768, zm. 1788), córkę Piotra III, króla Portugalii i Algarve, z którą miał troje dzieci. Linia jego potomków, posługująca się tytułami infantów hiszpańskich i portugalskich, wygasła po mieczu w połowie XX w.
- K MARIA ANNA (ur. 1754, zm. 1755).
- L L ANTONI PASKAL (ur. 1755, zm. 1817). W 1795 pojął za żonę swoją bratanicę MARIĘ AMALIĘ HISZPAŃSKĄ (†), lecz ich małżeństwo nie zaowocowało dziećmi.
- M FRANCISZEK KSAWERY (ur. 1757, zm. 1771).
- 2 FRANCISZEK (ur. i zm. 1717).
- 3 MARIA ANNA WIKTORIA (ur. 1718, zm. 1781). W 1721 zaręczono ją z kuzynem, młodym królem Francji LUDWIKIEM XV (← rozdział IV), zrzekowiny jednak zerwano w 1725. Jej mężem został w 1727 JÓZEF I, król Portugalii i Algarve (ur. 1714, zm. 1777), któremu urodziła liczne dzieci.
- 4 FILIP (ur. 1720, zm. 1765). Księżę Parmy, Piacenzy i Guastalli od 1748. Z poślubioną w 1739 LUDWIKĄ ELŻBIETĄ FRANCUSKĄ, MADAME (od zaślubin MADAME INFANTE), najstarszą córką Ludwika XV (← rozdział IV), dochował się trojga dzieci. Pochodząca od niego linia parmeńska Burbonów istnieje do dziś; jedna z jej gałęzi zasiada od 1964 na wielkoksiążęcym tronie Luksemburga jako DYNASTIA NASSAU.
- 5 MARIA TERESA (ur. 1726, zm. 1746), pierwsza małżonka delfina LUDWIKA (← rozdział IV, biogr. Ludwika XV).
- 6 LUDWIK (ur. 1727, zm. 1785). Kardynał, arcybiskup Sewilli, w 1754 zrezygnował z godności kościelnych, hrabia Chinchón (1761), książę Canzano (1765). W 1776 zawarł morganatyczne małżeń-

stwo z MARIĄ TERESĄ DE VALLABRIGA Y DE ROZAS (ur. 1758, zm. 1820), córką Józefa Ignacego de Vallabriga y Español, hrabiego Torrescasas, z którą dochował się czworga dzieci.

- 7 MARIA ANTONIA FERDYNANDA (ur. 1729, zm. 1785). W 1750 poślubiła ona WIKTORA AMADEUSZA III, króla Sardynii (ur. 1726, zm. 1796), z którym miała potomstwo.

*

CZĘŚĆ 2.

Pretendenci do tronu Francji z linii hiszpańskiej

a) Potomkowie infanta Karola

JAN KAROL MARIA IZYDOR, infant hiszpański, drugi syn infanta hiszpańskiego Karola (↑ część 1.). Urodził się 15 maja 1822 w pałacu w Aranjuez. Używał tytułu hrabiego Montizón. 23 kwietnia 1860 jego bracia, pojmami przez stronników królowej Izabeli II, zrezygnowali z praw do hiszpańskiego tronu i 2 czerwca Jan przyjął tytuł króla Hiszpanii; 15 czerwca 1860 oswobodzony starszy brat Jana ogłosił jednak nieważność wymuszonej abdykacji i odtąd do jego śmierci karliści byli podzieleni między dwóch pretendentów. 3 października 1868 Jan przekazał prawa do hiszpańskiej korony starszemu synowi. Po śmierci hrabiego Chambord (← rozdział V, biogr. Karola X) 24 sierpnia 1883 został przez francuskich legitymistów (białych hiszpańskich) uznany głową Domu Francji, królem Francji i Nawarry JANEM III. Zmarł 18 listopada 1887 w swoim domu na Seafield Hove 25 w Hove (wedle innych danych w Brighton), a spoczął obok rodziców w kaplicy św. Karola Boromeusza w katedrze św. Justa w Trieście.

Małżonka Jana, hrabiego Montizón (Jana III):

Poślubiona 6 lutego 1847 w Modenie:

MARIA BEATRYCZE ANNA FRANCISZKA MODEŃSKA, córka Franciszka IV, księcia Modeny, Reggio i Mirandoli z dynastii d’Austria-d’Este (odgałęzienia dynastii habsbursko-lotaryńskiej), oraz jego żony Marii Beatrycze, córki Wiktora Emanuela I, króla Sardynii. Urodzona 13 lutego 1824, zmarła 18 marca 1906 w Grazu i została pochowana u karmelitanek tamże.

Synowie małżeński Jana, hrabiego Montizón (Jana III) (1–2):

- 1 K A R O L MARIA DE LOS DOLORES JAN IZYDOR FRANCISZEK KWI-
RYN ANTONI MICHAŁ GABRIEL RAFAEL. Urodził się on 30 marca
1848 w Laibach (obecna Ljubljana na Słowenii). Od 3 paździer-
nika 1868 był przez karlistów tytułowany KAROLEM VII, zaś
śmierć ojca 18 listopada 1887 uczyniła go głową Domu Francji,
legitymistycznym królem Francji i Nawarry KAROLEM XI; sam
tytułował się księciem Madrytu oraz hrabią Alcarria. Zmarł 18
lipca 1909 w Hotelu Exelsior w Varèse i spoczął w kaplicy pw.
św. Karola Boromeusza w katedrze św. Justa w Trieście.

Małżonki Karola, księcia Madrytu (Karola XI):

1. Poślubiona 4 lutego 1867 w zamku Frohsdorf koło Wiednia:

M A Ł G O R Z A T A MARIA TERESA HENRYKA PARMEŃSKA, córka
Karola III, księcia Parmy i Piacenzy z parmeńskiej linii Burbo-
nów, oraz poślubionej mu Ludwiki Francuskiej (= rozdział V,
biogr. Karola X). Urodziła się 1 stycznia 1847 w Lukce, zmarła
zaś 29 stycznia 1893 w Viareggio, gdzie również spoczęła.

2. Poślubiona 28 kwietnia 1894 w Pradze:

M A R I A B E R T A FRANCISZKA FELICJA JOANNA DE ROHAN, córka
Artura, księcia Rohan, i jego żony Gabrieli, córki Chrystiana
Wincentego Ernesta, hrabiego Waldstein. Urodzona 21 maja
1868 w Teplitz (Cieplice), zmarła 12 stycznia 1945 w Wiedniu.

Dzieci z pierwszego małżeństwa (A–E):

- A B L A N K A D E C A S T I L L A MARIA DE LA CONCEPCIÓN
TERESA FRANCISZKA DE ASIS MAŁGORZATA JOANNA BEATRYCZE
SZARLOTTA LUDWIKA FERDYNANDA ADELGUNDA ELWIRA ILDE-
FONSA REGINA JÓZEFA MICHALINA GABRIELA RAFAELA. Urodzi-
ła się 7 września 1868 w austriackim Grazu, a w dniu 24 paź-
dziernika 1889 w zamku Frohsdorf pod Wiedniem poślubiła
L E O P O L D A S A L W A T O R A MARIĘ JÓZEFA FERDYNAN-
DA FRANCISZKA VON ASSISI KAROLA ANTONIEGO VON PADUA
JANA BAPTYSTĘ JANUAREGO ALOJZEGO GONZAGĘ RAJNERA WA-
CŁAWA GALLUSA, arcyksięcia austriackiego i księcia toskań-
skiego, feldmarszałka armii austro-węgierskiej (ur. Alt-Bün-
zlau, obecnie Brandýs nad Łabą-Stará Boleslav 15.10.1863,

zm. Wiedeń 4.09.1931), syna Karola Salwatora, arcyksięcia austriackiego i księcia toskańskiego, potomka toskańskiej linii dynastii habsbursko-lotaryńskiej, oraz poślubionej mu Marii Immakulaty Sycylijskiej, córki Ferdynanda II, króla Obojga Sycylii; mieli liczne dzieci. Blanka zmarła 25 października 1949 w pałacyku Villa Borbone w Viareggio i spoczęła w kaplicy pałacowej.

- B J A K U B PIUS JAN KAROL BENWENIDUSZ SAMSON PELAGIUSZ HERMENEGILDUSZ REKARED ALWAR FERDYNAND GONSALWY ALFONS MARIA DE LOS DOLORES HENRYK LUDWIK ROBERT FRANCISZEK RAMIRO JÓZEF JOACHIM IZYDOR LEANDRO MICHAŁ GABRIEL RAFAEL PIOTR BENEDYKT FILIP. Urodził się 27 czerwca 1870 w szwajcarskim Vevey. W 1883 ojciec nadał mu tytuł księcia Andegawenii (Anjou). Po studiach w austriackiej Terezańskiej Akademii Wojskowej (1890–93), w 1896 wstąpił do imperialnej armii rosyjskiej, gdzie otrzymał stopień chorążego. Początkowo stacjonował w Odessie, a w latach 1897–1903 w Warszawie. W 1904 otrzymał rangę kapitana, kilka lat później awansował na pułkownika. Po śmierci ojca latem 1909 został karlistowskim królem Hiszpanii JAKUBEM III oraz legitymistycznym królem Francji i Nawarry JAKUBEM I; przyjął wówczas tytuł księcia Madrytu i zwolnił się ze służby wojskowej. Przebywał od tej chwili głównie w podwiedeńskim zamku Frohsdorf oraz w Paryżu. Zmarł 9 października 1931 w swoim paryskim apartamencie i znalazł spoczynek w grobach rodzinnych w kaplicy pałacowej rezydencji Villa Borbone w Viareggio. Bezzenny.
- C E L W I R A MARIA TERESA HENRYKA. Urodziła się 28 lipca 1871 w Le Bocage, zmarła zaś niezamężnie 9 grudnia 1929 w Paryżu i została pochowana w kaplicy pałacowej Villa Borbone w Viareggio.
- D M A R I A B E A T R Y C Z E TERESA SZARLOTTA. Urodzona 21 marca 1874 na zamku w Pau, 27 lutego 1897 w Wenecji wyszła za FABRYCEGO MASSIMO, księcia Roviano i Anticoli-Corrado (ur. Rzym 23.10.1868, zm. tamże 3.10.1944), syna Kamila Karola Alberta Massimo, księcia Arsoli, oraz jego

żony Franciszki di Paola Lucchesi Palli, córki księżnej Berry z morganatycznego małżeństwa (← rozdział IV, biogr. Karola X); dochowali się czworga dzieci. Od 1907 małżonkowie pozostawali w formalnej separacji. Maria Beatrycze zmarła 1 listopada 1961 w Monte San Quirico i spoczęła w kaplicy pałacu Villa Borbone w Viareggio.

E M A R I A A L I C J A I L D E F O N S A M A Ł G O R Z A T A. Urodziła się 29 czerwca 1876 na zamku w Pau. 26 kwietnia 1897 w Wenecji została żoną FRYDERYKA ERNESTA, księcia Schönburg-Waldenburg (ur. Gauernitz 20.10.1872, zm. Schwarzenbach 27.10.1910), syna Ernesta, księcia Schömburg-Waldenburg, i poślubionej mu Heleny, córki Fryderyka, hrabiego Stolberg zu Peterswaldau; mieli córkę. Ich mariaż zakończył rozwód, orzeczony w 1903, a 3 czerwca 1906 w Viareggio Maria Alicja poślubiła morganatycznie LINO DEL PRETE (ur. Viareggio 25.04.1877, zm. Bargecchia 11.02.1956), któremu urodziła liczne dzieci. Zmarła 20 stycznia 1975 w Il Colle Bargecchia.

Pozamałżeński syn Karola, księcia Madrytu (Karola XI):

z księżniczką EUDOKSJĄ KOMNENĄ:

A J E R Z Y K O M N E N. Urodził się w 1894 w Aleksandrii, a zmarł w październiku 1986 w Sousceyrac.

2 A L F O N S K A R O L F E R D Y N A N D J Ó Z E F J A N P I U S. Na świat przyszedł 12 września 1849 w Londynie. Tytułował się księciem San Jaime oraz hrabią Alcaria. Po bezpotomnej śmierci bratanka w 1931 został karlistowskim królem Hiszpanii ALFONSEM KAROLEM I (niekiedy także zwany ALFONSEM XII, jako że karliści nie uznawali rządów królowej Izabeli II i jej syna Alfonsa XII † część 1.) oraz legitymistycznym królem Francji i Nawarry pod imieniem KAROLA XII. Zmarł 29 września 1936 w Wiedniu i spoczął w krypcie zamku Puchheim. Na nim wygasła linia męska potomków infanty Karola. Część karlistów uznała wówczas legalność rządów Alfonsa XIII († część 1.), inni jednak opowiedzieli się za synem infantki Blanki (†), arcyksięciem austriackim Karolem Piusem.

Małżonka Alfonsa Karola, księcia San Jaime (Karola XII), została 26 kwietnia 1871 w zamku Kleinheubach:

M A R I A D A S N E V E S IZABELA EULALIA SZARLOTTA ADELAJDA MICHALINA GABRIELA RAFAELA GONZAGA DE PAULA E DE ASSIS AGNIESZKA ZOFIA ROMANA PORTUGALSKA, córka Michała I, króla Portugalii i Algarve z dynastii Bragança, i jego żony Adelajdy, córki Konstantyna, księcia następcy Löwenstein-Wertheim-Rosenberg. Urodziła się 5 sierpnia 1852 w zamku Kleinheubach, zmarła zaś w Wiedniu 15 lutego 1941 i spoczęła w krypcie zamku Puchheim.

Dzieci pozamałżeńskie Jana, hrabiego Montizón (Jana III) (1–2):

z HELENĄ SARĄ CARTER (ur. 1837 przed 31.12, zm. po 1911):

- 1 HELENA MONTFORT. Urodziła się 29 stycznia 1859, a zmarła w 1947.
- 2 JAN MONTFORT. Urodził się 25 marca 1861. Ożenił się i miał dzieci, lecz szczegóły nie są mi znane. Zmarł w 1929.

b) Potomkowie Alfonsa XIII

J A K U B LUITPOLD IZABELIN HENRYK ALEKSANDER ALBERT ALFONS WIKTOR ACHACY PIOTR PAWEŁ MARIA, infant hiszpański, drugi syn króla Hiszpanii Alfonsa XIII (↑ część 1.). Na świat przyszedł 23 czerwca 1908 w pałacu La Granja de San Ildefonso. Przebyte w wieku czterech lat zapalenie wyrostka sutkowatego spowodowało u niego utratę słuchu. Po proklamacji Hiszpanii republiką w 1931 wraz z rodziną udał się na emigrację. 22 czerwca 1933 na żądanie ojca zrzekł się praw sukcesyjnych do hiszpańskiego tronu; tytułował się odtąd księciem Segowii. Po śmierci ojca 28 lutego 1941 został przez francuskich legitymistów uznany królem Francji i Nawarry HENRYKIEM VI *vel* JAKUBEM II. W 1946 przyjął tytuł księcia Andegawenii (Anjou), nawiązujący do protoplasty hiszpańskiej linii Burbonów, Filipa V. Od 1949 starał się unieważnić cesję praw dynastycznych z 1933, lecz 19 lipca 1969 definitywnie zrezygnował z praw do hiszpańskiej korony. W 1964 przybrał tytuł księcia Madrytu, a w 1969 księcia Toledo. Zmarł 20 marca 1975 w szpitalu w Sankt Gallen i spoczął na cmentarzu Bois-de-Vaux w Lozannie, skąd w 1985 na polecenie króla Hiszpanii Jana Karola I prochy Jakuba przeniesiono do Eskurialu i złożono w pantheonie infantów w obrębie zespołu pałacowo-klasztornego San Lorenzo el Real.

Małżonki Jakuba (Henryka VI/Jakuba II):

1. Poślubiona 4 marca 1935 w kościele św. Ignacego Loyoli w Rzymie:

WIKTORIA JOANNA E M A N U E L A JÓZEFINA PIOTRA MARIA DE DAMPIERRE, córka Rogera de Dampierre, wicehrabiego Dampierre i księcia San Lorenzo Nuovo, oraz jego żony Wiktorii, córki Franciszka Ruspoli, księcia Morignano de Dampierre. Urodziła się 8 listopada 1913 w Rzymie. Małżeństwo to zakończyło się rozwodem, orzeczonym 6 maja 1947. Emanuela de Dampierre zmarła 2 maja 2012 w Rzymie i spoczęła na cmentarzu Passy w Paryżu.

2. Poślubiona 3 sierpnia 1949 w Innsbrucku:

S Z A R L O T T A AUGUSTA LUDWIKA TIEDEMANN, śpiewaczka operowa. Urodziła się 2 stycznia 1919 w Królewcu (obecnie Kalininograd), zmarła zaś 3 lipca 1979 w Berlinie, gdzie również spoczęła.

Synowie Jakuba (Henryka VI/Jakuba II) z pierwszego małżeństwa (1–2):

DE BORBÓN Y DAMPIERRE (DE BOURBON)

1 A L F O N S JAKUB MARCELIN MANUEL WIKTOR MARIA. Urodził się 20 kwietnia 1936 w klinice św. Anny w Rzymie. Po przyjęciu przez ojca tytułu królewskiego 28 lutego 1941 został przez legitymistów uznany delfinem Viennois (Francji). 25 listopada 1950 otrzymał od ojca tytuły księcia Bourbon i Burgundii, a 22 listopada 1972 generał Franco kreował go księciem Kadyksu. Po śmierci ojca w 1975 został legitymistycznym królem Francji i Nawarry ALFONSEM II. 3 sierpnia 1975 przyjął tytuł księcia Andegawenii (Anjou), przekazując jednocześnie tytuł księcia Bourbon starszemu synowi. Był cenionym dyplomata, w latach 1969–73 ambasadorem hiszpańskim w Szwecji. Poniósł śmierć w wypadku narciarskim 30 stycznia 1989 w Beaver Creek w Kolorado (USA) i spoczął w kaplicy św. Sebastiana w madryckim kościele klasztornej klarysek las Descalzas Reales.

Żoną Alfonsa (II) została poślubiona 8 lutego 1972 w pałacu El Pardo w Madrycie:

M A R I A D E L C A R M E N ESPERANZA ALEKSANDRA DE LA SANTÍSIM TRINIDAD DE MARTÍNEZ-BORDIÚ, córka Krzysztofa Martínez-Borodiú, markiza Villaverde, i jego żony Marii del

Carmen, księżnej Franco, jedyne dziecko generalissimusa Franciszka Franco y Bahamonde. Urodziła się 26 lutego 1951 w Madrycie. Małżeństwo zakończył rozwód, orzeczony w 1982, a w 1986 zostało ono formalnie unieważnione. Maria dwukrotnie jeszcze wstępowała w związki małżeńskie: z JANEM MARIĄ ROSSI (ur. Paryż 18.II.1930, z nim córka), z którym rozwiodła się w 1994, a następnie z JÓZEFEM CAMPOS.

Synowie Alfonsa (II) (A–B):

DE BORBÓN Y MARTÍNEZ-BORDIÚ (DE BOURBON)

A F R A N C I S Z E K A L F O N S JAKUB KRZYSZTOF WIKTOR JÓZEF GONSALWY CECYLUSZ. Urodził się 22 listopada 1972 w Madrycie i 13 października 1973 otrzymał od dziada tytuł księcia Bretanii. Od jego śmierci 20 marca 1975 był przez francuskich legitymistów tytułowany delfinem Viennois (Francji), zaś 3 sierpnia 1975 otrzymał od ojca tytuł księcia Bourbon. Zmarł na skutek obrażeń odniesionych w wypadku samochodowym 7 lutego 1984 w Hospital de Navarra w Pamplonie. Został pochowany na cmentarzu El Pardo (de Mingorubbio) w Madrycie, a w 1989 jego prochy złożono wraz ze szczątkami ojca w kaplicy św. Sebastiana w kościele klasztorным las Descalzas Reales w Madrycie.

B L U D W I K A L F O N S GONSALWY WIKTOR MANUEL MAREK. Urodził się 25 kwietnia 1974 w Madrycie. 19 września 1981 ojciec mianował go księciem Turenii. Od tragicznej śmierci starszego brata 7 lutego 1984 francuscy legitymiści tytułowali go delfinem Viennois (Francji), a 27 września tego roku ojciec nadał mu tytuł księcia Bourbon. Śmierć ojca w 1989 uczyniła go legitymistycznym królem Francji i Nawarry LUDWIKIEM XX; od tego czasu tytułuje się księciem Andegawenii (Anjou).

Jego żoną została 5 listopada 2004 w Caracas (ślub cywilny) oraz 6 listopada tegoż roku w La Romana (ślub kościelny):

MARIA MAŁGORZATA VARGAS SANTAELLA, córka Wiktora Józefa Vargas Irausquín, właściciela wenezuelskiego banku BOD, oraz jego żony Carmen Eleonory Santaella Tellería. Urodziła się 21 października 1983 w Caracas.

Dzieci Ludwika Alfonsa (I–IV):

DE BORBÓN Y VARGAS (DE BOURBON)

I EUGENIA. Urodziła się 5 marca 2007 w Miami.

II LUDWIK. Urodził się 28 maja 2015 w Nowym Jorku jako starsze z bliźniąt. Księżę Burgundii, przez legitymistów tytułowany jest delfinem Viennois (Francji).

III ALFONS. Urodził się 28 maja 2015 w Nowym Jorku jako młodsze z bliźniąt. Księżę Berry.

IV HENRYK. Urodził się 1 lutego 2019 w Nowym Jorku. Księżę Turenii.

- 2 G O N S A L W Y WIKTOR ALFONS JÓZEF BONIFACY ANTONI MARIA Y TODOS LOS SANTOS. Urodził się 5 czerwca 1937 w klinice św. Anny w Rzymie i 21 września 1972 uzyskał tytuł księcia Akwitanii. Zmarł na białaczkę 27 maja 2000 w Lozannie i spoczął obok ojca i brata w madryckim klasztorze las Descalzas Reales.

Żenił się on trzykrotnie:

28 stycznia 1983 w Puerto Vallarta w Meksyku pojął za żonę MARIĘ DEL CARMEN HARTO Y MONTEALAGRE (ur. Vallecas, Madryt 23.04.1947), z którą rozwiódł się w 1983; 30 czerwca 1984 w Valladolid poślubił MARIĘ DE LAS MERCEDES LICER Y GARCÍA (ur. Walencja 15.10.1963), małżeństwo to zakończył w 1989 rozwód, a w 1994 zostało unieważnione; 12 grudnia 1992 zawarł ślub cywilny, a 17 września 1995 w Rzymie zawarł ślub kościelny z EMANUEŁĄ PRATOLONGO (ur. Genua 22.03.1960).

Gonsalwy dochował się naturalnej córki:

z SANDRĄ LEE DAVIES LANDRY (ur. Jacksonville, Floryda 25.08.1937), córki Pawła Oktawiusza Landry i poślubionej mu Małgorzaty Lee Bletsoe:

- A STEFANIA MICHALINA LANDRY DE BORBÓN. Urodziła się 19 czerwca 1968 w Miami na Florydzie. Jej mężem został 27 lipca 1995 w West Palm Beach RYSZARD KAROL MACMASTERS II (ur. West Palm Beach 25.03.1972), syn Ryszarda Karola MacMastersa I oraz Anny Marii Rois y López, z którym dochowała się pięciorga dzieci.

